

Rapport om konkurrencebegrænsende erhvervsstøtte

**Tværministerielt udvalg
om forbud mod konkurrence-
begrænsende erhvervsstøtte**

Endelig udgave

2000

Indholdsfortegnelse

Kapitel 1. Resumé og konklusioner 6

1.1 Baggrund og kommissorium.....	6
1.2 Udvalgets overvejelser om en forbuds- eller påbudsbestemmelse.....	8
1.3 Krydssubsidiering.....	12
1.4 Forholdet til det kommunale tilsyn.....	13
1.5 Fordele og ulemper ved den foreslåede påbudsbestemmelse.....	16

Lovforslag og bemærkninger 19

Kapitel 2. Statsstøtte – praksis og udvikling 29

2.1 Indledning	29
2.2 Statsstøttebegrebet	29
2.3 Former for statsstøtte.....	37
2.4 Forholdet mellem artikel 87 og en dansk påbudsbestemmelse.....	38
2.5 Processuelle forhold.....	40

Kapitel 3. Indgreb overfor konkurrenceforvridende statsstøtte - eksempler 42

3.1 Indledning	42
3.2 Tiltag, der kunne foretages mod konkurrenceforvridende statsstøtte i henhold til tidligere konkurrencelovgivning.....	42
3.3 Tiltag, der kan foretages mod konkurrenceforvridende statsstøtte i henhold til gældende konkurrencelov.....	43

3.4 Sager, der kunne være omfattet af et påbud om konkurrenceforvridende statsstøtte.....	44
3.5 Tilsynsmyndighedernes praksis	48

Kapitel 4. Krydssubsidiering 50

4.1 Indledning	50
4.2 Begrebet krydssubsidiering	50
4.3 Hvornår en aktivitet kan betragtes som krydssubsidieret.....	51
4.4 Udvalgets anbefaling	54
4.5 Statens og kommunernes omkostningsopgørelser	56
4.6 Gennemsigtighed i regnskaberne	56

Kapitel 5. Regler der tillader og hindrer offentlig erhvervsstøtte i Danmark 58

5.1 Indledning	58
5.2 Statslig erhvervsvirksomhed	60
5.3. Eksempler på regler der hindrer eller tillader indirekte støtte krydssubsidiering på det statslige område	64
5.4 Kommuner adgang til efter kommunalfuldmagtsreglerne at yde støtte til egen eller andres erhvervsvirksomhed	66
5.5 Det almindelige kommunale tilsyn	68
5.6 Eksempler på regler der hindrer og tillader indirekte støtte/ krydssubsidiering på det kommunale område.	71
5.7 Kommunale erhvervslove	73
5.8 Sammenfatning	75

Kapitel 6. Indgrebsbestemmelser mod konkurrenceforvridende støtte i andre EU-lande 79

6.1 Indledning	79
6.2 Nationale statsstøtteregele i andre EU-lande	79
6.3 Indgrebsmuligheder overfor offentlig erhvervsvirksomhed i andre EU-lande	83
6.4 Sammenfatning	85

Bilag 1. Rundskrivelse til tilsynsmyndighederne	86
Bilag 2. Liste over EF-rammebestemmelser, gruppefritagelse samt meddelelser om statsstøtte	89
Bilag 3. Danske de minimis-ordninger de seneste 3 år	97
Bilag 4. Konkurrenceloven	103
Bilag 5. Oversigt over Konkurrencestyrelsens sager om offentlig støtte	113
Bilag 6. Omfanget af statsvirksomhed	118
Bilag 7. Omfanget af indtægtsdækket virksomhed	120
Bilag 8. Omfanget af statens aktiebesiddelser	124
Bilag 9. Regnskabsreglementet for Post Danmark, inkl. bilag	127

Kapitel 1. Resumé og konklusioner

1.1 Baggrund og kommissorium

Regeringens Koordinationsudvalg besluttede i juni 1999 at nedsætte et udvalg med følgende kommissorium:

Kommissorium for udvalg om forbud mod konkurrencebegrænsende erhvervsstøtte

I den seneste konkurrencelov, der trådte i kraft 1. januar 1998, blev offentlig og privat erhvervsvirksomhed principielt ligestillet. Konkurrencebegrænsende aftaler og misbrug af dominerende stilling er således forbudt, uanset om den involverede virksomhed er offentligt eller privat ejet.

Offentlig støtte til erhvervsvirksomhed er imidlertid ikke i modstrid med konkurrenceloven – uanset hvor konkurrenceforvridende den er. Det gælder både i de tilfælde, hvor støtten gives direkte, og i de tilfælde, hvor der er tale om indirekte støtte. Indirekte støtte kan fx forekomme, når en offentlig myndighed driver egen erhvervsvirksomhed i konkurrence med andre uden at sørge for dækning af samtlige omkostninger, herunder kapitalomkostninger og overhead. Et andet eksempel på indirekte støtte er, når en offentlig virksomhed krydssubsidierer ved at sælge ydelser til under de reelle omkostninger og finansierer dette via den øvrige drift.

Offentlig erhvervsvirksomhed er reguleret gennem en række love, cirkulærer om indtægtsdækket virksomhed, kommunalfuldmagten mv. Denne regulering er hensigtsmæssig, bl.a. fordi den i et vist omfang sigter mod at hindre konkurrenceforvridning, og skal ikke ændres. Men reguleringen varetages og tilses af flere forskellige myndigheder, hvilket betyder, at det er vanskeligt at etablere et overblik over kommunernes erhvervsaktiviteter. Endvidere er tilsynet med reguleringen og sanktionerne ved overtrædelser begrænsede.

Det kan derfor være en god ide at indsætte en bestemmelse i en ny konkurrencelov, der forbyder offentlig støtte til egen eller til andres erhvervsvirksomhed, når denne støtte gives på en måde, der har til hensigt eller følge at forvride konkurrencen på et marked, med mindre denne støtte har direkte hjemmel i anden lovgivning.

Regeringens Koordinationsudvalg nedsætter derfor et embedsmandsudvalg, der skal

- opstille kriterier for, hvornår en offentlig virksomheds salg af varer eller tjenesteydelser indebærer krydssubsidiering
- kortlægge, i hvilket omfang et forbud i konkurrenceloven mod erhvervsstøtte skal vige for en direkte hjemmel til en sådan støtte i anden lovgivning
- kortlægge forholdet til anden lovgivning, der ligeledes regulerer offentlig erhvervsvirksomhed, herunder kommunalfuldmagten.

Udvalget skal på denne baggrund udarbejde forslag til, hvordan et forbud mod konkurrencebegrænsende støtte til erhvervsvirksomhed mest hensigtsmæssigt kan udformes.

Udvalget nedsættes med repræsentanter for Erhvervsministeriet, Finansministeriet, Økonomiministeriet, Indenrigsministeriet, Miljø- og Energiministeriet og Trafikministeriet. Erhvervsministeriet varetager formandskab og sekretariat. Udvalget skal færdiggøre sit arbejde inden 1. november 1999.

Udvalgets medlemmer har været var:

Direktør Finn Lauritzen, Konkurrencestyrelsen (formand)
 Kontorchef Niels Rytter, Konkurrencestyrelsen
 Kontorchef Jacob Heinsen, Finansministeriet
 Kontorchef Per Hansen, Indenrigsministeriet
 Vicedirektør Knud Pedersen, Energistyrelsen
 Kontorchef Peter Brostrøm, Skov- og Naturstyrelsen
 Kontorchef Michael Birch, Trafikministeriet
 Fuldmægtig Carsten Marckstrøm Olesen, Trafikministeriet
 Specialkonsulent Lars Nørkjær Nielsen, Økonomiministeriet
 Konsulent Dia Wolffhechel, Erhvervs- og Selskabsstyrelsen
 Kontorchef Søren Sandfeldt Jacobsen, Erhvervsministeriet
 Fuldmægtig Christina Good, Erhvervsministeriet

Udvalgets sekretærer har været:

Konsulent Finn Porsborg, Konkurrencestyrelsen
 Fuldmægtig Henriette Bytoft Flügge, Konkurrencestyrelsen
 Fuldmægtig Nanna Jannov, Konkurrencestyrelsen
 Fuldmægtig Tine Kromann, Konkurrencestyrelsen

1.2 Udvalgets overvejelser om en forbuds- eller påbudsbestemmelse

På baggrund af opgaverne stillet i kommissoriet har udvalgets overvejelser resulteret i en lovbestemmelse, som giver Konkurrencerådet¹ hjemmel til at udstede påbud om ophør af konkurrenceforvridende offentlig støtte og tilbagebetaling af ulovlig støtte.

Boks 1.1

Påbud vedrørende konkurrenceforvridende støtte

§ 11 a. Konkurrencerådet kan udstede påbud om at støtte, der ydes ved hjælp af offentlige midler til fordel for bestemte former for erhvervsvirksomhed, skal bringes til ophør. Konkurrencerådet kan endvidere udstede påbud om tilbagebetaling af sådan støtte, der er ydet.

Stk. 2. Påbud efter stk. 1 kan udstedes, når støtten

- a) har til formål eller til følge at forvride konkurrencen på det danske marked eller en del heraf, og
- b) ydes eller er ydet uden hjemmel i offentlig regulering.

Stk. 3. Vedkommende minister træffer afgørelse om, hvorvidt betingelsen i stk. 2, litra b, er opfyldt. Dette gælder dog ikke, hvis en anden myndighed er kompetent til at træffe afgørelse om, hvorvidt en støtte ydes eller er ydet uden hjemmel i lovgivningen eller anden offentlig regulering, og den pågældende støtte ikke ydes eller er ydet af denne anden myndighed.

Stk. 4. Påbud efter stk. 1 om tilbagebetaling af støtte kan rettes til private erhvervsvirksomheder, selvejende institutioner samt helt eller delvist offentligt ejede virksomheder, der drives i selskabsform. Erhvervsministeren kan efter forhandling med vedkommende minister fastsætte, at påbud efter stk. 1 om tilbagebetaling af støtte også kan rettes til nærmere bestemte selvstændige offentlige virksomheder. Fastsættelse af renter i forbindelse med tilbagebetaling af ydet støtte sker efter rentelovens regler herom. Konkurrencerådets beføjelser til at kræve tilbagebetaling af støtte forældes 5 år efter, at støtten blev udbetalt.

Stk. 5. Konkurrencerådet kan efter anmeldelse fra den, der yder eller har ydet støtte, som er omfattet af stk. 1, eller fra den der modtager eller har modtaget sådan støtte, træffe afgørelse om, at støtten ikke efter de for-

¹ Det uafhængige Konkurrenceråd påser overholdelsen af konkurrenceloven og har beslutningskompetence, hvad angår konkurrenceretlige sager. Konkurrentestyrelsen er sekretariat for Konkurrencerådet. I rapporten vil de to konkurrencemyndigheder blive nævnt alt efter, hvilke opgaver der henvises til.

hold, som Konkurrencerådet har kendskab til, er omfattet af stk. 2, litra a, og at der derfor ikke er grundlag for at udstede påbud i medfør af stk. 1.

Stk. 6. Konkurrencerådet fastsætter nærmere regler om anmeldelser efter stk. 5, herunder om brug af særlige anmeldelsesskemaer.”

Udvalget har både overvejet et forbud mod konkurrencebegrænsende støtte og en påbudsbestemmelse. Udvalget har ikke fundet det hensigtsmæssigt, at der indføres en forbudsbestemmelse, idet et generelt forbud mod konkurrenceforvridende statsstøtte vil kunne skabe uklarhed i forhold til anden lovgivning og de deri indeholdte grænser for offentlig støtte.

Udvalget har lagt til grund, at konkurrenceforvridning allerede hindres af en række love og regler. Udvalget har derfor valgt at pege på en bestemmelse, hvorefter Konkurrencerådet får mulighed for at påbyde ophør eller tilbagebetaling af ulovlig støtte. Det vil hermed være klart, at der ikke ændres ved, hvornår støtte er lovlig og ulovlig. Virkningen af lovbestemmelsen vil i stedet være en øget kontrol med, at der ikke uden hjemmel i offentlig regulering ydes konkurrenceforvridende erhvervsstøtte.

For samtidigt at give offentlige myndigheder og virksomheder retssikkerhed indebærer det udkast til påbudsbestemmelse, som udvalget har udarbejdet, at støtte (herunder konkrete metoder til fordeling af fællesomkostninger) skal kunne anmeldes til Konkurrencerådet med henblik på, at Rådet afgiver et bindende tilsagn om, at en støtte ikke er konkurrenceforvridende.

Baggrunden for bestemmelsen er, at den offentlige sektor på flere områder bliver mere markedsorienteret og deltager i løsningen af nye serviceopgaver.

Når offentlige myndigheder eller virksomheder går ind på et marked, kan de have konkurrencemæssige fordele i forhold til private virksomheder på samme marked. Fordelene kan bl.a. være et resultat af, at det offentlige kombinerer monopolaktiviteter med konkurrenceaktiviteter i samme virksomhed, at det offentlige har bedre adgang til kapital og andre produktionsfaktorer, eller at det offentlige har mulighed for at iværksætte skattefinansierede aktiviteter.

Det er derfor vigtigt, at private erhvervsvirksomheder, som kommer i direkte konkurrence med de offentlige udbydere, får sikkerhed for, at konkurrencen kommer til at foregå på fair og lige vilkår.

Som udgangspunkt gælder de samme konkurrenceretlige spilleregler for offentlig og privat erhvervsvirksomhed. Den nuværende konkurrencelov forbyder såvel offentlige som private erhvervsvirksomheder i at indgå konkurrencebegrænsende aftaler. Endvidere forbyder loven virksomhedens misbrug af dominerende stilling.

Hovedproblemet, når der er mistanke om ulige offentlig-privat konkurrence, er som regel indirekte støtte. Det kan være i form af krydssubsidiering, dvs. interne overførsler i en virksomhed, myndighed eller organisation fra et beskyttet område, hvor den offentlige virksomhed har en monopolstilling eller en dominerende position, til et konkurrenceudsat område. Overførslen af midler kan også hidrøre fra en offentlig myndigheds generelle indtægtsgrundlag, dvs. være skatte- eller afgiftsfinansieret. Krydssubsidiering kan også have den form, at det konkurrenceudsatte område ikke fuldt ud dækker fællesomkostninger, overhead eller kapitalomkostninger.

Når støtte til erhvervsvirksomhed er direkte, vil den oftest være underlagt offentlig regulering, hvorimod indirekte støtte sjældent har hjemmel i lov. Støtten er indirekte, når den pågældende erhvervsaktivitet ikke fuldt ud belastes af de omkostninger – især faste omkostninger, herunder kapitalomkostninger, overhead mv. – som den burde belastes af.

Konkurrenceforvridende støtte, herunder krydssubsidiering mv. kan være ulovlig både i henhold til EU's statsstøtteregler og konkurrencelovgivningen. Konkurrencerådet har derfor haft et mindre antal sager vedrørende støtte. I henhold til konkurrenceloven kræver et indgreb dog, at der foreligger dominerende stilling, og at støtte har den virkning, at støtten slår andre konkurrenter ud af markedet. Herudover er konkurrenceforvridende støtte forbudt i forhold til en række regler. Disse regler er bl.a. Finansministeriets budgetvejledning, som gælder for erhvervsvirksomhed udført af statslige institutioner.

Ifølge budgetreglerne skal statsinstitutioner ved salg af varer og tjenesteydelser som udgangspunkt prisfastsætte, så der opnås dækning af de langsigtede gennemsnitsomkostninger. For statsinstitutioners indtægtsdækkede virksomhed gælder særligt, at indtægter og udgifter skal kontrolleres adskilt fra den øvrige virksomhed. Prisen skal fastsættes, så der ikke sker konkurrenceforvridning over for private eller offentlige konkurrenter, og så de langsigtede gennemsnitsomkostninger dækkes.

Principperne bag reglerne om statslige myndigheders adgang til at føre indtægtsdækket virksomhed er overført til det kommunale område. Det fremgår af lov om kommuners og amtskommuners udførelse af opgaver for andre offentlige myndigheder, lov nr. 378 af 14. juni 1995 som ændret ved lov nr. 475 af 1. juli 1998. Der er i loven fastsat krav om omkostningskalkulation, der skal sikre, at der ikke sker kommunal konkurrenceforvridning over for private.

Det er endvidere ulovligt for kommuner at yde støtte, herunder til enkeltpersoner eller enkeltvirksomheder (både direkte og indirekte støtte bl.a. i form af krydssubsidiering), når kommunen ikke har hjemmel her til i lovgivningen, herunder kommunalfuldmagtsreglerne. Dvs. at en kommune ikke lovligt kan støtte en privat virksomheds salg af produkter. Endvidere kan en kommune som udgangspunkt ikke lovligt sælge overskudsprodukter fra en kommunal produktion, når salget sker til under markedspris.

Dette taler for, at hvis de konkurrenceregler, der regulerer den offentlige erhvervsaktivitet og den offentlige myndighedsudøvelse, skal være komplette, så skal den eksisterende lovgivning: det gældende generelle forbud mod konkurrencebegrænsende aftaler og misbrug af dominerende stilling, retten til at udarbejde offentliggjorte henvendelser til andre offentlige myndigheder, EU's udbudsdirektiver og Klagenævnsløven, samt de øvrige statslige og kommunale regler vedr. offentlige erhvervsaktiviteter, netop suppleres med stærkere indgrebsmuligheder over for offentlig erhvervsstøtte. I praksis må det formodes, at en sådan stærkere indgrebsmulighed end hidtil især vil få virkning vedrørende indirekte støtte til det offentliges egne erhvervsaktiviteter.

Udvalget har lagt til grund, at en dansk påbudsbestemmelse - ligesom resten af konkurrenceloven - bør vige for anden lovgivning. Der kan ikke udstedes påbud, når støtte ydes med direkte hjemmel i lovgivning eller anden offentlig regulering. Dette indebærer, at bestemmelsen heller ikke finder anvendelse, når offentlig støtte ydes eller er ydet med hjemmel i lovgivning eller anden offentlig regulering, herunder kommunalfuldmagtsreglerne. Baggrunden herfor er, at politisk bestemte reguleringer og beslutninger truffet med hjemmel i lov ikke bør kunne underkendes af konkurrencemyndigheden, idet disse reguleringer og beslutninger kan være betinget af andre samfundshensyn end hensynet til konkurrencen.

Kommuner og amtskommuner kan i medfør af kommunalfuldmagtsreglerne varetage en lang række opgaver, som er af almennyttig betydning

for kommunen og dens borgere. I praksis anvender kommuner og amtskommuner i vid udstrækning denne adgang til at stille en række forskellige faciliteter og aktiviteter til rådighed for deres borgere. Kommuner og amtskommuner kan endvidere efter kommunalfuldmagtsreglerne yde støtte til foreninger og andre private forudsat, at støtten udelukkende ydes til varetagelse af almennyttige opgaver, som kommunen lovligt selv ville kunne varetage.

Når der ikke er tale om almennyttig virksomhed, er det imidlertid ulovligt ifølge kommunalfuldmagtsreglerne at give konkurrenceforvridende erhvervsstøtte, herunder salg af varer til under markedspris.

Lovligheden af en støtteordning kan efterprøves af den myndighed, der har ansvaret for reguleringen. De kommunale tilsynsmyndigheder (Indenrigsministeriet og de for hvert amt nedsatte tilsynsråd) fører det almindelige tilsyn med lovligheden af bl.a. kommunale støtteordninger.

I særlige tilfælde kan kompetencen til at vurdere lovlighedsspørgsmålet være tillagt en anden myndighed, fx er det Arbejdsmarkedsrådene, der afgør lovligheden af aktiveringsordninger.

En påbudsbestemmelsen kan føre til en mere effektiv kontrol end hidtil af, at der ikke bliver givet konkurrenceforvridende støtte. Virksomheder, der er udsat for, at deres konkurrenter modtager støtte, vil endvidere få bedre klagemuligheder og dermed større retssikkerhed.

Med den foreslåede udformning, hvor bestemmelsen udformes som en påbuds- og ikke en forbudsparagraf, vil bestemmelsen altid vige for anden lovgivning, jf. 2. pind i kommissoriet.

1.3 Krydssubsidiering

Som efter EU-praksis kan konkurrenceforvridning i form af krydssubsidiering fra et område til et andet i et selskab eller i en koncern ligeledes være omfattet af støttebegrebet. Krydssubsidieringer ved hjælp af offentlige midler mellem en offentlig virksomhed, der opererer på et marked uden konkurrence, og et datterselskab, der opererer på et marked med konkurrence, betragtes således som støtte ydet ved hjælp af statslige midler.

Hvorvidt en krydssubsidiering er konkurrenceforvridende afgøres ved hjælp af det markedøkonomiske investorprincip, som anvendes af Europa-Kommissionen i dens praksis efter artikel 87. Krydssubsidiering indebærer ikke nødvendigvis konkurrenceforvridning. Fx kan det være nødvendigt at krydssubsidiere mellem aktiviteter, når en produktion

startes op, hvilket ikke vil blive betragtet som konkurrenceforvridende, idet en privat investor ville have gjort det samme.

Allerede i dag er indirekte støtte i form af krydssubsidiering mv. i strid med både EU's statsstøtteregler, konkurrencelovgivningen samt andre danske regler. En påbudsbestemmelse om konkurrenceforvridende støtte er imidlertid mere effektiv, da de danske konkurrencereglerne kun kan bruges, hvis støtten er "misbrug af dominerende stilling".

Det foreslås, at lovbestemmelsen alene fastsætter nogle generelle overordnede, men samtidig veldefinerede principper for, hvordan krydssubsidiering undgås. Krydssubsidiering kan således undgås, hvis de konkurrenceudsatte aktiviteter prisfastsættes, så prisen dækker de omkostninger, der ville være forbundet med at drive disse aktiviteter udskilt fra den øvrige drift. Det vil sige, at aktiviteterne ikke havde adgang til fælles faciliteter som lokaler, produktionsudstyr, distributions- og salgsfaciliteter mv.

Krydssubsidiering kan endvidere undgås, hvis prisfastsættelsen er baseret på en veldokumenteret og retvisende regnskabsmæssig fordeling af samtlige kapitalomkostninger og øvrige indirekte omkostninger mellem en virksomheds konkurrenceudsatte og ikke-konkurrenceudsatte aktiviteter. En omkostning er direkte, hvis den entydigt kan henregnes til det pågældende formål, hvorimod en indirekte omkostning er en omkostning, der ikke kan henregnes direkte til et formål. Der vil derimod som udgangspunkt være tale om krydssubsidiering, hvis prisfastsættelsen er baseret på marginalomkostninger ved den pågældende aktivitet.

Disse generelle principper vil mere end fx detaljerede regler for omkostningsfordelinger skabe en ramme, der kan udgøre et letforståeligt og -tilgængeligt regelgrundlag, jf. første pind i kommissoriet.

Med en påbudsbestemmelse om konkurrenceforvridende offentlig støtte vil Konkurrencestyrelsen kunne benytte sin konkurrenceretlige kompetence som et effektivt værn mod konkurrenceforvridende krydssubsidiering med offentlige midler.

1.4 Forholdet til det kommunale tilsyn

Kommuner og amtskommuner har som udgangspunkt ikke mulighed for at deltage i erhvervsaktivitet med hjemmel i de almindelige kommunalretlige retsgrundsætninger (de uskrevne kommunalfuldmagtsregler). Det følger af grundsætningerne, at kommuner som udgangspunkt ikke kan drive handel, håndværk eller industri eller i øvrigt varetage opgaver med

fortjeneste for øje, og kommunerne kan heller ikke yde støtte til enkeltpersoner eller enkeltvirksomheder.

Kommuner og amtskommuner kan efter kommunalfuldmagtsreglerne dog lovligt afsætte ledig overskudskapacitet og eventuelle biprodukter fra en lovlig kommunal virksomhed for at undgå værdispild (i et vist omfang og under visse forudsætninger). Desuden kan kommuner og amtskommuner efter kommunalfuldmagtsreglerne i et vist omfang lovligt være engageret i såkaldt accessorisk virksomhed til en kommunal aktivitet. For kommunerne gælder endvidere almindelige regler om kommuners og amtskommuners udførelse af opgaver for andre offentlige myndigheder, jf. lov nr. 378 af 14. juni 1997. Der er i denne lov fastsat krav om omkostningsberegning, der skal sikre, at kommunerne ikke konkurrenceforvrider over for private virksomheder. Såfremt kommunal erhvervsvirksomhed udføres i overensstemmelse med disse regler, indebærer den ikke ydelse af konkurrenceforvridende støtte.

Hovedformålet med lovgivningen om kommunernes opgavevaretagelse, herunder kommunalfuldmagtsreglerne er ikke at undgå konkurrenceforvridning. Det er bl.a. at sætte rammer for myndighedsudøvelsen, at sikre ligebehandling mellem kommunens borgere, at undgå værdispild mv.

Det er de kommunale tilsynsmyndigheder, der fører det almindelige tilsyn med, at kommunale aktiviteter varetages i overensstemmelse med lovgivningen, herunder kommunalfuldmagtsreglerne. De kommunale tilsynsmyndigheder har ikke opbygget en ekspertise på det konkurrenceretlige område. Det er årsagen til, at Indenrigsministeriet i samarbejde med Konkurrencestyrelsen har opfordret tilsynsmyndighederne til at benytte Konkurrencestyrelsens ekspertise i sager, som berører konkurrenceretlige problemstillinger.

Da den nuværende konkurrencelov trådte i kraft, udarbejdede Indenrigsministeriet sammen med Konkurrencestyrelsen en rundskrivelse (bilag 1) til de kommunale tilsynsmyndigheder. I rundskrivelsen blev retstilstanden klarlagt, og det fremgik heraf, at de kommunale tilsynsmyndigheder ikke kan tage stilling til spørgsmål om overholdelse af konkurrenceloven. En kommunal tilsynsmyndighed, der modtager en henvendelse vedrørende en kommunes overholdelse af konkurrenceloven, skal videresende henvendelsen til konkurrencemyndigheden med henblik på at konkurrencemyndigheden behandler de konkurrenceretlige spørgsmål.

Konkurrencestyrelsen har kun modtaget én henvendelse fra tilsynsmyndighederne siden begyndelsen af 1998. Det kan skyldes, at tilsynene ikke har prioriteret de konkurrenceretlige problemstillinger. Det kan også

skyldes, at støtten af andre grunde er forbudt bl.a. i henhold til kommunalfuldmagten. Den ene henvendelse kan sammenholdes med, at Indenrigsministeriet siden 1991 har haft flere hundrede sager om afgrænsningen af kommunal opgaver, herunder sager om kommunal erhvervsaktivitet, og at tilsynsrådene har haft endnu flere.

Hos de kommunale tilsynsmyndigheder er udgangspunktet ikke om støtten er skadelig for konkurrencen, men om der er tale om en lovlig kommunal aktivitet. For konkurrencemyndigheden er den centrale problemstilling, om støtten er skadelig for konkurrencen.

Konkurrencerådet har i de senere år haft ca. 50 sager af principiel karakter om konkurrenceforvridende støtte. Kun i relativt få sager har støtten ikke haft hjemmel i lov eller anden offentlig regulering. Konkurrencerådet har dog heller ikke i disse sager kunnet gribe ind, bl.a. fordi der har været tvivl om, hvorvidt støttemodtageren havde en dominerende markedsposition. Antallet af klager til Konkurrencerådet kan have været begrænset af klagerens usikkerhed om, hvorvidt støtte/krydssubsidiering har kunnet hindres af konkurrenceloven.

En påbudsbestemmelse om ulovlig konkurrenceforvridende offentlig støtte vil skabe mere synlighed omkring konkurrenceforvridende støtte. Synligheden kan medføre, at Konkurrencerådet modtager flere klager, fordi både tilsynsmyndigheder og borgere vil blive mere opmærksomme på konkurrenceforvridende støtte.

Erfaringerne viser, at det er muligt at forbedre koordineringen mellem de kommunale tilsynsmyndigheder og Konkurrencerådet. En styrkelse af samarbejdet bør indebære en tættere koordination i sager, der indeholder spørgsmål af både konkurrenceretlig og kommunalretlig karakter. Det vil give konkurrencemyndigheden en større indsigt i de konkurrenceretlige problemstillinger, der kan opstå i kommunalt regi.

Desuden vil en påbudsbestemmelse om konkurrenceforvridende offentlig støtte skærpe tilsynsmyndighedernes opmærksomhed om konkurrenceproblemer, og det må derfor antages, at Konkurrencerådet oftere vil blive inddraget. Det lovudkast som udvalget har udarbejdet vil således indebære, at der skal etableres en samarbejdsprocedure mellem Konkurrencestyrelsen og tilsynsmyndighederne.

Under den nuværende lovgivning kan der også forekomme situationer, hvor en aktivitet kan medføre sanktioner fra både tilsynsmyndighederne og konkurrencemyndigheden. Det kan fx være en kommunes salg af overskudsprodukter, der kan være ulovlig i henhold til konkurrenceloven.

ven, hvis salget ikke sker på markedsvilkår, og der samtidig er tale om misbrug af dominerende stilling. Konkurrencerådet kan således udstede påbud om at bringe overtrædelsen til ophør. Aktiviteten vil ligeledes være ulovlig i henhold til kommunalfuldmagten og dermed omfattet af det kommunale tilsyn.

Med den foreslåede formulering lægger bestemmelsen sig således tæt op af den gældende praksis i henhold til kommunalfuldmagten, jf. tredje pind i kommissoriet.

1.5 Fordele og ulemper ved den foreslåede påbudsbestemmelse

Selvom konkurrenceforvridende offentlig støtte allerede er forbudt efter EU's eller danske konkurrenceregler, og statslige og kommunale regler i vidt omfang hindrer offentlig erhvervsstøtte, er der således en række fordele ved en påbudsbestemmelse om konkurrenceforvridende offentlig støtte. Fordelene skal vejes op imod det forøgede behov for myndighedsskoordination.

Fordele	Ulemper
• Mere effektiv kontrol og dermed bedre konkurrencevilkår for privat erhvervsvirksomhed. • Den offentlige sektors vilkår for at udøve erhvervsvirksomhed på visse markeder bliver mere gennemskuelige. • Behovet for nye sektorspecifikke regler om konkurrenceforvridning og krydssubsidiering reduceres. • Øget fokus på skadelige virkninger af konkurrenceforvridende støtte.	• Nødvendigt med tæt myndighedsskoordination for at undgå parallel myndighedsudøvelse.

- *Mere effektiv kontrol og dermed bedre konkurrencevilkår for privat erhvervsvirksomhed*

I dag ydes direkte støtte primært med hjemmel i lov. En række regler hindrer herudover i princippet, at der kan gives indirekte offentlig støtte. Kontrollen af reglernes overholdelse er samlet hos forskellige myndigheder.

Støtte gives som hovedregel med hjemmel i love, bekendtgørelser, aktstykker eller lignende. Generelt skal statslige erhvervsvirksomheder ifølge Finansministeriets budgetregler prisfastsætte, så de langsigtede

gennemsnitsomkostninger ved at producere en given vare eller tjenesteydelse dækkes.

Endvidere skal indtægter og udgifter for indtægtsdækket virksomhed konteres adskilt fra den øvrige virksomhed. Hvis statslige erhvervsvirksomheder følger disse regler, må det antages, at der ikke ulovligt overfører midler fra monopolaktiviteter til konkurrenceudsatte aktiviteter, såkaldt krydssubsidiering.

På det kommunale område ventes bestemmelsen at få større betydning. Konkurrencestyrelsen har opbygget kompetence til at vurdere, hvornår en støtte er konkurrenceforvridende. Bestemmelsen forventes at føre til en mere effektiv kontrol end hidtil af, at især offentlig erhvervsvirksomhed ikke modtager indirekte støtte.

Det kan have stor betydning for en privat erhvervsvirksomheds dispositioner, at virksomheden kan være sikker på, at den ikke skal "konkurrere" med en offentlig erhvervsvirksomhed, der får konkurrenceforvridende offentlig støtte.

- *Nødvendigt med tæt myndighedskoordination for at undgå parallel myndighedsudøvelse*

For at undgå at konkurrencemyndigheden og andre myndigheder påbegynder unødvendig parallel sagsbehandling af samme sag, er det nødvendigt at myndighederne har et tæt samarbejde. I sager, hvor konkurrencehensynet er af mindre betydning, skal myndighederne koordinere sagsbehandlingen, så sagen behandles af myndigheden uden, at konkurrencemyndigheden går ind i sagen.

I sager, hvor konkurrenceproblemet er afgørende, vil det være naturligt, at sagsbehandlingen koncentrerer hos konkurrencemyndigheden.

Forskellen i myndighedernes håndhævelse er, at tilsynsmyndighedernes sigte vil være forskelligt, fordi det er forskellige hensyn, der ligger bag myndighedernes håndhævelse, dels konkurrenceretlige og dels andre lovlige hensyn.

Behovet for koordination mellem Konkurrencerådet og andre myndigheder vil være klart større end hidtil, hvor koordinationen har været begrænset.

- *Den offentlige sektors vilkår for at udøve erhvervsvirksomhed på visse markeder bliver mere gennemskuelige*

Den foreslåede regel vil ikke give hjemmel til ny offentlig erhvervsaktivitet. Grænserne for denne aktivitet bestemmes i anden lovgivning. Men i de tilfælde, hvor der foreligger hjemmel til offentlig erhvervsaktivitet, vil den offentlige virksomhed kunne henvende sig uformelt til Konkurrencestyrelsen eller formelt anmelde konkrete omkostningsfordelinger mv. til Konkurrencerådet. Herved kan den offentlige virksomhed få visshed for, at den handler i overensstemmelse med konkurrenceloven.

- *Behov for nye sektorspecifikke regler om konkurrenceforvridning og krydssubsidiering reduceres.*

Bestemmelsen hindrer krydssubsidiering generelt og reducerer dermed behovet for nye sektorbestemte regler, der hindrer krydssubsidiering. Ved de hidtidige liberaliseringer bl.a. på forsyningsområdet er der indført regler (bl.a. for Post Danmark), som skal hindre krydssubsidiering mellem tilbageværende monopolaktiviteter og konkurrenceudsatte aktiviteter.

Via bestemmelsen vil der blive udviklet en praksis for, hvornår offentlig støtte er skadelig for konkurrencen. Praksis vil muliggøre, at det fremover ikke i samme omfang vil være nødvendigt med detaljerede sektorspecifikke regler.

- *Øget fokus på skadelige virkninger af konkurrenceforvridende statsstøtte*

En påbudsbestemmelse om konkurrenceforvridende offentlig støtte vil øge opmærksomheden og skabe større bevidsthed om de skadelige virkninger for konkurrencen, som både direkte og indirekte støtte kan have.

Gennemførelsen af den seneste konkurrencelov har vist, at virksomheder er blevet mere opmærksomme end hidtil på de uligheder, som konkurrencebegrænsninger skaber. Opmærksomheden og den deraf følgende debat har givet sig udslag i, at flere har fået øjnene op for omfanget af konkurrencebegrænsninger, og dermed har Konkurrencerådet kunnet forbyde flere konkurrencebegrænsninger på grund af blandt andet flere klager. Samme opmærksomhed må forventes at indtræde, hvis en påbudsbestemmelse om konkurrenceforvridende støtte indføres.

Øget fokus på konkurrenceforvridende støtte kan betyde, at mange støtteordninger tages i opløbet.

Lovforslag og bemærkninger

§ 1.

I Konkurrenceloven, jvf. lov nr. 384 af 10. juni 1997, foretages følgende ændringer:

Efter § 11

”Kapitel 3a

Påbud vedrørende konkurrenceforvridende støtte

§ 11 a. Konkurrencerådet kan udstede påbud om at støtte, der ydes ved hjælp af offentlige midler til fordel for bestemte former for erhvervsvirksomhed, skal bringes til ophør. Konkurrencerådet kan endvidere udstede påbud om tilbagebetaling af sådan støtte, der er ydet.

Stk. 2. Påbud efter stk. 1 kan udstedes, når støtten

- a)** har til formål eller til følge at forvride konkurrencen på det danske marked eller en del heraf, og
- b)** ydes eller er ydet uden hjemmel i offentlig regulering.

Stk. 3. Vedkommende minister træffer afgørelse om, hvorvidt betingelsen i stk. 2, litra b, er opfyldt. Dette gælder dog ikke, hvis en anden myndighed er kompetent til at træffe afgørelse om, hvorvidt en støtte ydes eller er ydet uden hjemmel i lovgivningen eller anden offentlig regulering, og den pågældende støtte ikke ydes eller er ydet af denne anden myndighed.

Stk. 4. Påbud efter stk. 1 om tilbagebetaling af støtte kan rettes til private erhvervsvirksomheder, selvejende institutioner samt helt eller delvist offentligt ejede virksomheder, der drives i selskabsform. Erhvervsministeren kan efter forhandling med vedkommende minister fastsætte, at påbud efter stk. 1 om tilbagebetaling af støtte også kan rettes til nærmere bestemte selvstændige offentlige virksomheder. Fastsættelse af renter i forbindelse med tilbagebetaling af ydet støtte sker efter rentelovens regler herom. Konkurrencerådets beføjelser til at kræve tilbagebetaling af støtte forældes 5 år efter, at støtten blev udbetalt.

Stk. 5. Konkurrencerådet kan efter anmeldelse fra den, der yder eller har ydet støtte, som er omfattet af stk. 1, eller fra den der modtager eller har modtaget sådan støtte, træffe afgørelse om, at støtten ikke efter de forhold, som Konkurrencerådet har kendskab til, er omfattet af stk. 2, litra a, og at der derfor ikke er grundlag for at udstede påbud i medfør af stk. 1.

Stk. 6. Konkurrencerådet fastsætter nærmere regler om anmeldelser efter stk. 5, herunder om brug af særlige anmeldelsesskemaer.”

§ 2.

Lovbestemmelse om ”immunitet”

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. oktober 2000 .

Stk. 2. Påbud om tilbagebetaling af støtte efter § 11 a, stk. 1, i lov om konkurrence som affattet ved § 1 i denne lov, kan ikke udstedes for støtte, der er ydet inden lovens ikrafttræden. Påbud om tilbagebetaling støtte, der ydes eller er ydet efter 1. oktober 2000 kan ikke udstedes, når støtten senest den 1. januar 2001 er anmeldt til Konkurrencerådet af den, der yder eller har ydet støtten eller af den, der modtager eller har modtaget støtten.

Bemærkninger til lovudkastet

Bestemmelsen i forslagets § 11 a, stk. 1, giver Konkurrencerådet mulighed for at udstede påbud om, at støtte, der ydes eller er ydet ved hjælp af offentlige midler til fordel for bestemte former for erhvervsvirksomhed, skal bringes til ophør eller tilbagebetales. Påbud kan udstedes, når støtten opfylder følgende kriterier: Støtten skal have til formål eller til følge at forvride konkurrencen på det danske marked eller en del heraf og støtten skal ydes eller være ydet uden hjemmel i offentlig regulering.

Efter dansk rets almindelige principper kan der ikke ydes støtte til virksomheder eller enkeltpersoner, medmindre støtten har hjemmel i offentlig regulering. Forslaget udgør dermed et supplement til gældende ret. Påbudsbestemmelsen skal – ligesom konkurrenceloven i øvrigt – vige for anden offentlig regulering, og der kan derfor ikke udstedes påbud, når støtte ydes med hjemmel i offentlig regulering.

Udover dansk rets almindelige krav om, at offentlig støtte til virksomheder og enkeltpersoner skal have hjemmel i offentlig regulering, indeholder gældende ret en række forbud mod konkurrenceforvridninger som følge af offentlig støtte.

Efter konkurrencelovens § 11 er konkurrenceforvridende offentlig støtte således forbudt, såfremt der er tale om misbrug af dominerende stilling. Det følger endvidere af Finansministeriets budgetvejledning, herunder særligt reglerne om statsinstitutioners indtægtsdækkede virksomhed, at konkurrenceforvridning i forbindelse med statslig erhvervsvirksomhed, som hovedregel ikke er tilladt. Det kan også nævnes, at i medfør af de almindelige, kommunalretlige retsgrundsætninger om kommuners og amtskommuners opgavevaretagelse (de såkaldte kommunalfuldmagtsregler), kan kommuner som udgangspunkt ikke kan drive handel, håndværk eller industri eller i øvrigt varetage opgaver med fortjeneste for øje.

Kommuner kan som udgangspunkt heller ikke yde støtte til enkeltpersoner eller enkeltvirksomheder.

Med forslaget lægges der op til en mere effektiv kontrol end hidtil af de konkurrencemæssige effekter af støtte til især offentlig erhvervsvirksomhed – herunder især indirekte støtte til erhvervsvirksomhed i form af, at erhvervsaktiviteter udføres i tilknytning til andre aktiviteter uden fuld dækning af blandt andet faste omkostninger. Konkurrencerådet vil således i kraft af bestemmelsen, have mulighed for at indhente oplysninger, jvf. lovens § 17, og har herunder mulighed for at efterprøve støttens konkurrencemæssige effekter. Da offentlig støtte til erhvervsaktiviteter som hovedregel kun er lovlig, i det omfang den pågældende støtte ikke medfører konkurrenceforvridninger, vil Konkurrencerådets vurdering af støttens konkurrencemæssige effekter i en række tilfælde kunne indgå i ressortmyndighedens vurdering af støttens lovlighed. Bestemmelsen vil således medvirke til, at der sættes øget fokus på de konkurrencemæssige effekter af offentlig støtte til erhvervsvirksomhed.

Bestemmelsen supplerer EF-traktatens regler om statsstøtte, jf. artikel 87-89 (tidligere artikel 92-94). EF-traktatens regler om statsstøtte har forrang i forhold til national ret og statsstøtte, der er omfattet af Traktatens statsstøttebegreb skal derfor fortsat anmeldes til og godkendes af Europa-Kommissionen. Kommissionen er enekompetent til at vurdere statsstøtte, der er omfattet af Traktaten. En anmeldelse til Konkurrencerådet efter forslagets § 11 a, stk. 5, vil derfor ikke kunne erstatte en anmeldelse til Europa-Kommissionen, såfremt der tale om statsstøtte i Traktatens forstand.

Støttebegrebet

Støttebegrebet vil efter forslaget svare til støttebegrebet i EF-traktatens art. 87, stk. 1. Støttebegrebet vil i den foreslåede bestemmelse være et dynamisk begreb, og Konkurrencerådet vil i fortolkningen af begrebet følge EU-praksis på statsstøtteområdet.

Støttebegrebet omfatter ikke alene direkte og indirekte kontante tilskud, men enhver økonomisk fordel, der favoriserer bestemte former for erhvervsvirksomhed i forhold til andre virksomheder eller produktioner på det danske marked. Sådanne fordele kan eksempelvis bestå i rentelettelser, garantier, betalingsordninger eller tilskud.

Krydssubsidiering fra et område til et andet i et selskab eller i en koncern kan være omfattet af støttebegrebet. Ved krydssubsidiering forstås, at en virksomhed dækker omkostninger til aktiviteter på ét marked gennem indtjening på et andet marked. Krydssubsidieringer ved hjælp af

offentlige midler mellem en offentlig virksomhed, der opererer på et marked uden konkurrence, og et datterselskab, der opererer på et marked med konkurrence, betragtes således som støtte ydet ved hjælp af statslige midler, jf. EF-Domstolen sag C 39/94, Saml. 1996-I, s. 3547, præmis nr. 62.

Krydssubsidiering kan undgås ved at prisfastsætte konkurrenceudsatte aktiviteter, så prisen dækker de omkostninger, der ville være forbundet med at drive disse aktiviteter udskilt fra den øvrige drift. Det vil sige, at aktiviteterne ikke havde adgang til fælles faciliteter som lokaler, produktionsudstyr, distributions- og salgsfaciliteter mv.

Krydssubsidiering kan endvidere undgås, hvis prisfastsættelsen er baseret på en veldokumenteret og retvisende regnskabsmæssig fordeling af samtlige kapitalomkostninger og øvrige indirekte omkostninger mellem en virksomheds konkurrenceudsatte og ikke-konkurrenceudsatte aktiviteter. En omkostning er direkte, hvis den entydigt kan henregnes til det pågældende formål, hvorimod en indirekte omkostning er en omkostning, der ikke kan henregnes direkte til et formål.

Dette indebærer, at der som udgangspunkt vil være tale om krydssubsidiering, hvis prisfastsættelsen er baseret på marginalomkostningerne ved den pågældende aktivitet.

Det bemærkes, at krydssubsidiering ikke i sig selv nødvendigvis indebærer, at konkurrencen forvrides. Dette vil kun kunne være tilfældet, hvis der krydssubsidieres midler fra et ikke-konkurrenceudsat område til et konkurrenceudsat område på en måde, som ikke er i overensstemmelse med det markedsøkonomiske investor princip, som anvendes af Europa-Kommissionen i dens praksis efter EF-traktatens art. 87.

Begrebet "offentlige midler" skal fortolkes bredt. Det omfatter såvel støtte ydet af staten som af andre offentlige myndigheder, f.eks. en kommunalbestyrelse. Som efter EU-praksis vil midler, der uddeles af en fond eller en institution uden, at et overordnet forvaltningsorgan har indflydelse på den konkrete beslutning om tildeling af støtte, således kunne betragtes som offentlige midler, såfremt en offentlig myndighed har udpeget denne fond eller institution til at administrere støtten. Dette bevirker, at der er tale om offentlige midler, hvis en offentlig myndighed opretter eller udpeger et offentlig eller privat organ med henblik på at administrere støtten, jf. EF-Domstolen, sagerne 67/85, 68/85 og 70/85, Saml. 1988, s. 219, præmis nr. 39. Afgørende er, om støtten er modtaget som resultatet af en adfærd, der må tilskrives en offentlig myndighed, jf. EF-Domstolen, sag 305/89, Saml. 1991-I, s. 1635, præmis nr. 16.

Til fordel for virksomheden

For at Konkurrencerådet kan udstede påbud efter § 11 a, stk. 1, skal støtten være til fordel for den pågældende erhvervsvirksomhed og dermed udgøre en økonomisk eller finansiel fordel for denne. Støtten skal således udgøre en fordel for støttemodtageren, som denne ikke ville have opnået under normale markedsvilkår.

Til bedømmelse af om offentlig støtte ydes eller er ydet på markedsvilkår, vil Konkurrencerådet følge det markedsøkonomiske investorprincip, som er opstillet af Europa-Kommissionen. Princippet giver Kommissionen mulighed for at afgøre, om overførsler af offentlige midler til offentlige virksomheder eller private virksomheder, der delvis ejes af staten, indeholder statsstøtte. Princippet er accepteret og præciseret af EF-Domstolen i sag 305/89, saml. 1991-I, s. 1603, præmis nr. 19-20:

"for at kunne afgøre, om sådanne foranstaltninger udgør statsstøtte, må det undersøges, om en privat investor af en størrelse, der kan sammenlignes med organer, som forestår forvaltningen af den offentlige sektor, under tilsvarende omstændigheder kunne tænkes at have villet indskudt en kapital af den omhandlede størrelse".

I princippet ligger, at det offentlige skal handle ud fra samme økonomiske parametre, som en privat investor ville gøre, når der indskydes kapital, ydes lån mv. til en virksomhed. Der skal således foretages en sammenligning mellem de tiltag, som iværksættes af en offentlig investor, når denne forfølger visse økonomiske mål, og den fremgangsmåde, der følges af en privat investor.

En offentlig myndighed, som tilfører egne virksomheder midler i kraft af ejerforhold, bedømmes også efter det markedsøkonomiske investorprincip.

Selektivitetsskravet

For at Konkurrencerådet kan udstede påbud efter § 11 a, stk. 1, skal støtten ydes til bestemte former for erhvervsvirksomhed. Støtten skal med andre ord være selektiv. Som eksempel herpå kan nævnes støtte, som retter sig mod udvalgte virksomheder i en sektor.

Erhvervsvirksomhed

Begrebet "erhvervsvirksomhed" skal forstås i overensstemmelse med begrebet erhvervsvirksomhed i konkurrencelovens § 2, stk. 1.

§ 11 a, stk. 2.

Konkurrencerådet kan udstede påbud efter § 11 a, stk. 1, når støtten har
 a) til formål eller til følge at forvride konkurrencen på det danske marked eller en del heraf, og
 b) ydes eller er ydet uden hjemmel i offentlig regulering.

Ad a)

Som tidligere nævnt indeholder gældende ret en række forbud mod konkurrenceforvridende, offentlig støtte, og Konkurrencerådets vurdering af støttens konkurrencemæssige effekter vil derfor i en række tilfælde kunne indgå i ressortmyndighedens vurdering af støttens lovlighed. Vurderingen af om betingelserne i § 11 a, stk. 2, litra a og b, er opfyldt, vil derfor i flere tilfælde være sammenfaldende.

På det kommunale område følger det f.eks. af kommunalfuldmagtsreglerne, at kommuner som udgangspunkt ikke kan drive handel, håndværk eller industri eller i øvrigt varetage opgaver med fortjeneste for øje. Kommuner kan som udgangspunkt heller ikke yde støtte til enkeltpersoner eller enkeltvirksomheder.

I medfør af kommunalfuldmagtsreglerne kan kommuner og amtskommuner dog for at undgå værdispild i et vist omfang og under visse forudsætninger lovligt afsætte ledig overskudskapacitet og eventuelle biprodukter fra en lovlig kommunal virksomhed, f.eks. træ fra en kommunal skov, som drives for at give borgerne adgang til grønne naturområder. De kommunale tilsynsmyndigheder fører tilsyn med, om aktiviteten er lovlig i medfør af kommunalfuldmagtsreglerne, hvilket blandt andet forudsætter, at salget sker på markedsvilkår.

Desuden kan kommuner og amtskommuner i medfør af kommunalfuldmagtsreglerne være engageret i såkaldt accessorisk virksomhed til en kommunal aktivitet. Accessorisk virksomhed kan f.eks. bestå i drift af et cafeteria, i en idrætshal, på et museum eller på et hospital. Begrundelsen for dette er, at der er tale om aktiviteter, der i almindelighed er en integreret del af eller knytter sig naturligt til driften af en anden kommunal virksomhed. De kommunale tilsynsmyndigheder fører også tilsyn med, om aktiviteten er lovlig i medfør af kommunalfuldmagtsreglerne, hvilket blandt andet forudsætter, at den accessoriske virksomhed så vidt muligt bortforpagtes og at dette i så fald sker på markedsvilkår.

Såfremt Konkurrencerådet i forbindelse med en anmeldelse, en klage eller ved at tage sagen op af egen drift modtager oplysninger om offentlig støtte til erhvervsvirksomhed, kan Konkurrencerådet undersøge, om der er grundlag for at udstede påbud efter § 11 a, stk. 1, hvilket blandt andet indebærer, at støttens konkurrencemæssige effekter skal undersø-

ges. Konkurrencerådets vurdering af de konkurrencemæssige aspekter kan i en række tilfælde være afgørende for den kommunale tilsynsmyndigheds vurdering af, om der ageres på markedsvilkår.

Såfremt det offentlige ønsker at støtte en erhvervsaktivitet, vil støtten normalt ikke betragtes som konkurrenceforvridende, hvis den gives efter et udbud på gennemsigtige, objektive og ikke-diskriminerende vilkår.

For erhvervsvirksomhed udført af statslige institutioner gælder Finansministeriets budgetvejledning og bevillingslovene. Ifølge budgetreglerne skal statsinstitutioner ved salg af varer og tjensteydelser som udgangspunkt prisfastsætte, så der opnås dækning af de langsigtede gennemsnitsomkostninger. Der kan dog gøres en undtagelse herfra, såfremt en fuldt dækkende prisfastsættelse ville hindre formålet med ydelsen, og hvor f.eks. de sociale, miljømæssige eller lignende hensyn konkret tilsiger en lavere prisfastsættelse. Salget af den pågældende vare eller tjensteydelse kan i sådanne tilfælde subsidieres med henblik på at opfylde det formål, hvortil bevillingen er givet.

For statsinstitutioners indtægtsdækkede virksomhed gælder særligt, at indtægter og udgifter skal konteres adskilt fra den øvrige virksomhed. Prisen skal fastsættes således, at der ikke sker konkurrenceforvridning over for private eller offentlige konkurrenter, og således at de langsigtede gennemsnitsomkostninger dækkes. Såfremt statslig erhvervsvirksomhed udføres i overensstemmelse med disse regler, må det derfor antages, at der ikke ydes konkurrenceforvridende støtte i forbindelse med sådan virksomhed.

Princippet bag reglerne om statslige myndigheders adgang til at føre indtægtsdækket virksomhed er overført til det kommunale område ved lov om kommuners og amtskommuners udførelse af opgaver for andre offentlige myndigheder, lov nr. 378 af 14. juni 1995 som ændret ved lov nr. 475 af 1. juli 1998. I medfør af denne lov kan kommuner byde på og indgå kontrakt med andre offentlige myndigheder om udførelse af opgaver, som kommunen selv ville kunne løse – f.eks. anlægsarbejder, driftsopgaver og rengøring. Der er i loven fastsat krav om omkostningskalkulation, der skal sikre, at der ikke sker kommunal konkurrenceforvridning over for private. Såfremt kommunal erhvervsvirksomhed udføres i overensstemmelse med disse regler, antages der ikke at foreligge konkurrenceforvridende støtte.

Støtte til aktiviteter, som er et led i myndighedsudøvelse, vil ikke blive anset for konkurrenceforvridende efter forslagets § 11 a, stk. 2, litra a. Vurderingen af, hvad der udgør myndighedsudøvelse, kan ændres over

tiden. F.eks. må udarbejdelse og salg af redegørelser, vejledninger samt publikationer normalt betragtes som myndighedsudøvelse, selvom sådanne aktiviteter har et væsentligt større omfang i dag end tidligere.

På det danske marked eller en del heraf

Konkurrencerådet kan udstede påbud, hvis støtten alene har virkning for det danske marked. Hvis støtten påvirker samhandlen mellem medlemsstaterne, kan der således være tale om statsstøtte, som er omfattet af EF-traktatens artikel 87, stk. 1, hvorefter støtten vil være underlagt Kommissionens kompetence.

Påbud efter § 11 a, stk. 1, vil således typisk kunne udstedes vedrørende støtte til ydelser af lokal karakter.

Ad b)

Begrebet ”offentlig regulering” skal forstås i overensstemmelse med konkurrencelovens § 2, stk. 2. Det betyder, at begrebet omfatter både love og bekendtgørelser og aktstykker og generelle budgetregler. Endvidere vil forpligtelser efter ratificerede konventioner og EF-forordninger falde ind under begrebet offentlig regulering.

På det kommunale område omfatter begrebet ”offentlig regulering” også beslutninger, der træffes inden for grænserne af kommunalfuldmagtsreglerne og kommunale regulativer. Sidestillet med beslutninger truffet af kommunalbestyrelsen er beslutning truffet af bestyrelsen i kommunale fællesskaber, jvf. § 60 i lov om kommunernes styrelse.

Spørgsmålet om, hvorvidt støtte har hjemmel i offentlig regulering vil i visse sager skulle ses i sammenhæng med spørgsmålet om, hvorvidt støtten er omfattet af EF-traktatens art. 87, stk. 1. Efter EF-traktatens art. 87, stk. 1, er støtte, der ydes ved hjælp af statsmidler, som fordrejer eller truer med at fordreje konkurrencevilkårene på Fællesmarkedet, ved at begunstige visse virksomheder eller visse produktioner, forbudt. Sådant støtte skal anmeldes til Europa-Kommissionen, jvf. EF-traktatens art. 88, stk. 3, inden den sættes værk, således at Kommissionen kan vurdere, om støtten kan godkendes som værende forenelig med det fælles marked, jvf. art. 87, stk. 2 og 3.

Anmeldelsespligten i EF-traktatens art. 88, stk. 3, er umiddelbart anvendelig. Offentlig støtte, der er omfattet af traktatens art. 87, stk. 1, vil derfor ikke have den fornødne hjemmel i offentlig regulering, medmindre anmeldelsespligten efter EF-traktatens art. 88, stk. 3, er opfyldt.

§ 11 a, stk. 3

På det statslige område vil det som udgangspunkt være vedkommende minister, der har udstedt reguleringen, der træffer afgørelse om, hvorvidt betingelsen i stk. 2, litra b, er opfyldt.

Dette gælder dog ikke, hvis en anden myndighed er kompetent til at træffe afgørelse om, hvorvidt en støtte ydes eller er ydet uden hjemmel i offentlig regulering, og den pågældende støtte ikke ydes eller er ydet af denne myndighed. På det kommunale område er det således typisk den kommunale tilsynsmyndighed, som er kompetent til at afgøre dette spørgsmål. Indenrigsministeriet fører tilsynet med Københavns og Frederiksberg Kommuner og amtskommunerne. Det for hvert amt nedsatte tilsynsråd fører tilsynet med de øvrige kommuner.

En afgørelse efter § 11 a, stk. 3, af, hvorvidt støtten ydes eller er ydet uden hjemmel i offentlig regulering vil som nævnt i bemærkningerne til § 11 a, stk. 2, litra b, i visse tilfælde indebære en vurdering af, om støtten er omfattet af EF-traktatens art. 87, stk. 1. I disse sager forudsættes det derfor, at Konkurrencestyrelsen sammen med vedkommende minister eller vedkommende kompetente myndighed afklarer, om der er tale om statsstøtte i EF-traktatens forstand og herunder om anmeldelsespligten efter art. 88, stk. 3, er tilsidesat.

§ 11 a, stk. 4

Bestemmelsen i stk. 1 giver Konkurrencerådet hjemmel til at give offentlige myndigheder påbud om at bringe offentlig støtte til ophør. I påbudet ligger dels, at der foreligger støtte ydet uden hjemmel i offentlig regulering, dels at denne støtte er konkurrenceforvridende, jvf. stk. 2.

Overfor privatejet erhvervsvirksomhed, selvejende institutioner samt helt eller delvist offentligt ejede virksomheder, der drives i selskabsform, kan der udstedes påbud om tilbagebetaling af støtten. Der vil således kunne kræves tilbagebetaling overfor aktieselskaber og interessentskaber, der er helt eller delvist offentligt ejede.

Erhvervsministeren efter forhandling med vedkommende minister kunne fastsætte, at påbud om tilbagebetaling også kan rettes til nærmere bestemte selvstændige, offentlige virksomheder. Dette vil som udgangspunkt omfatte Post Danmark, DSB, Danmarks Radio, TV2 og Københavns Havn.

Der er ikke i lovforslaget åbnet mulighed for, at der kan udstedes påbud om tilbagebetaling overfor offentlige myndigheder, der udøver erhvervsaktivitet, som ikke er særlig udskilt. Baggrunden for dette er, at de

bevilgende myndigheder under alle omstændigheder vil skulle bevilge det tilbagebetalte beløb. Derfor kan en bestemmelse om, at den offentlige myndighed skal tilbagebetale, reelt blive virkningsløs.

Krav om tilbagebetaling forældes 5 år efter, at støtten blev udbetalt.

Renter beregnes fra det tidspunkt, hvor den ulovlige støtte var til støttemodtagerens rådighed, og indtil der sker tilbagebetaling. Renten fastsættes i overensstemmelse med rentelovens § 5, stk. 1 (Lovbekendtgørelse nr. 583 af 1. september 1986 med senere ændringer).

Overtrædelse af et påbud udstedt i henhold til stk. 2, er sanktioneret med straf.

§ 11 a, stk. 5

Konkurrencerådet kan efter anmeldelse fra en offentlig myndighed eller privatejet erhvervsvirksomhed, selvejende institutioner samt privat og helt eller delvist offentligt ejede virksomheder, der drives i selskabsform erklære, at en given offentlig støtte efter de forhold, som Konkurrencerådet har kendskab til, ikke er konkurrenceforvridende, jvf. § 11 a, stk. 2, litra a. Anmeldelse kan indgives af offentlige myndigheder inden støtten sættes i værk.

Afgivelse af en sådan erklæring forudsætter en anmeldelse til Konkurrencestyrelsen. En erklæring fra Konkurrencerådet i medfør af stk. 5 indebærer, at der ikke vil kunne gives påbud tilbagebetaling af støtten.

En erklæring efter stk. 5 binder Konkurrencerådet, dog ikke i det omfang Konkurrencerådets grundlag for afgørelsen ændrer sig, eller der gør sig forhold gældende, som Konkurrencerådet ikke havde kendskab til, da det traf afgørelsen.

Som tidligere nævnt kan en anmeldelse til Konkurrencerådet efter forslagens § 11 a, stk. 5, ikke erstatte en anmeldelse til Europa-Kommissionen, såfremt støtten udgør statsstøtte i Traktatens forstand.

Kapitel 2. Statsstøtte – praksis og udvikling

2.1 Indledning

Kapitlet redegør for EU's statsstøttebegreb og udviklingen af praksis, da EU-praksis vil være vejledende for Konkurrencerådets fortolkning, dvs for fastlæggelsen af, hvad der vil kunne betragtes som konkurrencebe-grænsende erhvervsstøtte.

Forskellige former for statsstøtte, herunder direkte og indirekte støtte-former, diskuteres.

Herudover redegøres for forholdet mellem en dansk påbudsbestemmelse om ulovlig om konkurrenceforvridende erhvervsstøtte og EU's statsstøt-teforbud.

I forlængelse heraf diskuteres mulige processuelle forhold under et dansk påbudsbestemmelse om konkurrenceforvridende erhvervsstøtte.

2.2 Statsstøttebegrebet

Som udgangspunkt er al statsstøtte forbudt ifølge EU, men visse former for støtte undtages. Som hovedregel skal al støtte anmeldes, og derefter vil Kommissionen vurdere om støtten kan undtages fra forbuddet. I EF-Traktatens artikel 87, stk. 1 (tidligere artikel 92) betragtes som statsstøtte:

”Bortset fra de i denne Traktat hjemlede undtagelser² er statsstøtte eller støtte, som ydes ved hjælp af statsmidler under enhver tæn-

² Undtagelserne er ifølge artikel 87, stk. 2:

- a) støtte af social karakter til enkelte forbrugere, forudsat at den ydes uden forskels-behandling med hensyn til varernes oprindelse
- b) støtte, hvis formål er at råde bod på skader, der er forårsaget af naturkatastrofer eller af andre usædvanlige begivenheder
- c) støtteforanstaltninger for økonomien i visse af Forbundsrepublikken Tysklands områder, som er påvirket af Tysklands deling, i det omfang de er nødvendige for at opveje de økonomiske ulemper, som denne deling har forårsaget.

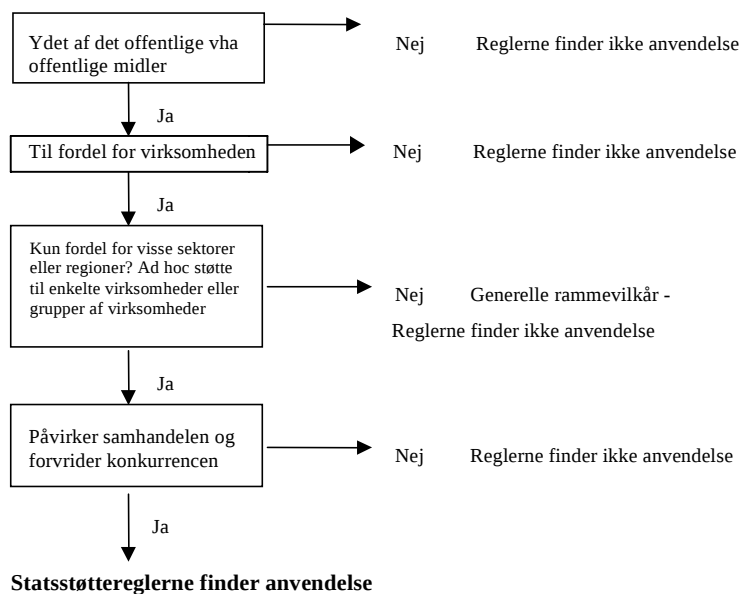
Derudover kan ifølge artikel 87, stk. 3, i visse tilfælde undtages:

- a) støtte til fremme af den økonomiske udvikling i områder, hvor levestandarden er usædvanlig lav, eller hvor der hersker en alvorlig underbeskæftigelse
- b) støtte, der kan fremme virkeliggørelsen af vigtige projekter af fælleseuropæisk interesse eller afhjælpe en alvorlig forstyrrelse i en medlemsstats økonomi
- c) støtte til fremme af udviklingen af visse erhvervsgrene eller økonomiske regioner, når den ikke ændrer samhandelsvilkårene i Fællesskabet i et omfang, der strider mod den fælles interesse.

kelig form, og som fordrejer konkurrencevilkårene ved at begunstige visse virksomheder eller visse produktioner, uforenelig med Fællesmarkedet i det omfang, den påvirker samhandlen mellem medlemsstaterne.”

Alle kriterierne skal være opfyldt, før statsstøttere reglerne kan anvendes. Dette er illustreret i figur 1.

Figur 1: Statsstøtte i EF-traktatens forstand³

Kriteriet om at støtten skal ydes af det offentlige vha. offentlige midler

For at støtte betragtes som omfattet af artikel 87, skal støtte ydes af det offentlige ved hjælp af offentlige midler. Det offentlige omfatter både stat, amter og kommuner og fortolkes bredt. Som eksempel på dette fra praksis er en sag anlagt af Tyskland mod Kommissionen, hvor EF-

d) støtte til fremme af kulturen og bevarelse af kulturarven, når den ikke ændrer samhandels- og konkurrencevilkårene i Fællesskabet i et omfang, der strider mod de fælles interesser

e) andre former for støtte, hvorom Rådet på forslag af Kommissionen træffer beslutning med kvalificeret flertal.

Ifølge artikel 42 kan artikel 87 kun anvendes på landbruget, når ministerrådet beslutter det, og i artikel 77 tillades visse former for transportstøtte.

³ XXVIII beretning om konkurrencepolitikken 1998, p. 73.

Domstolen besluttede, at begrebet “stat” dækker over centraladministrationen, regional administration og andre lokale myndigheder⁴. Støtte, der er tildelt af private organer, kan også være omfattet, hvis støtten er foranlediget af det offentlige. Private organer kan eksempelvis være kreditinstitutter, erhvervssammenslutninger, investeringsforeninger eller fonde.

I en tysk sag Steinike und Weinlig, skulle EF-domstolen tage stilling til om en offentlig fond oprettet i henhold til tysk lov med det formål at fremme salget af tyske landbrugsprodukter var en del af staten. Fonden var finansieret via statslige tilskud og private tilskud. Domstolen besluttede her, at forbudet i artikel 92 (87) dækker al støtte givet af medlemsstater, uden hensynstagen til om støtten er givet direkte af staten eller gennem en offentlig fond, der er udpeget til at administrere støtten⁵.

Støtte foranlediget af det offentlige kan fx være hjælp givet af en brancheforening, hvortil der skal betales medlemsgebyr, og hvor lovgivningen gør medlemskab obligatorisk. Til illustration kan nævnes en sag fra EU-praksis Van der Kooy og andre mod Kommissionen, hvor EF-domstolen besluttede, at en favorabel takst for naturgas ved salg til erhvervsgartnere var støtte givet af en medlemsstat. Virksomheden, som solgte gassen, var ejet 50% af den hollandske stat og 50% af private investorer. Domstolen fandt på den baggrund, at virksomheden ikke havde tilstrækkelig autonomi, når beslutning om takster for naturgas skulle træffes, men at virksomheden agerede under offentlige myndigheders kontrol og instrukser⁶. Derfor var støtten ydet på foranledning af det offentlige og finansieret af denne.

Offentlige midler fortolkes ligeledes bredt og omfatter både direkte og indirekte støtteformer. Krydssubsidieringer eller overførsler fra et offentligt moderselskab til et datterselskab kan således udgøre støtte. Et eksempel herpå er en sag vedrørende det franske postvæsen. Her fastslog EU-domstolen, at en offentlig virksomheds (La Poste) betingelsesløse ydelse af logistik og kommerciel bistand til et privatretligt datterselskab ((Syndicat francias de l'Express international (SFEI)), der opererer på et marked med konkurrence, kan betragtes som statsstøtte⁷.

Kriteriet om virksomhedens fordel ved støtte

⁴ EF-Domstolen, sag 248/84, Saml. 1987, s. 4013 Tyskland mod Kommissionen, Sml. s. 4013.

⁵ EF-Domstolen, sag 78/76, Saml. 1977, s.575., hvor EF-Domstolen besluttede.

⁶ EF-

⁷ XXVI beretning om konkurrencepolitikken 1996, p. 78, Sag C 39/94, pkt 171.

Støtten skal være til gavn og dermed udgøre en økonomisk fordel for virksomheden. Statsstøtte opgøres som nutidsværdien af den finansielle fordel for støttemodtageren.

Støtten skal udgøre en fordel for støttemodtageren, som denne ikke ville have opnået under normale markedsvilkår⁸. Støtte givet på markedsøkonomiske vilkår betragtes ikke som statsstøtte.

Kommissionen vurderer ved hjælp af det markedsøkonomiske investorprincip om overførsler af offentlige midler til offentlige virksomheder eller private virksomheder, der delvis ejes af staten, indeholder statsstøtte. Der er tale om statsstøtte, hvis staten giver støtte på mere gunstige vilkår sammenlignet med en privat investors adfærd under normale markedsvilkår.

Kommissionen har officielt i 1984 vedtaget anvendelse af det markedsøkonomiske investorprincip ved meddelelsen om anvendelse af EF-traktatens artikel 92 og 93 på offentlige myndigheders kapitalinteresser⁹. Kommissionen har endvidere i 1993 offentliggjort en meddelelse om anvendelsen af artikel 92 og 93 på offentlige virksomheder i fremstillingssektoren, hvori Kommissionen tilkendegiver, at den ”agter at øge gennemsigtigheden ved at anvende det markedsøkonomiske investorprincip på alle former for offentlige midler og på virksomheder i alle situationer”.

Kommissionen meddeler ligeledes, at meddelelsen kun vedrører fremstillingssektoren, men det udelukker imidlertid ikke, at Kommissionen vil anvende de synspunkter, der er beskrevet i meddelelsen på enkelt tilfælde eller i individuelle sektorer uden for fremstillingssektoren. Dvs. at Kommissionen hermed har understreget, at det markedsøkonomiske investorprincip kan blive anvendt i alle statsstøttesager¹⁰.

I det følgende vil der blive redegjort for det markedsøkonomiske investorprincip.

Til vurderingen af hvorvidt en privat investor ville have foretaget en tilsvarende investering, anvender Kommissionen en række kriterier¹¹. Kriterierne forudsætter, at en privat investor foretager en investering med henblik på at få et rimeligt afkast inden for en rimelig tid.

⁸ Bellamy and Child 1993, Common Market Law of Competition, Case 84/82.

⁹ EF-Bulletin 9-1984.

¹⁰ EFT C 307 af 13. november 1993.

¹¹ A. Petersen og H. Mørch, EU's regler om statsstøtte, EU og Menneskeret, juli 1997.

Kommissionen ser blandt andet på:

- a) Den begunstigede virksomheds rentabilitet og økonomiske sundhed, det vil sige, om virksomheden inden for det seneste år har lidt alvorlige og kontinuerlige tab, og om der vil være formodning for, at en privat investor ikke ville have investeret i virksomheden.
- b) Om transaktionen er en del af en restruktureringsplan, som vil genskabe virksomhedens rentabilitet og økonomiske sundhed inden for en rimelig tid. Kommissionen ser her på omkostningerne ved at gennemføre restruktureringen. Der vil være formodning for, at det er statsstøtte, hvis det ville være billigere for staten at lade virksomheden gå konkurs eller likvidere den.
- c) Om den sektor, hvor virksomheden opererer, lider af strukturel overkapacitet. Hvis en sektor lider af strukturel overkapacitet, vil en privat investor sjældent investere, da der ikke vil være udsigt til forrentning af den investerede kapital.
- d) I hvilket omfang private investorer samtidig investerer i virksomheden. Hvis private virksomheder ikke har interesse i at investere i virksomheden, er der formodning for, at der er tale om statsstøtte.

Kommissionen har afgjort flere sager med henvisning til det markedsøkonomiske investorprincip.

I en italiensk sag vedrørende virksomheden Breda Fucine Meridianoli, der leverer materiel til jernbaner, fandt Kommissionen, at de lån, kapitalindsprøjtninger og gældseftergivelse den offentlige virksomhed havde modtaget, ikke ville have været tilgængelige for en privat ejet virksomhed, da støttens formål var at holde virksomheden i live¹².

I en sag om den franske stats opkøb af investeringsbeviser i Crédit Lyonnais, som tilhørte Thomson-SA, konkluderede Kommissionen, at der var tale om statsstøtte, da staten havde købt kapitalinteresser til over markedsprisen¹³.

Det kan være vanskeligt at påvise statsstøtte, men ovenstående kriterier giver Kommissionen nogle retningslinjer for, om der er tale om statsstøtte. Kriterierne skal bruges forsigtigt, da de i høj grad afhænger af

¹² XXVI beretning om konkurrencepolitikken, p. 77, 91/C-305/89.

¹³ XXVII beretning om konkurrencepolitikken, p. 68. C-62/96, støtte til Thomson SA-Thomson Multimedia.

tilgængeligheden af informationer om virksomhedens økonomi, den sektor virksomheden opererer i m.v.

Samtidig kan der tages hensyn til, at offentlige virksomheder ofte handler mere langsigtet end private. Således har EU-domstolen i forbindelse med anvendelsen af det markedsøkonomiske investorprincip præciseret, at medlemsstaterne til forskel fra private investorer er mere interesserede i langsigtet rentabilitet end øjeblikkelig. Det offentliges adfærd kan derfor ikke altid sidestilles med private investorers, men mere med holdingselskabers eller koncerners¹⁴.

Retten ved første instans har endvidere fastslået, at når Kommissionen vurderer, at støtte ikke er givet i overensstemmelse med det markedsøkonomiske investorprincip, skal det yderligere undersøges, hvilke vilkår, der ville have været tilfredsstillende for en privat investor¹⁵.

Selektivitetskriteriet

Støtten skal være af selektiv karakter. Hvis støtten er til fordel for visse sektorer eller regioner, enkelte virksomheder eller grupper af virksomheder, betragtes støtten som konkurrenceforvridende. Det kan eksempelvis være støtte til én virksomheds efteruddannelse af medarbejdere eller støtte til bestemte sektorer som eksempelvis skibsbygning. I en tysk sag om skattelempelser til personer, der investerer i selskaber i østtyske delstater eller Vestberlin, besluttede Kommissionen, at der var tale om selektiv statsstøtte, da foranstaltningen ikke kunne begrundes af hverken det tyske skattesystems karakter eller økonomi¹⁶.

Er støtteordningen dog af generel karakter og gives på lige vilkår, vil den falde uden for artikel 87. Således besluttede Kommissionen, at der ikke var tale om statsstøtte i en belgisk ordning om generelle nedslag i sociale bidrag til virksomheder, der ansætter arbejdere¹⁷.

Samhandels- og konkurrencebegrænsningskriteriet

Støtte skal påvirke samhandlen og forvride eller true med at forvride konkurrencen mellem medlemsstaterne. Støtte, der er begunstiger nogle og ikke andre, betragtes umiddelbart som konkurrenceforvridende.

¹⁴ C-305/89, Konkurrencereglerne, del IIb, Forklarende bemærkninger til statsstøtte-reglerne, p. 11.

¹⁵ XXVIII Konkurrenceberetning, p. 75.

¹⁶ XXVIII Konkurrenceberetning, p. 70, Sag C 16/97, §52, stk. 8 i den tyske indkomstskattelov for 1996 (EFT C 172 af 6.6.1997, p. 2).

¹⁷ Ibid. p. 70, Sag C 14/96 (EFT L 95 af 14.10.97).

Kravet om at støtten skal påvirke samhandlen bliver tolket bredt i EU-praksis. Eksistensen af samhandel er således ikke altid en nødvendighed. Hvis en virksomhed stilles stærkere på hjemmemarkedet i forhold til konkurrenter, der producerer tilsvarende produkter i udlandet, betragtes det som konkurrenceforvridende. Kriteriet gælder således også potentiel fremtidig samhandel.

I en italiensk sag bestemte Kommissionen, at selvom støttemodtageren var aktiv inden for møntsektoren, hvor der ikke er samhandel i EU, var der alligevel tale om konkurrenceforvridende støtte, fordi det satte virksomheden i stand til at krydssubsidiere andre aktiviteter¹⁸.

I 1996 vedtog Kommissionen en regel for udbetaling af mindre støttebeløb, den såkaldte 'de minimis' regel¹⁹. Efter denne regel kan virksomheder samlet modtage max. 100.000 Euro over en 3-årig periode, uden at støtten skal anmeldes til Kommissionen. Baggrunden herfor er, at mindre beløb ikke skønnes at påvirke samhandlen mærkbart og fordreje konkurrencen²⁰.

I en fransk sag vurderede Kommissionen, at samhandlen ikke bliver påvirket, når eksempelvis afgiftsfritagelser er begrænset til små virksomheder, der udelukkende udøver aktiviteter på et lokalt marked, og som holder sig under de minimis-grænsen²¹.

Hvis støtten er ydet af det offentlige ved hjælp af offentlige midler, til fordel for en virksomhed, selektiv, forvrider konkurrencen og påvirker samhandlen, er der tale om statsstøtte i EF-traktatens forstand, medmindre støtten er undtaget som følge af generelle undtagelser. Undtagelserne fra forbuddet har resulteret i en gruppefritagelsesforordning²², en række rammebestemmelser og meddelelser (bilag 2).

Undtagelser fra EU's statsstøtteforbud

¹⁸ Sag C 64/98, XXVIII p. 74, pkt. 196, sagen Istituto Poligrafo e Zecca dello Stato.

¹⁹ Kommissionens meddelelse om de minimis regler for statsstøtte (OJ C 68, 6.3.1996, s. 9)

²⁰ For nogle former for støtte gælder de minimis reglen ikke, fordi støtten påvirker samhandlen, som eksempelvis eksportstøtte. For støtte over 100.000 ecu over en 3-årig periode skal det efterprøves om støtten påvirker samhandlen og forvrider konkurrencen (Konkurrencereglerne i De Europæiske Fællesskaber, Del IIb, Forklarende bemærkninger til statsstøttere reglerne (1996), p. 9).

²¹ XXIV konkurrenceberetning, p. 79, Sag *Zone Franche Corse/Pacte de relance pour la ville*.

²² Kommissionens forordning om anvendelse af traktatens artikel 92(87) og 93(88) på visse former for horisontal statsstøtte. EFT L 142 af 14.5.1998.

Ved at udstede rammebestemmelser²³ har Kommissionen uddybet, hvordan anmeldt støtte inden for forskellige områder behandles. Det er eksempelvis støtte til forskning og udvikling, miljø samt små- og mellemstore virksomheder. Bestemmelserne beskriver hvilken støtte, der er tilladt, hvor meget og på hvilke betingelser.

Kommissionen har udstedt forskellige forordninger, rammebestemmelser samt meddelelser. For disse gælder, at støtte skal gives på betingelser, som alle virksomheder har mulighed for at opfylde. I Kommissionens opgørelser over statsstøtte skelnes mellem tre overordnede formål med støtte; horisontal-, sektor-, og regionalstøtte.

Horisontale ordninger giver mulighed for, at flere virksomheder på tværs af sektorer kan modtage støtte. Støtteordninger har til formål at forbedre rammevilkårene for erhvervslivet ved at tillade støtte til fx forskning og udvikling, små og mellemstore virksomheder, energi samt miljø. Disse støtteordningers primære formål er, at de retter markedsfejl, og dermed forbedre den måde markedet fungerer på.

Sektorordninger henvender sig udelukkende til virksomheder i bestemte sektorer. En stor del af sektorstøtten ydes til transportsektorer. Der er blandt andet ordninger om sektorstøtte til skibsbygningsindustrien, fiberrindustrien, bilindustrien, kul og stål samt jernbane- og luftfartsindustrien.

Regionale støtteordningers formål er at støtte regioner med særlige økonomiske eller beskæftigelsesmæssige problemer. Denne form for støtte anvendes mest i de fattigste egne af EU, herunder har der været ydet en del regional støtte i de tidligere Østtyske delstater.

Langt den største del, nemlig 85% af danske støtteordninger er horisontale. En meget lille del af den danske støtte er regional støtte, mens ca. 14% anvendes på specifikke sektorer.

Mange af de anmeldelser som Kommissionen modtager, opfylder betingelserne i rammebestemmelserne og betragtes derfor som forenelige med statsstøttereglerne. Da Kommissionens ønske er, at koncentrere indsatsen på de mest skadelige former for støtte, udstedte Kommissionen i 1998 en gruppefritagelsesforordning for visse grupper af horisontale støtteformer.

²³ En rammebestemmelse har karakter af en vejledning. I rammebestemmelserne redegør Kommissionen for sin retsopfattelse vedrørende et bestemt område. Rammebestemmelser indeholder også en gengivelse af Kommissionens administrative praksis, der reelt er af normativ karakter, jf. EU-Karnov, 1996, nr.2, s. 1640.

Forordningen bemyndiger Kommissionen til at udstede gruppefritagelser i form af forordninger på områderne: små og mellemstore virksomheder, forskning og udvikling, miljøbeskyttelse, beskæftigelse og uddannelse samt støtte tildelt i overensstemmelse med det kort, som Kommissionen har godkendt for tildeling af regionalstøtte i hver medlemsstat.

Der er endnu ikke udstedt nogle gruppefritagelser, men Kommissionen forbereder forslag til gruppefritagelser for små og mellemstore virksomheder. Med gruppefritagelserne vil medlemsstaterne ikke længere være forpligtet til at anmelde støtteordninger på de nævnte områder og derved indhente tilladelse inden støtteordningen træder i kraft. Når gruppefritagelserne er udstedt, skal Kommissionen underrettes om støtteordninger, men ikke nødvendigvis inden de er trådt i kraft. Der vil dog være visse krav til offentliggørelse og gennemsigtighed for de undtagede støtteordninger. I en gruppefritagelse skal det blandt andet fremgå, hvad minimumsgrænsen for støtte omfattet af fritagelsen vil være og én gang om året skal medlemsstaterne sende en rapport til Kommissionen om anvendelsen af gruppefritagelserne.

2.3 Former for statsstøtte

Det er støttens effekt og ikke formål eller art, der er genstand for vurderingen af, hvorvidt støtten har konkurrenceforvridende konsekvenser. Sondringen mellem direkte og indirekte støtteformer bliver således overflødig²⁴. Når det handler om at identificere støttækilden, er sondringen mellem direkte og indirekte støtte dog interessant.

Statsstøttereglerne kan anvendes på alle former for støtte, både direkte og indirekte former, når tidligere nævnte kriterier er opfyldt. Direkte statsstøtte kan foreligge, hvor det offentlige yder støtte gennem bl.a. rentelettelser, kautioner (garantier), kapitaloverførsler, skattebegunstigelser²⁵, betalingsordninger eller løntilskud. Indirekte støtte foreligger, hvor der inden for en virksomhed overføres fordele, fx ved krydssubsidiering.

Den afgørende forskel på direkte og indirekte støtte er, at direkte støtte udløser et beløb fra en organisatorisk enhed/virksomhed til en anden og derfor regnskabsmæssigt lettere kan gennemskues. Indirekte støtte foregår internt i enheden/virksomheden og er derfor vanskeligere at gennemskue.

²⁴ A. Petersen og H. Mørch, EU's regler om statsstøtte, EU og Menneskeret, juli 1997.

²⁵ Meddelelse fra Kommissionen om anvendelsen af statsstøttereglerne på foranstaltninger vedrørende direkte beskatning (EFT C 384, 10.12.1998).

2.4 Forholdet mellem artikel 87 og en dansk påbudsbestemmelse

Efter EF-traktatens art. 87, stk. 1, er støtte, der ydes ved hjælp af statsmidler, som fordrejer eller truer med at fordreje konkurrencevilkårene på Fællesmarkedet, ved at begunstige visse virksomheder eller visse produktioner, forbudt. Sådan støtte kan dog godkendes af Europa-Kommissionen som værende forenelig med det fælles marked, jvf. art. 87, stk. 2 og 3. Europa-Kommissionen er enekompetent for så vidt angår godkendelse og kontrol af statsstøtte, der er omfattet af EF-traktaten. En statsstøttesag om konkurrenceforvridende støtte vil herefter som udgangspunkt ikke kunne behandles af både Konkurrencerådet og Europa-Kommissionen.

Hvis en støttesag, der er under behandling af Konkurrencerådet, indbringes for Kommissionen, forudsættes det, at Konkurrencestyrelsen og Kommissionen skal afklare, om der er tale om statsstøtte i traktatens forstand, herunder først og fremmest om støtte påvirker samhandlen mellem EU-landene. Såfremt der ikke er tale om statsstøtte i EF-traktatens forstand kan Konkurrencerådet behandle sagen efter den foreslåede påbudsbestemmelse.

En dansk påbudsbestemmelse vil herefter ikke skulle finde anvendelse i tilfælde, hvor Kommissionen har besluttet, at statsstøtten er uforenelig eller forenelig med fællesmarkedet efter artikel 87, medmindre det sidste alene skyldes, at støtten har et så begrænset omfang, at den ikke påvirker samhandlen. Støtte anses for at være godkendt af Kommissionen, hvis Kommissionen ikke har vedtaget en beslutning inden for 2 måneder fra anmeldelsen af en støtteforanstaltning²⁶.

For at der kan udstedes et påbud, om at konkurrenceforvridende støtte skal bringes til ophør eller tilbagebetales, skal støtten opfylde en række kriterier svarende til de kriterier, der skal være opfyldt for, at der er tale om støtte i EF-traktatens forstand. Der vil dog ikke være krav om, at støtten skal påvirke samhandelen.

Hvis Europa-Kommissionen i relation til en konkret støtte har vurderet, at støtten ikke er omfattet af EF-traktatens art. 87, stk. 1, fordi støtten ikke påvirker samhandelen, vil Konkurrencerådet herefter kunne behandle sagen i forhold til den foreslåede påbudsbestemmelse.

²⁶ jf. Procedureforordningen, artikel 4, stk. 6 (EFT L 83 af 27.3.99).

Tilsvarende kan et påbud udstedes, hvis støtten er omfattet af bestemmelserne i Kommissionens "Meddelelse om de minimis støtteordninger"²⁷.

Det fremgår af meddelelsen, at Kommissionen lægger til grund, at støtte under et vist minimumsbeløb ikke fordrejer konkurrencen og påvirker samhandlen mellem medlemsstaterne mærkbart. De minimis støtte anses ikke som støtte i EF-Traktatens artikel 87, stk. 1's forstand. Efter de minimis reglen kan en virksomhed over en periode på tre år modtage støtte på op til 100.000 EURO uden, at støtten anses for omfattet af artikel 87, stk. 1. Støtte, der gives i medfør af de minimis reglen, kan dog i særlige tilfælde være omfattet af Traktatens statsstøttebegreb. De minimis reglen omfatter ikke særlige sektorer, som f.eks. landbrug og skibsbygning.

De minimis støtte er ofte støtte til små og mellemstore virksomheder eller lignende, der er administreret af lokale eller regionale myndigheder. De danske de minimis ordninger har hjemmel i lovgivning, finansloven og aktstykker. Af bilag 3 fremgår antallet af de danske de minimis ordninger fra de seneste 3 år.

Det skal ligeledes fremhæves, at Kommissionen er bemyndiget²⁸ til at undtage visse former for statsstøtte fra anmeldelsespligten via udstedelse af gruppefritagelsesforordninger. Bemyndigelsen omfatter støtte til miljø, forskning og udvikling, små og mellemstore virksomheder, beskæftigelse og uddannelse samt regionale støtteordninger. Kommissionen har endnu ikke udstedt gruppefritagelsesforordninger. Når Kommissionen har udstedt gruppefritagelser, og disse er trådt i kraft, vil støtte omfattet af en EU-gruppefritagelsesforordning ikke kunne gøres til genstand for en behandling efter en påbudsbestemmelse. Sådant en støtte vil være statsstøtte i Traktatens forstand, og dermed være underlagt Kommissionens kontrol.

Konkurrenceforvridende støtte ifølge påbudsbestemmelsen vil således være uhjemlet støtte, der er ydet af det offentlige ved hjælp af offentlige midler, der er til fordel for en virksomhed, til fordel for visse sektorer eller regioner, der ikke har mærkbar virkning på samhandlen i EU og men som har en mærkbar virkning på konkurrencen i Danmark.

²⁷ (EFT 1996 C 68/09)

²⁸ jf. Rådets forordning (EF) nr. 994/98 af 7. maj 1998 om anvendelse af artikel 92 og 93 på visse former for horisontal støtte (EFT L 142 af 14. maj 1998)

2.5 Processuelle forhold

Konkurrencerådet vil med den foreslåede bestemmelse efter frivillige anmeldelser fra statslige eller offentlige myndigheder kunne erklære, at støtte ydet efter de forhold, som rådet har kendskab til, ikke er konkurrenceforvridende.

Anmelder og modtager af støtten får dermed en sikkerhed for, at Konkurrencerådet ikke senere kan erklære, at støtten er konkurrenceforvridende.

Når Konkurrencerådet modtager en klage over fx offentlig støtte til kommunal erhvervsvirksomhed - eller tager en sag op af egen drift - vil rådet få mulighed for at vurdere om støtten har konkurrenceforvridende konsekvenser. Støtten kan muligvis være lovlig uanset konkurrenceforvridningen, fordi den fx gives til en almennyttig aktivitet. Hvis det er tilfældet, vil Konkurrencerådet parallelt med egen sagsbehandling kontakte den relevante kommunale tilsynsmyndighed for at få en vurdering af støttens lovlighed. Konkurrencerådets vurdering af, om en støtte er konkurrenceforvridende, vil i en række tilfælde være afgørende for, om støtte er lovlig. Som tidligere nævnt er det i nogle tilfælde bl.a. et krav, at en kommunal aktivitet ikke er konkurrenceforvridende, hvis aktiviteten skal være lovlig i henhold til kommunalfuldmagten.

Hvis støtten er ulovlig, kan både Konkurrencerådet og tilsynsmyndighederne påbyde støtten bragt til ophør.

Hvis hovedproblemet i sager er konkurrenceforvridning, kan det være mest naturligt, at Konkurrencerådet gennemfører et påbud om ophør. Omvendt, hvis hovedproblemet i en sag fx er, om det i det hele taget er naturligt for en kommune at udføre en konkret erhvervsaktivitet, bør det være tilsynsrådet, der gennemfører et påbud.

Denne fremgangsmåde vil resultere i en mere effektiv sagsbehandling, fordi der etableres et tættere samarbejde og koordinering af sagsgangen mellem myndighederne.

I de tilfælde, hvor tilsynsmyndighederne modtager en klage over offentlig støtte til erhvervsvirksomhed, skal de kommunale tilsynsmyndigheder som hidtil bede Konkurrencerådet om en udtalelse, hvis støtteaktivitetens lovlighed, indebærer besvarelse af spørgsmål af konkurrenceretlig karakter.

I kraft af tilsynsmyndighedernes henvendelser kan konkurrencemyndigheden blive opmærksom på, at der er et konkurrenceretligt problem og dermed tage sagen op. Det kan være hensigtsmæssigt i de konkrete tilfælde, hvor en aktivitet både kan være ulovlig i henhold til kommunalretlige regler og være særlig skadelig for konkurrencen.

Der vil ikke være tale om overflødig myndighedshåndhævelse, idet konkurrencemyndigheden og tilsynsmyndighederne varetager forskellige hensyn og har forskellige sanktionsmuligheder. Hvis støtten er ulovlig, kan tilsynsmyndighederne i kraft af deres kontrolkompetence påbyde støtten bragt til ophør. Herudover vil Konkurrencerådet også kunne påbyde støtten bragt til ophør. En påbudsbestemmelse vil endvidere give konkurrencemyndighederne mulighed for at kræve støtten tilbagebetalt. Det vil rette op på den konkurrenceretlige skadevirkning støtten har haft, og det vil udligne konkurrencesituationen og genskabe en fair konkurrence.

Et sådant tæt samarbejde og koordinering af sagsgangen mellem myndighederne vil resultere i en mere effektiv sagsbehandling.

Kapitel 3. Indgreb overfor konkurrenceforvridende statsstøtte - eksempler

3.1 Indledning

Kapitlet redegør for, hvilke tiltag der kunne foretages mod konkurrenceforvridende statsstøtte i henhold til den tidligere og nugældende konkurrencelov.

Endvidere giver kapitlet eksempler på sager, som Konkurrencestyrelsen har behandlet gennem de seneste år, som kunne være behandlet anderledes, hvis en påbudsbestemmelse havde eksisteret.

Endeligt beskriver kapitlet Indenrigsministeriets praksis, når ministeriet har udtalt sig eller afgjort sager om lovligheden af kommunale opgaver.

3.2 Tiltag, der kunne foretages mod konkurrenceforvridende statsstøtte i henhold til tidligere konkurrencelovgivning.

Før konkurrenceloven af 1990 udgjorde lov om tilsyn med monopoler og konkurrencebegrænsninger (ML) fra 1955 og lov om priser og avancer (PAL) fra 1974 det centrale grundlag for konkurrenceregulering. Begge love tog alene sigte på privat erhvervsvirksomhed, og offentlig erhvervsvirksomhed var således undtaget fra lovenes anvendelsesområde. Hvis offentlige virksomheder udøvede en konkurrenceforvridende adfærd, havde den daværende konkurrencemyndighed, Monopoltilsynet, alene mulighed for at indberette forholdene til vedkommende minister.

Monopolloven og pris- og avanceloven blev i 1990 afløst af konkurrenceloven (KRL 90). Som udgangspunkt udvidede KRL 90 konkurrencelovgivningens anvendelsesområde til at omfatte enhver form for erhvervsvirksomhed, herunder andelsforeninger og selvejende institutioner mv. uanset om erhvervsvirksomheden måtte anses for offentlig eller privat, jf. lovens § 2, nr.1,1.pkt²⁹.

Dette blev dog modificeret, idet det fremgik af § 2, nr.1,2. pkt., at indgrebsbestemmelserne i lovens §§ 11-14 ikke fandt anvendelse på erhvervsvirksomhed, ”hvis udøvelse i henhold til særlig hjemmel bestemmes eller godkendes af det offentlige, i det omfang det pågældende forhold er offentlig reguleret.”

²⁹ Jf. Konkurrenceloven udgivet af Konkurrencerådet i forbindelse med KRL 90, p. 28-30.

Endvidere fremgik det, at §§ 11-14 ikke fandt anvendelse på ”erhvervsvirksomhed udøvet af stats- eller kommunalforvaltningen, og som består i at udbyde eller efterspørge varer eller tjenesteydelser mv., som har betydning for konkurrencen i erhvervslivet”, jf. KRL 90 § 2, nr. 2³⁰.

Hvis der var tale om offentlig eller offentlig reguleret erhvervsvirksomhed, kunne Konkurrencerådet alene rette en såkaldt § 15-henvendelse til vedkommende myndighed og påpege mulige skadelige virkninger for konkurrencen. Henvendelserne blev offentliggjort.

Som eksempel på den praksis, der udviklede sig med KRL 90's § 15-henvendelser, kan bl.a. nævnes en sag vedrørende Postens produktion af kuverter fra 1994. Sagen omhandlede en klage over, at Postvæsenet krydssubsidierede den konkurrenceudsatte kuvertproduktion. Postvæsenet erkendte, at regnskabsaflæggelsen var utilstrækkelig og mangelfuld.

Konkurrencerådet henstillede, at regnskaber for Postens kuvertproduktion blev offentliggjort, samt at Postens kuvertproduktion blev adskilt fra Postvæsenets andre funktioner i selskabsform.

I dag er det i § 18 i bekendtgørelsen om koncession for Post Danmark eksplicit udtrykt, at Post Danmark ikke må krydssubsidiere.

3.3 Tiltag, der kan foretages mod konkurrenceforvridende statsstøtte i henhold til gældende konkurrencelov.

Først med konkurrenceloven af 10.6.1997 (bilag 4) blev offentlig og privat erhvervsvirksomhed ligestillet, jf. konkurrencelovens § 2, stk. 1. Det har den konsekvens, at offentlig erhvervsvirksomhed er omfattet af lovens indgrebs- og forbudsbestemmelser i lovens kapitel 2 og 3 vedrørende forbud mod konkurrencebegrænsende aftaler og forbud mod misbrug af dominerende stilling. Konkurrenceloven af 1997 af vedlagt som bilag 4.

Hvis en dominerende offentlig eller privat virksomhed krydssubsidierer med offentlige midler, og det fører til, at virksomheden kan dumpe priserne på de varer som sælges, kan adfærden være omfattet af konkurrencelovens § 11 om forbud mod misbrug af dominerende stilling.

Derimod er der ikke mulighed for at gribe ind efter konkurrenceloven § 11, hvis konkurrencemyndigheden ikke kan påvise dominerende stilling.

³⁰ Jf. Konkurrenceloven med kommentarer af Kirsten Levinsen, 1998, p. 26.

Hvis der bliver givet erhvervsstøtte i henhold til lov, ser situationen anderledes ud, idet konkurrencelovens § 2, stk. 2, 1. pkt. medfører, at en konkurrencebegrænsning, der er en direkte eller nødvendig følge af offentlig regulering, er undtaget fra forbudsbestemmelserne i kapitel 2 og 3.

Ved offentlig regulering forstås bl.a. lovgivning og bekendtgørelser, generelle budgetregler, aktstykker samt regler om kommunernes ikke-lovbestemte opgaver (kommunalfuldmagten).

Lovens § 2, stk. 2, 2. pkt. er en specialregel for kommunalt fastsatte konkurrencebegrænsninger. Reglen medfører, at en konkurrencebegrænsning, som er fastsat af en kommunalbestyrelse, kun er en direkte eller nødvendig følge af offentlig regulering, når konkurrencebegrænsningen er nødvendig for, at kommunalbestyrelsen kan opfylde de opgaver, den er pålagt i henhold til lov.

Afgørelse af hvorvidt en konkurrencebegrænsning er omfattet af konkurrencelovens § 2, stk. 2, træffes af den myndighed, der har fastsat reguleringen eller truffet beslutningen, eller, såfremt reguleringen er fastsat ved lov eller EU-forordning af vedkommende minister.

Hvis en konkurrencebegrænsning er omfattet af § 2, stk. 2, kan Konkurrencerådet alene rette en offentliggjort henvendelse til den pågældende myndighed og påpege de mulige skadelige virkninger for konkurrencen samt fremkomme med forslag til fremme af konkurrencen på det pågældende område. Myndigheden har pligt til at svare på henvendelsen inden for 3 måneder, jf. konkurrencelovens § 2, stk. 5.

3.4 Sager, der kunne være omfattet af et påbud om konkurrenceforvridende statsstøtte

En gennemgang af Konkurrencerådets praksis vedrørende konkurrenceforvridende statsstøtte viser, at statsstøtten i de fleste sager har været en direkte eller nødvendig følge af offentlig regulering. Det har betydet, at Konkurrencerådet ikke har kunnet gribe ind heroverfor. Den foreslåede påbudsbestemmelse om konkurrenceforvridende statsstøtte vil ikke ændre denne retstilstand, men den vil kunne medvirke til, at flere sager om direkte eller indirekte støtte - også udover dem, der er en følge af offentlig regulering - vil være kommet til Konkurrencestyrelsens kendskab.

Af bilag 5 fremgår Konkurrencestyrelsens praksis på området.

I de sidste 9 år har konkurrencestyrelsen haft ca. 50 sager om konkurrenceforvridende statsstøtte, heraf hovedparten på det kommunale område.

I nedenstående afsnit er beskrevet nogle konkrete eksempler på sager behandlet under den tidligere konkurrencelov, der kunne have fået anden og mere effektiv sagsbehandling, hvis en påbudsbestemmelse havde eksisteret på daværende tidspunkt. Det bemærkes, at hvis sagerne skulle afgøres i henhold til en påbudsbestemmelse, ville der i flere tilfælde skulle indhentes yderligere oplysninger om de faktiske forhold, da sagerne med den nye bestemmelse vil kræve en ændret fokus for sagsbehandlingen.

Der gøres endvidere opmærksom på, at ved en behandling efter en påbudsbestemmelse ville Konkurrencerådet, hvor der var tale om en konkurrenceforvridende kommunale støtteordninger, rette henvendelse til den relevante tilsynsmyndighed med henblik på at få en bindende vurdering af støttens kommunalretlige lovlighed.

Hvis tilsynsmyndigheden vurderer, at den konkurrenceforvridende støtteordningen er en følge af lovgivning eller anden offentlig regulering, vil påbudsbestemmelse kunne finde anvendelse, hvis støtteordningen er konkurrenceforvridende.

Klage over kommunale tilskud til bygnings- og lokalefaciliteter

Konkurrencerådet modtog i 1999 en klage over, at Nørre Snede Kommune i flere tilfælde har bevilget midler til forbedring/udvidelse af flere af kommunens bygnings- og lokalefaciliteter. Faciliteterne er efterfølgende tilbudt udlejet til forskellige arrangementer f.eks. generalforsamlinger og foreningsfester. Ifølge klageren medførte dette konkurrenceforvridning overfor private udbydere af lokalefaciliteter, idet faciliteterne blev udlejet under markedsprisen.

Konkurrencestyrelsen henstillede, at klageren rettede henvendelse til tilsynsrådet med henblik på at få en vurdering af, om de pågældende aktiviteter var lovlige i henhold til kommunallovgivningen.

Med en påbudsbestemmelse skal konkurrencestyrelsen rette en henvendelse til det relevante tilsynsråd med henblik på at undersøge om en sådan støtte er lovlig. Hvis tilsynsmyndighederne afgør, at støtten ikke har hjemmel i lov eller i kommunalfuldmagten og Konkurrencerådet finder, at støtten er konkurrenceforvridende, kan rådet kræve, at støtten bringes til ophør og udstede påbud om, at støtten tilbagebetales.

Af relevante sager i henhold til Konkurrenceloven af 1990 kan følgende nævnes.

Klage over offentlig tilskud til keramikproduktion og salg

I 1996 modtog Konkurrencerådet en klage over konkurrenceforvridende offentlig tilskud til keramikproduktion og -salg i Hjorts Fabrik, som er en del af Bornholms museum.

Bornholms museum finansieres for 4/5 vedkommende af det offentlige; nemlig Bornholms Amt, Rønne og Allinge-Gudhjem Kommuner og Kulturministeriet. Den sidste 1/5 kommer fra entreindtægter og butikssalg.

Klageren i sagen, en lokal kunstner, var af den opfattelse, at museets kunsthåndværksproduktion og salg blev subsidieret med offentlige midler. De lokale kunstnere blev herved udsat for ublu konkurrence, idet museet kunne sælge kunsthåndværk billigere end de lokale kunstnere.

Konkurrencerådet udtalte i sagen, at Hjorts Fabrik må betragtes som erhvervsvirksomhed. Museets regnskaber og kalkulationer var uigenomsigtede og mangelfulde. Der var således ikke mulighed for at vurdere, om der blev ydet offentlig støtte, der kunne virke konkurrenceforvridende.

Her vil Konkurrencestyrelsen også rette henvendelse til de kommunale tilsynsmyndigheder og få opklaret, hvorvidt der ydes offentlig støtte til museet, og om en sådan støtte er lovlig. Konkurrencerådet vil således kunne påbyde, at støtten ophører, hvis tilsynsmyndighederne afgør, at støtten ikke er en følge af lovgivning eller anden offentlig regulering.

Ulige konkurrence mellem fysioterapeuter som følge af Høje Taastrup Kommunes regler om tilskud til behandling af idrætsskader

En fysioterapeut klagede i 1994 til Konkurrencerådet over Høje Taastrup Kommunes aftale med to klinikker om fysioterapeutisk behandling af idrætsskader. Ifølge den indgåede ordning betingede kommunen sig, at behandling skulle finde sted på to udvalgte klinikker for at opnå tilskud.

Ud fra de oplysninger, som Konkurrencerådet indhentede i sagen, kunne kommunens valg af bestemte klinikker hverken begrundes med, at aftalen havde hjemmel lov eller, at der var i økonomiske, kvalitetsmæssige, sikkerhedsmæssige eller andre saglige og rimelige hensyn.

Konkurrencerådet anbefalede i en skrivelse til kommunen, at kommunen tog ordningen op til revurdering således, at kommunale tilskud til behandling af idrætsudøver ikke blev gjort betinget af, hvilken klinik der udførte behandlingen, men fulgte patienterne, så de selv havde frihed til at vælge behandlere.

Efter den dagældende konkurrencelovgivning havde konkurrencemyndighederne ikke mulighed for at foretage yderligere ind i sagen.

I sagen er det således oplyst, at kommunens støtte ikke har hjemmel i lov. Konkurrencestyrelsen vil naturligvis også her være forpligtet til henvende sig til den relevante tilsynsmyndighed, og få opklaret om kommunen har hjemmel i kommunalfuldmagten til alene at give de to udvalgte fysioterapeutklinikker støtte. Hvis det ikke er tilfældet, kan støtten påbydes ophørt.

Silkeborg Biblioteks salg af internetabonnementer

Et spørgsmål om, hvorvidt Silkeborg Biblioteks salg af internetabonnementer var i overensstemmelse med konkurrenceloven, blev rejst i et folketingsspørgsmål til Erhvervsministeren i 1996.

Der blev parallelt rejst et spørgsmål til Indenrigsministeren om, hvorvidt Silkeborgs Biblioteks salg af internetabonnementer var i overensstemmelse med kommunalfuldmagten. Indenrigsministeren svarede, at Tilsynsrådet for Århus Amt, der varetager tilsynet med Silkeborg Kommune, var orienteret om det rejste spørgsmål.

Konkurrencerådet anmodede Silkeborg Bibliotek om at angive med hvilken hjemmel, der blev solgt internetabonnementer samt redegørelser for regnskabsaflæggelse og prisberegninger.

Efter gennemgang af Silkeborg Biblioteks regnskabsredegørelse blev det konstateret, at udgifter til lys, varme, rengøring samt lønninger til administrativt personale ikke var medtaget i salgsordningen. Der var således tale om, at biblioteket solgte internetabonnementet uden at indregne de reelle omkostninger. Herved subsidierede biblioteket salget af internetabonnementer med midler fra et monopolområde dvs. den normale bibliotekets drift til et konkurrenceudsat område.

Konkurrencerådet henstillede i juli 1997, at alle udgifter, der vedrørte den pågældende aktivitet, skulle henføres til et særskilt regnskab for salgsordningen.

Ni måneder efter, i april 1998, traf Tilsynsrådet beslutning om, at salget ikke havde hjemmel i biblioteksloven og heller ikke i kommunalfuldmagten. Tilsynsrådet beordrede derfor Silkeborg Kommune til at afvikle salgsordningen.

3.5 Tilsynsmyndighedernes praksis

Indenrigsministeriet har oplyst, at der på baggrund af en spørgeskemaundersøgelse blandt de kommunale tilsynsmyndigheders virksomhed i 1996, som er foretaget af det under Indenrigsministeriet nedsatte klagereformudvalg, kan oplyses bl.a. følgende om det kommunale tilsyns virksomhed i 1996:

Indenrigsministeriet og samtlige tilsynsråd oprettede i 1996 i alt 918 konkrete tilsynssager, heraf vedrørte 91 sager kommuners udøvelse af erhvervsmæssig aktiviteter og støtte til erhvervsaktiviteter, kommuners indkøb af varer og tjenesteydelser, herunder udbud af opgaver, samt køb og salg af fast ejendom.

Udfaldet af de 91 sager fordeler sig således:

- I 34 sager afgav tilsynet en udtalelse om, at det ikke kunne antages, at der var handlet ulovligt.
- I 31 sager afgav tilsynet en vejledende udtalelse efter anmodning fra en kommune, en amtskommune eller - for Indenrigsministeriets vedkommende - et tilsynsråd forud for en beslutning.
- I 9 sager afviste tilsynet at behandle sagen (på grund af manglende kompetence m.v.)
- 6 sager blev henvist eller videresendt til anden myndighed
- I 6 sager udtalte Indenrigsministeriet en anden retsopfattelse end kommunen, amtskommunen eller tilsynsrådet vedrørende sagens processuelle eller materielle spørgsmål
- I 1 sag anmodede tilsynet om en genoptagning af sagens behandling
- I ingen af de 91 sager anvendte tilsynet sanktioner

En oversigt over et udsnit af sager, som Indenrigsministeriet har behandlet siden 1985 ses i boks 3.1.

Boks 3.1

Om kommunale sager har Indenrigsministeriet udtalt, at der ikke var hjemmel i kommunalfuldmagten til at udføre følgende aktiviteter

1997 Kommunes støtte til drift af biogas for at forsyne borgere uden for kommunen 1996 Kommunes salg af kontrol af brandslukningsmateriel 1995 Kommunes tilskud til gymnastikforenings kontorhus 1995 Kommunes salg og produktion af asfalt 1995 Kommunes tilskud til privat religiøst seminarium 1994 Kommunes køb af genanvendeligt affald med henblik på genbrugsproduktion 1992 Kommunalt brandvæsens reparationsvirksomhed for andre offentlige myndigheder og private 1992 Kommunal aftale med Topdanmark om patientbefordring 1991 Kommunal støtte til erhvervsudviklingsfonden 1989 Kommunal salg af kulturhus og ungdomsklub til under markedspris 1988 Kommunalt rente- og afdragsfrit lån til erhvervsråd til opførelse af iværksætterhus 1987 Kommunal støtte til privat gymnasium 1985 Kommunes prisgaranti til kraftvarmekunder 1985 Kommunes støtte til hotelvirksomhed

De fleste af de opgaver, som kommunerne ikke har haft hjemmel til at udføre, er kendetegnet ved, at fx støtte og tilskudsordninger ikke er givet på saglige, objektive og ikke-konkurrenceforvridende vilkår. Det samme gælder kommunens salg af vare og tjenesteydelser samt drift af erhvervsvirksomhed.

Indenrigsministeriet har udtalt sig om nogle af aktiviteterne, inden de er blevet iværksat og i enkelte tilfælde angivet vilkårene for, at en aktivitet lovligt kan udøves.

I kraft af den anmeldelsesmulighed, der vil blive mulig efter det udkast til en påbudsbestemmelse i konkurrenceloven, som udvalget har udarbejdet, vil en kommune ved at anmelde påtænkte støtteordninger til Konkurrencestyrelsen kunne få en erklæring fra Konkurrencerådet, om at støtten ikke er konkurrenceforvridende, udfra det kendskab Rådet har. Hermed har kommunen garanti for, at Konkurrencerådet ikke senere tager støtteordningen op og stiller spørgsmål ved støttens lovlighed.

I de sager, hvor kommunerne har udført aktiviteten uden hjemmel, vil Konkurrencestyrelsen have mulighed for at kræve den direkte eller indirekte støtte tilbagebetalt, hvis støtten er konkurrenceforvridende.

Kapitel 4. Krydssubsidiering

4.1 Indledning

I dette kapitel beskrives, hvordan krydssubsidiering defineres. Ved hjælp af forskellige omkostningsprincipper vil det herudover blive vurderet, hvornår en virksomheds salg af varer og tjenesteydelser indebærer krydssubsidiering af offentlige midler.

Kapitlet vil endvidere indeholde udvalgets anbefaling af, hvilke omkostningsprincipper, der skal anvendes til at identificere, hvornår en krydssubsidiering indeholder indirekte offentlig erhvervsstøtte. Endelig redegøres for EU's gennemsigtighedsdirektiv om gennemsigtighed i offentlige virksomheders regnskaber.

4.2 Begrebet krydssubsidiering

Ved krydssubsidiering forstås, at en virksomhed overfører samtlige eller nogle af omkostningerne ved sine aktiviteter inden for ét produkt eller geografisk marked til aktiviteterne inden for et andet produkt eller geografisk marked.

Krydssubsidiering opstår, når en virksomhed internt overfører ressourcer fra et marked, hvor den har dominerende stilling til et konkurrencemarked eller når to eller flere produkter har fælles omkostninger. Fordi virksomheden ikke er udsat for konkurrence på monopolmarkedet, kan den lade produkterne på dette marked bære en uforholdsmæssig stor andel af de fælles omkostninger. Det betyder, at produkterne på konkurrencemarkedet belastes uforholdsmæssigt lidt af virksomhedens fælles omkostninger. Herved kan produkterne på konkurrencemarkedet sælges til lavere priser, end konkurrenterne har mulighed for, hvis de skal have omkostningerne dækket.

Sådanne lave priser, gjort mulige ved krydssubsidiering, vil kunne betragtes som pris-dumping og dermed konkurrenceforvridende. Konkurrenterne, som ikke har samme fordele, vil blive tvunget ud af markedet, og potentielle konkurrenter vil afholde sig fra at gå ind på et sådant marked.

En virksomheds krydssubsidiering af offentlige midler fra et monopolmarked til et konkurrenceudsat marked vil være som udgangspunkt være konkurrenceforvridende. Ved hjælp af det markedsøkonomiske investorprincip kan det vurderes, om en krydssubsidiering udgør en fordel for en virksomhed, som den ikke ville have opnået under normale mar-

kedsvilkår, og dermed om der foreligger en konkurrenceforvridning overfor konkurrerende virksomheder.

Krydssubsidiering udgør ikke nødvendigvis en konkurrenceforvridning. Fx kan det være nødvendigt at krydssubsidiere mellem aktiviteter for at starte en produktion op, hvilket ikke vil blive betragtet som konkurrenceforvridende, da en privat investor vil gøre det samme.

Da krydssubsidieringer er overførsler af ressourcer inden for samme virksomhedsenhed, er de vanskelige at identificere. Når flere produkter inden for samme virksomhed har fælles omkostninger, kan det være vanskeligt at afgrænse, hvilke omkostninger der skal tillægges de enkelte produkter. Krydssubsidieringsbegrebet fordrer således mere præcise omkostningsdefinitioner for at kunne anvendes til at afgrænse, hvornår der foreligger støtte til erhvervsaktivitet.

4.3 Hvornår en aktivitet kan betragtes som krydssubsidieret

Boks 4.1

Problemet med at identificere krydssubsidiering kan illustreres med følgende fiktive eksempel.

Et plejehjemskøkken laver mad til plejehjemmets beboere og byder samtidig på udbringning af mad til pensionister i en licitation. Fællesomkostningerne til de to produktioner vil være husleje, varme, el, gryder mv. På grund af fælles omkostningerne er det svært at vurdere, hvilke omkostninger, der skal tilskrives den enkelte produktion. Derfor bliver det svært at vurdere, hvilke omkostninger, der skal fordeles på plejehjemsproduktionen og udbringningsproduktionen.

Med henblik på at identificere krydssubsidiering anvendes i økonomisk litteratur normalt tre metoder til at fordele fælles omkostninger på: Incremental Cost (IC), Fully Distributed Cost (FDC) and Stand-Alone Cost (SAC). Metoderne er anerkendte, og der er generelt enighed om at anvende dem både i OECD og EU.

Fully Distributed Cost kan karakteriseres som en regnskabsmæssig metode, fordi omkostningerne fordeles efter regnskabsprincipper. Stand-Alone Cost-metoden og Incremental Cost-metoden er driftsøkonomiske tilgange til, hvordan fælles omkostninger tilskrives bestemte aktiviteter, så det økonomisk giver mening.

Ifølge OECD³¹ er SAC og IC-metoderne teoretisk de mest retvisende metoder til at belyse omkostningerne for forskellige aktiviteter i virksomheder med betydelige fælles omkostninger. I praksis er problemet imidlertid, at de kan give meget forskellige resultater.

Til trods for, at fuld omkostningsfordeling har været kritiseret i driftsøkonomisk litteratur, tager hovedparten af den konkrete og praktiske regulering af krydssubsidiering udgangspunkt i dette begreb. I EU anvendes primært fuldt fordelte omkostninger, når Kommissionen ved hjælp af det markedsøkonomiske investorprincip skal vurdere, om en virksomhed ved hjælp af offentlig støtte har opnået en finansiell fordel i forhold til sine konkurrenter, som virksomheden ikke ville have opnået under normale markedsvilkår. For at kunne identificere om virksomheden har modtaget konkurrenceforvridende offentlig støtte, er Kommissionen nødt til at kende virksomhedens omkostninger i detaljer.

Incremental Costs (IC)

Følges IC-princippet betragtes den nye aktivitet som et supplement til den eksisterende aktivitet. Den nye aktivitet belastes derfor regnskabsmæssigt og i fastlæggelsen af priser mv. kun med de meromkostninger, som kan påvises i forbindelse med produktion og salg af denne aktivitet.

Boks 4.2

I eksemplet med plejehjemmet vil det gælde det øgede forbrug af arbejdskraft, elektricitet og varme og eventuelt indkøb af ekstra gryder til den nye produktion. Derimod skal den nye aktivitet, udbringningen af mad til pensionisterne, ikke bære de fælles omkostninger til husleje.

Når IC-metoden anvendes, har det stor betydning, hvilken aktivitet der bliver defineret som den eksisterende aktivitet, fordi denne aktivitet skal bære alle fælles omkostninger.

Fully Distributed Costs (FDC)

Følges FDC-princippet (fuld omkostningsfordeling) udarbejder man nøgler til fordeling af de fælles omkostninger på de enkelte produkter. Den enkle metode er at fordele de fælles omkostninger i forhold til de variable omkostninger på de enkelte produktioner. En sådan fordelingsnøgle vil sjældent svare til virkeligheden.

Normalt vil der være behov for mere avancerede fordelingsnøgler, fx hvis det ene produkt kræver en langt større og dyrere salgsindsats end

³¹ Promoting competition in postal services, Background Note by the secretariat, Directorate for financial, fiscal and enterprise affairs. OECD. 29-jan-1999.

andre produktioner. Det kræver en særlig fordelingsnøgle til salgsomkostningerne. Det samme kunne være tilfældet for husleje osv. Det kan således ende med en lang række forskellige fordelingsnøgler baseret på et nært kendskab til produktionen og salgsprocessen, som kan være vanskelige at gennemskue for andre.

Boks 4.3

Problemet i praksis kan ses udfra et eksempel om EU's postsektor. I et EU-direktiv for postsektoren³² opfordres til, at princippet om fuld omkostningsfordeling anvendes, så

- a) "omkostninger, som direkte kan henføres til en særlig tjeneste, henføres til denne
- b) fælles omkostninger, dvs. omkostninger som ikke direkte kan henføres til en særlig tjeneste, konteres således
 - i) fælles omkostninger fordeles så vidt muligt på grundlag af en direkte analyse af omkostningernes oprindelse
 - ii) er det ikke muligt at foretage en direkte analyse, henføres fællesomkostningerne på grundlag af en indirekte sammenkædning med en anden omkostningskategori eller grupper af omkostningskategorier, for hvilken der kan foretages en direkte henføring eller kontering; en sådan indirekte sammenkædning skal bygge på sammenlignelige omkostningsstrukturer,
 - iii) kan der hverken findes en direkte eller indirekte metode til omkostningsfordeling, skal omkostningskategorierne fordeles på grundlag af en generel fordelingsnøgle, som beregnes ved at anvende forholdet mellem alle direkte og indirekte henførte omkostninger vedrørende hver enkelt af de tjenester, der er omfattet af eneret på den ene side og de andre tjenester på den anden side."

Ifølge direktivet er det dog tilladt at anvende andre omkostningsprincipper, hvis de er ensartede og objektivt begrundet samt godkendt af de nationale forvaltningsmyndigheder.

³² Direktiv 97/67/EF af 15. december 1997 om fælles regler for udvikling af Fællesskabets indre marked for posttjenester og forbedring af disse tjenesters kvalitet. OJ L15, 21.1.1998.

Stand-Alone Costs (SAC)

Efter SAC-princippet fordeles omkostningerne på de enkelte produkter ved at bestemme de hypotetiske omkostninger ved produktionen af hvert enkelt produkt. Man beregner, hvad omkostninger ville have været, hvis man skulle drive aktiviteterne udskilt fra den øvrige drift. Det vil sige, hvis aktiviteterne ikke har adgang til fx fælles lokaler, produktionsudstyr eller salgsfaciliteter.

Boks 4.4

I plejehjemseksemplet ville man fx skulle beregne, hvor meget nye gryder mv. ville koste eller hvor meget det ville koste at leje eller købe lokaler.

Et problem ved SAC-metoden er, at de identificerede omkostninger ofte bliver meget høje, hvilket fører til højere priser, der kan gøre det sværere for virksomheden at konkurrere.

4.4 Udvalgets anbefaling

Ved prissætning efter marginalomkostninger vil der normalt være tale om krydssubsidiering, fordi alle fælles omkostninger ikke med sikkerhed bliver regnet med.

Incremental Cost-metoden kan derfor ikke anbefales som kriterium for, om der sker en krydssubsidiering eller ej. Hvis offentlig erhvervsvirksomhed kan nøjes med at belaste en ny aktivitet med ekstraomkostningerne ved aktiviteten, vil det være meget vanskeligt for private virksomheder at klare sig. De vil derfor ikke investere i sådanne nye produktioner i konkurrence med offentlig virksomhed.

Ved prissætning efter Stand-Alone Cost-metoden kan krydssubsidiering ikke finde sted. SAC metoden er således en enkel metode til at identificere omkostningerne, så det er sikkert, at der ikke forekommer krydssubsidiering. SAC-metoden er samtidig simpel, fordi den ikke kræver lange indviklede beregningsprincipper. Ved SAC er der ens vilkår for offentlig og privat virksomhed, hvis begge starter produktion fra bunden af.

IC-opgjorte omkostninger kan omvendt betragtes, som den laveste mulige omkostning, hvor omkostninger opgjort efter SAC-metoden betragtes som de højest mulige omkostninger. Hvis der ikke eksisterer nogle fælles omkostninger for aktiviteterne, vil SAC være det samme som IC.

FDC-princippet kan ses som et mere pragmatisk kriterium for, om der sker en krydssubsidiering eller ej. FDC vil således sikre lavere priser end

SAC, men der skal redegøres grundigt for omkostningerne, før krydssubsidieringer kan identificeres med sikkerhed.

Udvalget fastslår på denne baggrund, at hvis prissætninger på konkurrenceudsat produktion følger Stand-Alone Cost-metoden, så foreligger der ikke krydssubsidiering. Hvis virksomhederne ikke kan eller vil opføre omkostninger ifølge Stand-Alone Cost-metoden, må princippet om fuld omkostningsfordeling anvendes. Dette kræver dog en veldokumenteret og retvisende regnskabsmæssig fordeling af samtlige direkte og indirekte omkostninger for virksomhedens aktiviteter.

Hvis omkostningerne ifølge FDC fordeles efter rimelige, objektive og gennemskuelige kriterier, vil der heller ikke foreligge krydssubsidiering³³. En retvisende og veldokumenteret redegørelse for omkostninger ifølge FDC vil således kræve, at omkostninger, der direkte kan henføres direkte til en aktivitet, henføres dertil. Omkostninger, der ikke direkte kan henføres til en aktivitet, henføres på grundlag af

- en direkte analyse af omkostningernes oprindelse, og hvis det ikke er muligt,
- en indirekte sammenkædning med en anden omkostningskategori, og hvis det ikke er muligt,
- en generel fordelingsnøgle, som beregnes ved at anvende forholdet mellem alle direkte og indirekte henførte eller fordelte omkostninger.

Direkte omkostninger er omkostninger, der entydig kan henføres til den enkelte aktivitet, hvorimod indirekte omkostninger er omkostninger, der umiddelbart ikke kan henføres direkte til den enkelte aktivitet.

Det bør endelig være et krav ved anvendelse af FDC-metoden, at nøgler til omkostningsfordelingerne ikke ændres hyppigt eller vilkårligt, men kun når det er sagligt velbegrundet.

Hvis virksomheden ikke kan eller vil foretage en sådan rimelig og gennemskuelig fordeling af omkostningerne, som kan kræve temmelig indviklede beregninger, skal virksomheden som nævnt anvende SAC, der vil resultere i højere omkostninger, men som ikke kræver så komplicerede beregninger.

³³ I bekendtgørelse nr. 861 af 04.12.98 om aftaler om samtrafik i telesektoren mv. skal fuld omkostningsfordeling anvendes, jf. §10, stk. 5, med samme fordelingsprincipper som her foreslås.

Endelig fastslås, at markedsafgrænsningen, jf. definitionen i kursiv i indledningen til kapitlet, vil følge samme kriterier som konkurrencesager i øvrigt. Markedsbegrebet er senest blevet præciseret i en meddelelse fra EU-Kommissionen fra 9. december 1997. Det væsentligste kriterium er her, at et marked er afgrænset i forhold til andre markeder, hvis forbrugernes mulighed for og ønske om substitution af vare og tjenester, der udbydes på markeder, er begrænset.

4.5 Statens og kommunernes omkostningsopgørelser

De statslige og kommunale regnskabssystemer er som hovedregel udgiftsbaserede. Der foreligger således ikke umiddelbart registreringer af kommunernes og statens omkostningsforbrug. Det skyldes, at der ikke sker fuld periodisering af kommunernes og statens udgiftsposter, og at statusafhængige omkostninger ikke umiddelbart fremgår af de statslige og kommunale regnskabssystemer.

Ved opgørelsen af, om der finder krydssubsidiering sted, er det altid omkostningerne, der skal lægges til grund – og ikke udgifterne.

Det betyder, at det kan blive nødvendigt at periodisere de statslige og kommunale udgifter og at opgøre statusafhængige indtægter og udgifter til en given aktivitet for at afgøre, om der er overført midler på ikke-markedsøkonomiske vilkår.

Tilsvarende opgørelser af statslige og kommunale omkostninger finder sted i forbindelse med kontrolbud og i forbindelse med kontrollen med, at offentlig erhvervsvirksomhed ikke er konkurrenceforvridende. Som eksempler kan nævnes reglerne om beregning af kontrolbud i det statslige udliciteringscirkulære om indtægtsdækket virksomhed og om lov nr. 378 af 14.06.1995 om kommuners og amtskommuners udførelse af opgaver for andre offentlige myndigheder. Det finder endvidere sted i de statslige virksomhedsregnskaber, hvor der skal laves omkostningsbaserede opgørelser af markedsstyrede områder.

Både stat og kommuner er således allerede fortrolige med at opgøre omkostningsforbruget.

4.6 Gennemsigthed i regnskaberne

Hvis konkurrencemyndigheder skal have mulighed for at gennemskue, hvorvidt en aktivitet er ulovlig subsidieret eller ej, er det afgørende, at aktivitetens regnskab er så gennemskueligt som muligt.

Krydssubsidieringens mål og omfang kan være vanskeligt at identificere, idet finansielle transaktioner i det offentlige oftest er karakteriseret ved manglende gennemsigtighed.

EU-Kommissionen, der i mange år har behandlet sager om ulovlig støttet erhvervsvirksomhed, har også set den manglende gennemsigtighed som et problem. Kommissionen udstedte allerede i 1980 et direktiv, der har til formål at sikre større gennemsigtighed i offentlige transaktioner, og har siden strammet direktivet op indtil flere gange, og er i øjeblikket i færd med at udarbejde endnu et forslag om stramning.

Gennemsigtighedsdirektivet

I 1980 udstedte Kommissionen et transparensdirektiv (80/723/EEC)³⁴, som skulle sikre større gennemsigtighed i offentlige transaktioner blandt andet ved at pålægge offentlige myndigheder og virksomheder en indberetningspligt efter anmodning fra Kommissionen. Derudover blev opstillet krav om detaljerede kontoplaner, hvad angår kapitaloverførsler, ikke-tilbagebetalingspligtige lån, garantier, udbytte/profit samt andre former for statsintervention. Det skal ifølge direktivet fremgå klart,

- 1) hvilke offentlige midler de offentlige myndigheder stiller
 - direkte til rådighed for de pågældende virksomheder
 - til rådighed gennem offentlige virksomheder eller penge- og finansieringsinstitutter
- 2) hvorledes disse offentlige midler faktisk anvendes

Kommissionen har foreslået, at direktivet ændres og strammes op, så det fremover indebærer, at der skal føres detaljerede regnskaber, hvor aktiviteter holdes adskilt i separate konti.

³⁴ Kommissionens direktiv 80/723/EØF af 25. juni 1980 om gennemsækeligheden af de økonomiske forbindelser mellem medlemsstaterne og de offentlige virksomheder, EFT L 195 af 29.7.1980. Ændret ved direktiv 85/413/EØF af 28.8.1985, OJ L 229 og direktiv 93/84/EØF af 30.9.1993, OJ L 254/16.

Kapitel 5. Regler der tillader og hindrer offentlig erhvervsstøtte i Danmark

5.1 Indledning

Kapitlet redegør for regler, der tillader og hindrer offentlig erhvervsstøtte i Danmark.

Hovedregelen i dansk ret er, at der kan ikke ydes støtte til enkeltvirksomheder eller enkeltpersoner med mindre, der er lovhjemmel til det jf. legalitetsprincippet. Legalitetsprincippet betyder, at forvaltningen ikke kan træffe en afgørelse uden den fornødne bemyndigelse fra lovgivningsmagten.

En offentlig myndigheds ydelse af støtte, som der er hjemmel til i lovgivningen, skal endvidere ske i overensstemmelse med almindelige offentligretlige retsgrundsætninger, herunder kravet om saglighed i forvaltningen og lighedsgrundsætningen. Støtte til en udvalgt kreds af virksomheder kan derfor være ulovlig, hvis den pågældende kreds af virksomheder er afgrænset ud fra kriterier, som retligt set er usaglige. Hvis forvaltningen som følge af hjemmel overlades et skøn fx ved ydelse støtte, skal der ligge saglige og objektive hensyn bag, når beslutningen om at yde støtte træffes. At begunstige nogle få udvalgte virksomheder med offentlige midler på bekostning af andre er en beslutning, der kan være vanskelig at begrunde ud fra saglige hensyn.

Med hensyn til en offentlig institutions støtte til dens egen erhvervsvirksomhed skal udvalget bemærke, at det følger af almindelige offentligretlige retsgrundsætninger, herunder retsgrundsætninger om gebyrfastsættelse, at en offentlig institution, som efter lovgivningen er forpligtet til at stille en ydelse til rådighed for virksomheder og borgere, som udgangspunkt har pligt til vederlagsfrit at stille sådanne obligatoriske ydelser til rådighed, at fastsættelse af et gebyr for sådanne ydelser normalt kræver en udtrykkelig lovhjemmel, samt at der ved et gebyrs fastsættelse normalt højst kan indregnes myndighedens samlede omkostninger i forbindelse med den pågældende ydelse.

Det her anførte antages at gælde, uanset at den pågældende ydelse efter konkurrenceloven har karakter af erhvervsvirksomhed. Ved ydelser, hvor borgerne er friere stillet med hensyn til, om de vil aftage ydelsen fra det offentlige, antages der dog offentligretligt at være en adgang uden klar lovhjemmel for det offentlige til ud fra nogle aftale- eller quasiaftalemæssige betragtninger at afkræve en betaling for ydelsen.

Hertil kommer, at spørgsmålet om gebyrfastsættelse og adgangen i øvrigt til at kræve betaling for offentlige ydelser i vid udstrækning på det statslige område er reguleret i de årlige finanslove og Budgetvejledningen.

Spørgsmålet om betaling for offentlige ydelser, herunder sådanne ydelser, som efter konkurrenceloven har karakter af erhvervsvirksomhed, er derfor normalt allerede reguleret i lovgivningen og anden offentlig regulering, herunder almindelige offentligretlige retsgrundsætninger.

Det offentlige kan yde både direkte og indirekte former for erhvervstøtte. Direkte erhvervstøtte foreligger, hvor det offentlige yder støtte gennem bl.a. rentelettelser, kautioner (garantier), kapitaloverførsler, skattebegunstigelser³⁵, betalingsordninger eller løntilskud. Indirekte støtte foreligger, fx når en virksomhed tilbyder varer eller tjenester til under markedspriser eller får mulighed for at sælge varer eller tjenester til over markedspriser. Et andet eksempel er, når en virksomhed krydssubsidierer, hvilket er overførsler af midler fra et produktionsområde til et andet. Indirekte støtte har kun i enkelte tilfælde hjemmel i lov, men derimod er der love og regler, der hindrer indirekte konkurrenceforvridende erhvervstøtte.

Den afgørende forskel på direkte og indirekte støtte er, at direkte støtte er en direkte overførsel fra en virksomhed til en anden, og derfor regnskabsmæssigt lettere kan gennemskues.

En dansk påbudsbestemmelse om konkurrenceforvridende støtte vil omfatte både indirekte og direkte støtteformer.

I overensstemmelse med legalitetsprincippet har direkte støtte sædvanligvis hjemmel i lov eller anden lovlig offentlig regulering. Konkurrenceforvridende støtte, der har hjemmel i lovgivning eller anden lovlig offentlig regulering, vil ikke være omfattet af en påbudsbestemmelse. En påbudsbestemmelse om konkurrenceforvridende erhvervstøtte vil derfor altovervejende få betydning for indirekte støtteformer, da indirekte støtte almindeligvis ikke er en følge af lovgivning eller anden offentlig regulering.

I det følgende bliver der redegjort for forskellige regelsæt, der tillader og hindrer indirekte støtteformer. Først redegøres for statslig erhvervsvirksomhed og dernæst kommunal erhvervsvirksomhed. Der gives eksem-

³⁵ Meddelelse fra Kommissionen om anvendelsen af statsstøttereglerne på foranstaltninger vedrørende direkte beskatning (EFT C 384, 10.12.1998).

pler på regler, der i statsligt og kommunalt regi hindrer og tillader indirekte støtte.

5.2 Statslig erhvervsvirksomhed

Udøvelse af statslig virksomhed kræver hjemmel i lov. Det kan enten være i en lov eller på de årlige bevillingslove – finanslov eller tillægsbevillingslove.

Staten kan drive erhvervsvirksomhed under to principielt forskellige former: 1) I regi af statslige institutioner på finansloven (som almindelig virksomhed eller som indtægtsdækket virksomhed). 2) I økonomisk selvstændige enheder, som enten kan være oprettet i privatretlig form (aktieselskab eller lignende) eller som en særlig forvaltningsenhed på offentligretligt grundlag (fx Post Danmark, DSB og TV2).

Ad. 1. Statsinstitutioner

Udøvelsen af erhvervsvirksomhed i statsinstitutioner kræver bevilling på de årlige bevillingslove (finanslov eller tillægsbevillingslov). Erhvervsudøvelsen kan enten finde sted som del af den almindelige virksomhed (under en driftsbevilling eller under bevillingstypen statsvirksomhed) eller som indtægtsdækket virksomhed. Erhvervsvirksomheden er reguleret i bevillingslovene og reglerne i budgetvejledningen. Omfanget af statsvirksomhed og indtægtsdækket virksomhed kan ses af bilag 6 og 7.

Regler for prisfastsættelse

Budgetvejledningens regler har blandt andet til formål at hindre konkurrenceforvridning over for private eller andre offentlige producenter. Ud fra dette hensyn skal der ved prisfastsættelsen som udgangspunkt sikres dækning af de langsigtede gennemsnitsomkostninger ved at producere en given vare eller tjenesteydelse.

Ved langsigtede gennemsnitsomkostninger forstås en beregning af de omkostninger, som i gennemsnit er forbundet med at producere en given vare eller tjenesteydelse. Til omkostningerne medregnes:

- direkte omkostninger, dvs. omkostninger, der umiddelbart kan henføres til den enkelte vare eller tjenesteydelse (f.eks. løn, materialer og fremmede tjenesteydelser)
- indirekte omkostninger, dvs. omkostninger, der ikke umiddelbart kan henregnes til den enkelte vare eller tjenesteydelse, men som kan beregnes på grundlag af udgifter, som fremgår af institutionens budget i samme år (f.eks. lokaleudgifter, kontorudgifter, edb-udgifter og ledelse)

- andre indirekte omkostninger, som kan beregnes på grundlag af udgifter, der enten fremgår af institutionens budget i et andet år (f.eks. afskrivning og forrentning af anlægsaktiver), eller som fremgår et andet sted på statsbudgettet (f.eks. revision).

Almindelig virksomhed

Ved salg af varer og tjenesteydelser under den almindelige virksomhed gælder som udgangspunkt, at der ved prisfastsættelsen skal opnås dækning af de langsigtede gennemsnitsomkostninger i forbindelse med salget. Der kan dog gøres en undtagelse herfra, såfremt en fuldt dækkende prisfastsættelse ville hindre formålet med ydelsen, og hvor fx sociale, miljømæssige eller lignende hensyn konkret tilsiger en lavere prisfastsættelse.

Som et eksempel på, at fuld omkostningsdækning kan hindre formålet med ydelsen, kan anføres salg af publikationer som led i en institutions oplysningsvirksomhed. Baggrunden for at opkræve en pris for en sådan publikationen er primært at undgå unødigt ressourceanvendelse. Opkrævning af fuld omkostningsdækning kan derimod stride mod målsætningen om spredning af de pågældende oplysninger i offentligheden. Som et andet eksempel kan nævnes beskæftigelse af de indsatte i Kriminalforsorgen, hvor produkterne afsættes til markedspris, og hvor det alene forudsættes, at salgsindtægterne dækker størstedelen af omkostningerne ved den egentlige produktionsvirksomhed.

Det forhold, at særlige sociale, miljømæssige eller lignende hensyn gør sig gældende, vil ofte være baggrunden for henlæggelsen af den pågældende opgave til en statslig institution. Dette kan fx siges at gælde driften af Bornholmstrafikken, som subsidieres ud fra hensynet til trafikbetjeningen af Bornholm.

Salget af den pågældende vare eller tjenesteydelse kan i sådanne tilfælde subsidieres med henblik på at opfylde det formål, hvortil bevillingen er givet, og som er beskrevet i bevillingslovenes anmærkninger.

De statsinstitutioner, der aflægger virksomhedsregnskab, skal endvidere i regnskabet udarbejde omkostningsanalyser for markedsstyrede og omkostningsdækkede (dvs. gebyrfinansierede) aktivitetsområder. Dette sker i henhold til Akt 82 af 4. december 1996. Fra og med 1997 er aflæggelse af virksomhedsregnskaber obligatorisk for alle statsvirksomheder, for institutioner med resultatkontakt, for institutioner med en driftsbevilling på over 25 mio. kr., samt for institutioner, der modtager tilskud for over 25 mio. kr.

Den omkostningsbaserede opgørelse skal udarbejdes separat for henholdsvis det markedsstyrede og det omkostningsdækkede område. Omkostningerne skal opgøres inklusive forretning og afskrivning af anlægsaktiver samt fordeling af fællesudgifter. Der skal gives en redegørelse for de valgte fordelingsprincipper og –nøgler.

Indtægtsdækket virksomhed

Institutioner med driftsbevilling kan med hjemmel på bevillingslov udføre indtægtsdækket virksomhed. Dette indebærer i forhold til den almindelige virksomhed en større økonomisk handlefrihed, idet institutionen ikke er bundet af lønsumsbevillingen, men kan afholde yderligere lønudgifter på grundlag af indtægterne.

Den indtægtsdækkede virksomheds indtægter og udgifter konteres adskilt fra den almindelige virksomhed. Udgifter til varer og ydelser, der delvis forbruges af de almindelige, delvis af den indtægtsdækkede virksomhed, konteres under den almindelige henholdsvis den indtægtsdækkede virksomhed i overensstemmelse med det faktiske forbrug. For at sikre, at den indtægtsdækkede virksomhed forløber tilfredsstillende, skal den indtægtsdækkede virksomhed til enhver tid udvise enten balance eller overskud, når de seneste tre års driftsresultater summeres.

Ved salg under indtægtsdækket virksomhed skal prisen fastsættes således, at der ikke sker konkurrenceforvridning over for private eller offentlige konkurrenter, og således at de langsigtede gennemsnitsomkostninger dækkes. Såfremt den indtægtsdækkede virksomhed har monopol eller befinder sig i en monopollignende situation, udgør den pris, der sikrer dækning af de langsigtede gennemsnitsomkostninger, samtidig et maksimum for prisfastsættelsen.

Ad. 2. Selvstændige statslige enheder

Selvstændige statslige enheder er kendetegnet ved, at deres formueforhold er adskilt fra statsformuen. Der kræves alene bevillingsmæssig hjemmel til at indskyde kapital, modtage eventuelt udbytte samt sælge ejerandele.

Statslig erhvervsvirksomhed kan organiseres i *aktieselskabsform*, når det er hensigten, at virksomheden skal drives på et forretningsmæssigt grundlag oftest i konkurrence med andre udbydere af de pågældende varer eller tjenesteydelser. Statslige aktieselskaber vil derfor kun i særlige tilfælde modtage tilskud fra staten. Der kan derimod godt finde statslige kapitalindskud sted på et forretningsmæssigt grundlag. Omfanget af statens aktiebesiddelser ses af bilag 8.

Endvidere kan statslig erhvervsvirksomhed være organiseret i form af *selvstændige forvaltningssubjekter* etableret ved lov, f.eks. DSB, Post Danmark, DR, TV2, Københavns Havn og Fiskeribanken. Den pågældende lovgivning lægger i så fald rammerne for virksomhedens aktiviteter, herunder mulighederne for udøvelse af konkurrenceudsatte aktiviteter.

I tilfælde, hvor selvstændige statslige enheder modtager tilskud fra staten eller har en eneret, vil der typisk i sektorlovgivning være fastsat regler, der skal hindre, at statstilskuddet eller indtægterne fra eneretten anvendes til konkurrenceforvridende formål.

Revisionsmæssige forhold

Statslig erhvervsvirksomhed, som udøves i statsinstitutioner, er på helt samme måde som andre dele af de statslige institutioners virksomhed underlagt kontrol af rigsrevisionen.

Rigsrevisionen og statsrevisorerne kontrollerer på Folketingets vegne, om statens indtægter og udgifter er i overensstemmelse med finansloven og lovgivningen i øvrigt, og om statslige midler administreres som Folketinget har forudsat.

Denne revision omfatter statens regnskaber samt regnskaber for institutioner, foreninger, fonde m.v., hvis udgifter eller regnskabsmæssige underskud dækkes ved statstilskud eller bidrag, afgift eller anden indtægt i henhold til lov.

Rigsrevisionen foretager såvel en finansiell revision som en forvaltningsrevision, det vil sige kontrollerer, at regnskabsføringen er korrekt, og at dispositionerne er i overensstemmelse med givne bevillinger, samt at der samlet er disponeret økonomisk og hensigtsmæssigt. Rigsrevisionens primære formål er således at kontrollere, at statens bevillinger overholdes.

Statslige aktieselskaber er bl.a. vedrørende oplysningsforpligtelser side-stillet på alle relevante områder med børsnoterede selskaber og følger de selskabsretlige regler i aktieselskabsloven og årsregnskabsloven om regnskabsaflæggelse. Det betyder, at statslige aktieselskaber skal efterleve de samme krav til revision, regnskabsaflæggelse og information i form af halvårsrapporter³⁶. Efter de nugældende regler skal statselskaber have to revisorer, hvoraf den ene skal være statsautoriseret. Rigsrevisor kan ikke længere være selskabsrevisor i statslige selskaber. Tidligere

³⁶ Jf. Årsregnskabsloven nr.526 af 17. juni 1996

var det praksis, at rigsrevisor var vedtægtsbestemt selskabsrevisor. Herved kunne opstå habilitetsproblemer, idet Rigsrevisor kunne få en potentiel dobbelt rolle, hvis Rigsrevisor efterfølgende ønskede at iværksætte særlige analyser af et bestemt selskabs regnskab. Rigsrevisor har direkte adgang til statslige aktieselskabers regnskabsmateriale.

Sammenfatning

For erhvervsvirksomhed udført af statsinstitutioner gælder, at den som udgangspunkt er underlagt regler, der har til formål at sikre, at der ikke sker konkurrenceforvridning. Statsinstitutioner kan dog subsidiere salg af varer og tjenester, såfremt dette er nødvendigt for at sikre opnåelsen af bevillingens formål.

For statslig erhvervsvirksomhed udført af selvstændige enheder – aktieselskaber eller selvstændige forvaltningssubjekter – gælder der ikke sådanne generelle regler. Virksomhederne er dog ofte underlagt en sektor-specifik lovgivning, der skal sikre, at eventuelle enerettigheder eller statstilskud ikke fører til konkurrenceforvridning.

5.3. Eksempler på regler der hindrer eller tillader indirekte støtte krydssubsidiering på det statslige område

Enkelte steder i lovgivningen er der regler, der direkte enten hindrer eller tillader krydssubsidiering. Formålet med reglerne er at etablere et værn mod konkurrenceforvridende krydssubsidiering, og sikre at en offentlige virksomhed ikke udnytter sin stilling på markedet til skade for konkurrencen. Reglerne skal sikre, at der ikke overføres midler fra eneretsområder til konkurrenceområder. De regler, som specifikt tillader krydssubsidiering, har til formål at gøre det muligt at give alle adgang til infrastrukturydelser mv. til samme pris og på samme vilkår uanset geografisk placering, indkomst mv.

- BEK nr. 84 af 7. februar 1999 om koncession for Post Danmark

Post Danmark er ved koncession tildelt eneret på befordring af indenlandske breve og indkommende udenlandske breve op til 250 gram. Denne eneret er givet som kompensation for en befordringspligt, hvorefter Post Danmark skal levere en lang række landsdækkende postale tjenesteydelse til en ensartet pris. Den ensartede pris medfører en geografisk krydssubstitution fra de områder, hvor enhedstaksten er højere end de påløbne omkostninger til de områder, hvor enhedstaksten er lavere end de påløbne omkostninger.

Bekendtgørelse om koncession for Post Danmark §19 fastslår, at Trafikministeren efter drøftelse med Konkurrencerådet og koncessionshaver

(Post Danmark) fastsætter et regnskabsreglement og tilhørende konkurrenceretlige retningslinier.

Regnskabsreglementet og de konkurrenceretlige retningslinjer skal bl.a. forhindre konkurrenceforvridende krydssubsidiering. Ifølge koncessionens §19, stk. 2, må krydssubsidiering fra Post Danmarks eneretsområde til rene konkurrenceområder (dvs. områder, hvor Post Danmark ikke har befordringspligt) ikke finde sted.

Krydssubsidiering fra eneretsområdet til det områder, der er pålagt befordringspligt må ikke række videre end til opretholdelse af det landsdækkende udbud af de befordringspligtige tjenester til en ensartet pris og på et højt kvalitetsniveau, og må ikke give anledning til konkurrenceforvridning.

Boks 5.1

Omfanget af den tilladte krydssubsidiering er følgende (jf. bilag 9):

Bruttoomsætning

- Rabatter
- Direkte henførbare omkostninger
- Særbestemte kapacitetsomkostninger
- Indirekte kapacitetsomkostninger

Resultat før finansielle poster m.m. og skat

	Ekstraordinære poster (netto)
+/-	Finansielle poster (netto)
	<u>Skat af årets resultat (ekskl. skat vedr. avanceelement)</u>

Nettoresultat

Nettoresultat er lig tilladt krydssubsidiering, hvis resultatet er negativt og en række punkter er opfyldt. Nærmere udspecificering af regnskabet ses af vedlagte regnskabsreglement og bilag til regnskabsreglementet (bilag 9).

Særbestemte kapacitetsomkostninger er omkostninger, der direkte kan henføres til en ydelse/et produkt

Indirekte kapacitetsomkostninger er omkostninger, der ikke direkte kan henføres til en ydelse/et produkt. Omkostninger er opgjort efter princippet om fuld omkostningsfordeling. Omkostninger er opgjort efter nøgletalsfordelinger beregnet ud fra stykomkostninger og særbestemte kapacitetsomkostninger.

Regnskabsreglementet indeholder desuden krav til, at der opbygges et produktøkonomiregnskab, om de enkelte ydelsers/produkters økonomiske resultat inden for en afgrænset periode, således at omfanget af kryds-

subsidiering fremgår. Dette produktøkonomiregnskab skal være baseret på principper om fuld omkostningsfordeling.

Der er hidtil ikke blevet krydssubsidieret i henhold til de netop beskrevne regler.

5.4 Kommuners adgang til efter kommunalfuldmagtsreglerne at yde støtte til egen eller andres erhvervsvirksomhed

Ud over de opgaver, som den skrevne lovgivning giver kommuner og amtskommuner pligt til eller mulighed for at varetage, kan kommuner og amtskommuner efter almindelige kommunalretlige retsgrundsætninger om kommuners og amtskommuners opgavevaretagelse (de såkaldte kommunalfuldmagtsregler) lovligt varetage en lang række opgaver, som er af almennyttig betydning for kommunen og dens borgere.

I praksis anvender kommuner og amtskommuner i vid udstrækning denne adgang til at stille en række forskellige faciliteter og aktiviteter til rådighed for deres borgere. Der er især tale om faciliteter og aktiviteter på det kulturelle område, herunder fritids- og sportsaktiviteter og -faciliteter, og andre aktiviteter og faciliteter med henblik på at fremme folkesundheden, samt nærdemokratiske aktiviteter.

Kommuner og amtskommuner kan efter kommunalfuldmagtsreglerne selv stille de pågældende faciliteter og aktiviteter til rådighed for deres borgere, men de kan også vælge at yde støtte til, at andre stiller faciliteterne og aktiviteterne til rådighed for borgerne.

I henhold til kommunalfuldmagtsreglerne kan kommunerne som udgangspunkt ikke drive handel, håndværk eller industri eller i øvrigt varetage opgaver med fortjeneste for øje, og kommunerne kan som udgangspunkt heller ikke yde støtte til enkelt personer eller enkeltvirksomheder. Såfremt kommuner skal beskæftige sig med erhvervsvirksomhed skal der være lovhjemmel, som eksempler på en sådan lovhjemmel er de kommunale erhvervslove, som omtales kort i afsnit 6.3 nedenfor.

Den støtte, som kommuner kan yde efter kommunalfuldmagtsreglerne til foreninger og andre private, kan derfor udelukkende ydes til varetagelse af (almennyttige) opgaver, som kommunen lovligt selv ville kunne varetage. Det er derfor i sådanne tilfælde en forudsætning, at kommunen sikrer sig og fører kontrol med, at støtten ikke anvendes til opgaver, som kommunen ikke selv lovligt ville kunne varetage, herunder foreningens eller den privates eventuelle kommercielle erhvervsvirksomhed.

Det er endvidere i de kommunale tilsynsmyndigheders praksis fast antaget, at kommuner og amtskommuner efter kommunalfuldmagtsreglerne - som en modifikation til ovennævnte forbud mod, at kommuner og amtskommuner driver erhvervsvirksomhed - lovligt kan *producere til eget brug*.

Endvidere kan kommuner og amtskommuner drive *forsyningsvirksomhed* bestående i at forsyne sine borgere med elementære forbrugsgoder såsom el, vand og varme. Det er dog en forudsætning herfor, at kommunens formål med at varetage forsyningsvirksomheden primært er at opfylde det lokale behov hos kommunens borgere og virksomheder for det pågældende forsyningsgode.

De kommunale forsyningsvirksomheder skal hvile i sig selv, dvs. at indtægter og udgifter set over en årrække skal balancere, således at forbrugernes betaling af takster for de pågældende forbrugsgoder fastsættes med henblik på dækning af de faktiske udgifter ved den pågældende virksomhed.

Det kommunalretlige hvile-i-sig-selv princip er udtryk for en byrdefordeling mellem kommunens borgere, idet man derved på den ene side varetager forbrugernes interesser i at undgå en indirekte beskatning og på den anden side varetager skatteydernes interesser i at undgå en skattefinansiering af forsyningsvirksomheden.

Hensynet til forbrugernes interesser er nu i vid udstrækning tilgodeset gennem lovgivningen på forsyningsområdet, herunder især elforsyningsloven og varmforsyningsloven, der begge indeholder priskontrolbestemmelser, der regulerer, hvor højt priserne kan fastsættes.

Det kommunalretlige hvile-i-sig-selv princip gælder stadig, hvor lovgivningen ikke indeholder nærmere regler om udgiftsfordelingen. Det indebærer især, at det kommunalretlige hvile-i-sig-selv princip fortsat er til hinder for, at kommuner uden lovhjemmel yder skattefinansierede tilskud til forsyningsvirksomhed.

Det er - også som en modifikation til det ovennævnte udgangspunkt om, at kommuner og amtskommuner ikke lovligt kan drive erhvervsvirksomhed - fast antaget, at kommuner og amtskommuner for at undgå værdispild i et vist begrænset omfang og under visse forudsætninger lovligt kan afsætte ledig *overkapacitet og eventuelle biprodukter* fra en lovlig kommunal virksomhed. Det er bl.a. en forudsætning, at salget sker på markedsvilkår.

Det er endvidere fast antaget, at en kommune eller en amtskommune i visse særlige tilfælde lovligt kan være engageret i såkaldt *accessorisk virksomhed* til en kommunal aktivitet. Der kan f.eks. være tale om drift af et cafeteria i en idrætshal, et museum eller på et hospital. Begrundelsen for i sådanne tilfælde at fravige udgangspunktet om, at kommuner ikke kan drive erhvervsvirksomhed, er, at der er tale om aktiviteter, der i almindelighed er en så integreret del af eller knytter sig så naturligt til driften af en anden aktivitet, at det vil være urimeligt, hvis kommunen eller amtskommunen ikke ville kunne være engageret i den pågældende aktivitet. Det er dog efter kommunalfuldmagtsreglerne tillige en forudsætning, at den pågældende accessoriske aktivitet bortforpagtes på markedsmæssige vilkår, og at kommunen ikke yder støtte til forpagterens drift af den accessoriske virksomhed.

5.5 Det almindelige kommunale tilsyn

Tilsynsmyndighederne

Det almindelige tilsyn med kommunerne varetages af de for hvert amt nedsatte tilsynsråd. Det almindelige tilsyn med amtskommunerne, samt med Københavns og Frederiksberg Kommuner varetages af indenrigsministeren, jf. § 47 i lov om kommunernes styrelse.

De almindelige kommunale tilsynsmyndigheder er statslige myndigheder, jf. Grundlovens § 82, hvorefter kommunernes ret til selvstændigt at styre deres anliggender under statens tilsyn ordnes ved lov.

Hvert tilsynsråd består af statsamtmanden, der er rådets formand, samt 4 andre medlemmer, der vælges af amtsrådet blandt dets medlemmer, jf. § 48, stk. 1, i lov om kommunernes styrelse. Tilsynsrådene sekretariatsbetjenes af statsamtet i det pågældende amt.

Det enkelte tilsynsråd afholder møde, så ofte formanden eller 3 medlemmer finder det fornødent. Der er ikke fastsat bestemmelser om antallet af møder, eller om at møder skal afholdes med bestemte mellemrum. Dette skyldes, at der er betydelige forskelle i karakteren og antallet af de sager, de enkelte tilsynsråd skal behandle, og at antallet af sager for det enkelte råd ikke tidsmæssigt fordeler sig jævnt. Et tilsynsråd kan dog under hensyn til en sags (hastende) karakter eller afgørelsens betydning være forpligtet til at sikre, at en afgørelse træffes hurtigt. Hertil kommer, at formanden på rådets vegne kan afgøre sager, som ikke tåler opsættelse eller ikke giver anledning til tvivl, jf. § 51, stk. 1, i lov om kommunernes styrelse.

Tilsynsrådet er beslutningsdygtigt, når formanden og mindst 2 af de øvrige medlemmer er til stede. Beslutninger træffes ved stemmeflertal.

Ethvert medlem af tilsynsrådet kan efter § 50, stk. 2, i lov om kommunernes styrelse, standse udførelsen af en afgørelse, der er truffet af rådet, ved på mødet til beslutningsprotokollen at erklære, at sagen ønskes indbragt til afgørelse af indenrigsministeren.

Forholdet mellem Indenrigsministeriet og tilsynsrådene

Der er ikke noget almindeligt over- og underordningsforhold mellem Indenrigsministeriet og tilsynsrådene, men Indenrigsministeriet er som øverste almindelige kommunale tilsynsmyndighed tillagt visse beføjelser i lov om kommunernes styrelse.

Indenrigsministeriet kan således bl.a. pålægge et tilsynsråd at tage en sag op til behandling, men ministeriet kan ikke foreskrive en bestemt løsning af sagen.

Indenrigsministeriet er ikke almindelig klageinstans i forhold til tilsynsrådene, men ministeriet fører tilsyn med, at tilsynsrådene ikke tilside-sætter lovgivningen, og at tilsynsrådernes udtalelser ikke er udtryk for en urigtig retsopfattelse eller hviler på et urigtigt faktisk grundlag, jf. § 61 a i lov om kommunernes styrelse. Efter denne bestemmelse kan Indenrigsministeriet anvende de samme sanktioner over for tilsynsrådene, som tilsynsrådene efter lovens § 61 kan anvende over for kommunerne, jf. nedenfor herom. Indenrigsministeriet udøver således som udgangspunkt et retligt tilsyn over for tilsynsrådene svarende til det retlige tilsyn, som tilsynsrådene udøver over for kommunerne, og som er beskrevet nedenfor.

Indenrigsministeriet er dog efter § 47, stk. 3, jf. § 61, stk. 7, i lov om kommunernes styrelse ankeinstans i forhold til de afgørelser, som træffes af tilsynsrådene, dvs. tilsynsrådernes afgørelser om godkendelse af kommunale dispositioner og om anvendelse af sanktioner over for henholdsvis kommunalbestyrelsen eller amtsrådet og de enkelte medlemmer af kommunalbestyrelsen eller amtsrådet.

Det almindelige kommunale tilsyns omfang og karakter

Det tilsyn, som de almindelige kommunale tilsynsmyndigheder udøver over for kommuner og amtskommuner, er et retligt tilsyn. Tilsynet omfatter kun spørgsmål om, hvorvidt der er sket en tilsidesættelse af lovgivningen, herunder offentligretlige retsgrundsætninger - såsom lighedsgrundsætningen og kravet om saglighed i forvaltningen, herunder den almindelige forvaltningsretlige retsgrundsætning om, at en offentlig myndighed ikke må varetage et uvedkommende formål (magtfordrejning), der bl.a. indebærer, at en offentlig myndighed ikke må yde en usaglig begrundet støtte til enkeltvirksomheder - og almindelige kom-

munalretlige grundsætninger om kommuners og amtskommuners opgavevaretagelse (de såkaldte kommunalfuldmagtsregler), jf. § 61 i lov om kommunernes styrelse.

De almindelige kommunale tilsynsmyndigheder kan således ikke tage stilling til spørgsmål om hensigtsmæssigheden af en kommunes dispositioner, men alene til spørgsmålet om dispositionens lovlighed. Tilsynsmyndighederne kan heller ikke tage stilling til spørgsmål vedrørende en kommunes eller amtskommunes skønsudøvelse, så længe skønnet udøves inden for de rammer, der følger af lovgivningen. Tilsynet omfatter herudover heller ikke spørgsmål om kommuners og amtskommuners overholdelse af principper for god forvaltningsskik.

De almindelige kommunale tilsynsmyndigheders tilsyn omfatter endvidere kun den lovgivning, der særligt retter sig til kommuner, amtskommuner og offentlige myndigheder, og ikke den lovgivning, der gælder både for offentlige myndigheder og private, såsom f.eks. konkurrenceloven. Tilsynet omfatter således ikke privatretlige spørgsmål.

Tilsynet skal dog altid, også i sager om privatretlige krav, tage stilling til, om der foreligger en ulovlig kommunal beslutning som følge af, at beslutningen er tilvejebragt i strid med reglerne i den kommunale styrelseslovgivning, eller fordi der er varetaget opgaver, som kommunen i henhold til lovgivningen, herunder de såkaldte kommunalfuldmagtsregler ikke lovligt kan varetage. Tilsynsmyndigheden skal tillige påse, at kommunen ikke har tilsidesat almindelige offentligretlige retsgrundsætninger, idet kommunen altid - også når den handler privatretligt - skal overholde sådanne retsgrundsætninger.

De almindelige kommunale tilsynsmyndigheders sanktionsmuligheder

De retlige reaktionsmuligheder, som de almindelige kommunale tilsynsmyndigheder kan anvende over for ulovligheder i kommunerne og amtskommunerne, er fastsat i §§ 61 og 61 c i lov om kommunernes styrelse til at være følgende:

- *Suspension*
- *Annulation*
- *Tvangsbøder*, der pålægges de medlemmer af kommunalbestyrelsen eller amtsrådet, som er ansvarlige for, at kommunalbestyrelsen eller amtsrådet undlader at udføre en pligtmæssig foranstaltning.

- *Anlæggelse af erstatningssag* mod medlemmer af kommunalbestyrelsen eller amtsrådet, som er ansvarlige for, at kommunen henholdsvis amtskommunen er påført et tab
- *Erstatningsretlig bod* som alternativ til anlæggelse af erstatningssag
- *Begæring af strafferetlig påtale*

Tilsynsmyndighederne kan også afgive vejledende udtalelser om deres retsopfattelse og fremkomme med henstillinger og anmodninger. Herudover kan tilsynet benytte konstaterende pålæg i tilfælde, hvor en kommunalbestyrelse eller et amtsråd ikke overholder sine forpligtelser efter lovgivningen. Tilsynsmyndigheden vil også kunne anvende søgsmål ved domstolene for at få fastslået en kommunes forpligtelser efter lovgivningen.

Forholdet mellem de almindelig kommunale tilsynsmyndigheder og andre særlige tilsyns- og klageorganer

Det tilsyn, som Indenrigsministeriet og tilsynsrådene udøver, er almindeligt i den forstand, at det normalt viger, hvis der er en særlig tilsynsmyndighed eller klageinstans, som kan træffe (eller har truffet) afgørelse i sagen.

Dette er tilfældet, når en (klage)sags afgørelse henhører under f.eks. Klagenævnet for Udbud, Naturklagenævnet, det sociale nævn, eller det regionale arbejdsmarkedsråd.

5.6 Eksempler på regler der hindrer og tillader indirekte støtte/krydssubsidiering på det kommunale område.

- Lov nr. 382 af 1990 om varmforsyning stiller krav om omkostningsbaserede priser (hvile-i-sig-selv-princippet).
- Lov nr. 375 af 2. juni 1999 om elforsyning (ventes at træde i kraft den 1. januar 2000) stiller krav om, at adskille monopol- og kommerciel virksomhed, herunder adskilte regnskaber, og om at andre aktiviteter, som ligger uden for bevilling til netvirksomhed, herunder produktion eller handel med elektricitet, skal udøves i selvstændige selskaber med begrænset ansvar. Selskaberne er tillige omfattet af en prisregulering, hvor udgangspunktet er, at virksomhedernes ydelser prisfastsættes under hensyntagen til virksomhedernes omkostninger ved opretholdelse af deres bevillingspligtige aktiviteter.

Der stilles endvidere krav om, at elproduktions- og handelsvirksomheder og disse virksomheders datterselskaber ikke tilsammen må eje

mere end en vis procentdel af en kollektiv elforsyningsvirksomhed eller besidde bestemmende indflydelse, og at ejere af kraftvarmeproduktionsanlæg ikke ved fastsættelsen af priser og leveringsbetingelser for fjernvarme må udnytte deres monopolstilling til at fordele omkostninger på en måde, der må anses urimelig for fjernvarmebrugere. Endelig indgår der i loven et krav om, at virksomheder, som producerer elektricitet ved forbrænding af affald, økonomisk skal hvile i sig selv.

- Lov nr. 698 af 22. september om miljøbeskyttelse, § 48, om gebyr for affaldsbortskaffelse m.m.

Det forudsættes at gebyret indenfor rimelige grænser afspejler de omkostninger, der er forbundet med ydelsen. Kommunen affaldsordning skal økonomisk hvile-i-sig selv og der skal således over en periode være balance mellem indtægter og udgifter.

- Lov nr. 923 af 5. december 1997 om betalingsregler for offentlige spildevandsanlæg.

Den offentlige kloakforsyning skal økonomisk hvile-i-sig-selv. Loven bygger på et brugerfinansieringsprincip, hvor betalingen sker dels i form af et tilslutningsbidrag, og dels et løbende vandafledningsbidrag, der udregnes på baggrund af virksomhedens forbrug.

- Lovbekendtgørelse nr. 711 af 11. september 1997 om offentlige veje.

Efter bestemmelsen i lov om offentlige veje § 10, stk. 3, kan en amtskommunal eller kommunal vejbestyrelse lade arbejder på sine veje udføre ved en anden vejbestyrelses foranstaltning samt afgive tilbud på arbejder, der af en anden vejbestyrelse er udbudt. Nærmere regler herom er fastsat i Trafikministeriets bekendtgørelse nr. 942 af 21. november 1994, der vedlægges.

Bestemmelsen giver en amtskommune eller en kommune mulighed for at udøve erhvervsvirksomhed ved at udføre arbejder på veje, der i henhold til loven administreres af andre vejbestyrelser, dvs. veje som den pågældende kommune ikke selv er vejbestyrelse for.

Efter bekendtgørelsens § 3 skal en kommune, forinden der afgives tilbud og indgås aftale om udførelse af et arbejde for en anden vejbestyrelse, foretage en kalkulation af de samlede omkostninger, der er forbundet med at udføre opgaven. Kommunen må ikke afgive tilbud eller indgå aftale, som indebærer en vederlæggelse, der er lavere end det kalkule-

de beløb. Bestemmelsen kan på denne baggrund siges at indebære forbud mod erhvervsstøtte til egen erhvervsvirksomhed.

Trafikministeriet er ikke bekendt med, i hvilket omfang kommunerne med hjemmel i ovennævnte bestemmelse udfører vejarbejder for andre vejbestyrelser, men det kan konstateres, at der ikke siden bestemmelsens og den tilhørende bekendtgørelses ikrafttræden er indgivet klager til Trafikministeriet over en kommunes eller amtskommunes administration af reglerne. Reglerne synes således ikke at give anledning til problemer i praksis.

Indsættelse af en generel bestemmelse i en ny konkurrencelov, der forbyder offentlig støtte til egen eller til andres erhvervsvirksomhed, når denne støtte gives på en måde, der har til hensigt eller følge at forvride konkurrencen, anses herefter ikke at give problemer i forhold til Trafikministeriets lovgivning.

- Lov nr. 378 af 14. juni 1995 om kommuners og amtskommuners udførelse af opgaver for andre offentlige myndigheder

Ifølge lov om kommuners og amters udførelse af opgaver for andre offentlige myndigheder kan kommuner og amtskommuner udføre opgaver, som kommunerne og amtskommunerne kan løse for sig selv, med mindre andet er bestemt ved lov.

Kommunerne kan løse opgaver for andre myndigheder, hvis opgaverne har været udbudt forinden. Inden kommunerne afgiver tilbud på eller indgår aftale om udførelse af en opgave for en anden offentlig myndighed, skal kommunen foretage en kalkulation af de samlede omkostninger, der vil være forbundet med at varetage opgaven. Kommunerne må ikke give tilbud på eller lave aftaler om opgaver, der indbærer en betaling, som er lavere end det kalkulerede beløb.

Det er Indenrigsministeriet, der fastsætter nærmere regler om kommunernes adgang til at udføre opgaver og om omkostningskalkulation.

5.7 Kommunale erhvervslove

Som nævnt i forrige afsnit kan en kommune kun beskæftige sig med erhvervsvirksomhed, hvis der foreligger lovhjemmel hertil. Lovhjemmel af en mere generel karakter foreligger i to love under Erhvervsministeriet. Den ene er lov nr. 383 om kommuners og amtskommuners deltagelse i erhvervsudviklingsaktiviteter. Den anden er lov nr. 384 om kommuners og amtskommuners samarbejde med aktieselskaber mv.

Formålet med lov nr. 383 er at fremme kommunernes medvirken i den lokale erhvervsudvikling at styrke de offentlige myndigheders samarbejde om erhvervsudvikling samt udvikle samarbejde mellem offentlige myndigheder og de private erhverv om erhvervsudvikling.

Loven indeholder tre instrumenter til opfyldelse af dette formål: kollektive erhvervsudviklingsaktiviteter, systemeksport samt regionale erhvervsudviklingsprogrammer.

For kollektive erhvervsudviklingsaktiviteter så som konsulentbistand, teknologisk service eller markedsundersøgelser gælder, at der ikke må ydes direkte finansiel støtte, med mindre erhvervsministeren i særlige tilfælde har givet dispensation.

Systemeksport er kommuners eksport af viden, der er oparbejdet i kommunen i forbindelse med løsning af kommunale opgaver. Salg af denne viden må ikke påføre private virksomheder urimelig konkurrence, og må ikke give enkelte virksomheder en urimelig fortrinsstilling. Det er endvidere en betingelse for kommunernes salg af viden til eksport, at aktiviteten over en vis periode som maksimum hviler i sig selv. Erhvervsministeren er bemyndiget til at fastsætte nærmere regler herom samt om priskalkulation af denne viden.

Blandt andet har Erhvervsministeren fastsat regler, der medfører, at der skal udarbejdes særskilte regnskaber for hvert enkelt systemeksportprojekt, at indirekte og direkte omkostninger skal adskilles, og at prisen på den eksporterede viden skal fastsættes således, at der mindst opnås dækning for de direkte og indirekte omkostninger.

Formålet med lov nr. 384 er, at udvide kommuners mulighed for at deltage i virksomheder, der udfører opgaver, som ligger uden for kommunalfuldmagten. Det er en betingelse for at oprette et L 384 selskab, at selskabets aktiviteter er baseret på kommunal viden.

De generelle betingelser for kommunal deltagelse er:

- a. Det samlede maksimum for *kapitalindskud* er i alt 10 mio. kr. pr. kommune. Erhvervsministeren kan i særlige tilfælde dispensere fra beløbsgrænsen under forudsætning af, at indskuddet ikke giver kommunen bestemmende indflydelse.
- b. Kommunen må ikke gennem sit indskud opnå *bestemmende indflydelse* i selskabet.

- c. *Selskabsform*: Kommunerne kan kun deltage i selskaber med begrænset ansvar. Det vil sige, at alene aktieselskaber, anpartsselskaber samt virksomheder med begrænset ansvar omfattet af lov om erhvervsdrivende virksomheder kan anvendes til formål omfattet af L 384, § 1 og § 2.

Det er fælles for selskabsformerne, at de har pligt til at udarbejde og offentliggøre årsregnskab i henhold til årsregnskabsloven.³⁷

- d. Selskabets vedtægter må ikke give andre end selskabsorganerne (typisk generalforsamling eller repræsentantskab) ret til at *udpege* bestyrelsesmedlemmer.

L-384-selskaber er undergivet samme regulering som andre selskaber med en tilsvarende organisationsform. Et L 384-selskab er således en selvstændig juridisk enhed, hvilket blandt andet betyder, at de deltagende kommuner alene øver indflydelse på selskabet i kraft af deres egenskab af aktionærer eller tilsvarende. Selskaberne er herudover f.eks. omfattet af konkurrenceloven og årsregnskabsloven.

L 384-selskabernes uafhængighed af de deltagende kommuner fremgår af de ovennævnte forhold. Der er således ikke tale om, at selskaberne er en del af den kommunale administration, og som sådan underlagt direkte politisk kontrol.

5.8 Sammenfatning

Den ovenstående gennemgang leder frem til, at offentlig erhvervsstøtte alene er lovlig når:

³⁷

For selskaber omfattet af lov om erhvervsdrivende virksomheder gælder dog bestemmelsen i denne lovs § 19. Denne bestemmelse undtager virksomheder fra pligten til at udarbejde regnskab efter årsregnskabsloven, såfremt virksomhederne ligger under nærmere fastsatte grænser for omsætning, balancesum og antal ansatte.

- **Støtten er hjemlet i almindelige offentligretlige retsgrundsætninger, herunder kommunalfuldmagtsregler, fordi**
 -det ikke er lovligt at kræve betaling for den pågældende ydelse
 -der er tale om støtte til almennyttige kommunale formål
 -der er tale om aktiviteter, som gennemføres for at undgå værdispild

eller

- **støtten er hjemlet i lovgivning i øvrigt eller anden offentlig regulering, herunder at den ikke er i strid med EF-Traktaten**

- *Når støtten er hjemlet i almindelige offentligretlige retsgrundsætninger, herunder kommunalfuldmagtsregler*

Fordi det ikke er lovligt at kræve betaling for den pågældende offentlige ydelse

En offentlig institution kan efter lovgivningen være forpligtet til at stille en ydelse til rådighed for virksomheder og borgere. Det følger af almindelige offentligretlige retsgrundsætninger, herunder retsgrundsætninger om gebyrfastsættelse, at den offentlige institution har pligt til gratis at stille disse ydelse til rådighed.

Det kræver udtrykkeligt lovhjemmel, hvis den offentlig institution skal fastsætte gebyr for disse ydelser. Endelig kan der ved gebyrfastsættelsen normalt højst indregnes myndighedernes samlede omkostninger ved i forbindelse med ydelsen.

Fordi der er tale om støtte til almennyttige kommunale formål

Amtskommuner og kommunerne er også underlagt legalitetsprincippet og magtfordrejningslæren. Kommuner kan hermed kun med lovhjemmel begunstige enkeltpersoner eller virksomheder økonomisk.

Kommunerne varetager således lovpålagte opgaver. Derudover varetager kommunerne lovligt en lang række opgaver i henhold til de uskrevne kommunalfuldmagtsregler. I henhold til kommunalfuldmagten kan støtten alene ydes til aktiviteter, som er af almennyttig betydning for kommunen og dens borgere. Almennyttigskriteriet er ikke et klart afgrænset, men som udgangspunkt indebærer almennyttighedskriteriet, at støtten kommer en bred kreds af kommunens borgere til gode. Almennyttige formål er normalt aktiviteter, som ikke kan udøves på markedsmæssige vilkår.

Et almennyttigt formål kan fx være støtte til aktiviteter med et socialt, kulturelt eller sundhedsmæssigt sigte. Afgørelse af, hvorvidt støtte til en given aktivitet er almennyttig, skal afgøres af tilsynsmyndighederne. Tilsynsmyndighedernes praksis kan rekureres til Indenrigsministeriet. Almennyttighedskriteriet er gennem tiden blevet afgrænset af Indenrigsministeriet og tilsynsmyndighedernes praksis.

Hvis en kommune yder støtte til en virksomhed, og dette ikke er til et almennyttigt formål, er støtten ulovlig.

Fordi der er tale om aktiviteter, som gennemføres for at undgå værdispildsbetragtning

Når kommuner eller staten udøver deres aktiviteter, er der hjemmel til disse aktiviteter. Hvis der som følge af deres lovlige aktiviteter opstår ledig overkapacitet eller eventuelle biprodukter, er det et anerkendt princip, at de i et begrænset omfang kan afsætte produkterne til markedspriser for at undgå værdispild.

Baggrunden herfor er, at det ud fra en samfundsøkonomisk betragtning er mest hensigtsmæssig at produkterne sælges fremfor, at produkterne går til spilde. Værdispildsbetragtninger er således et anerkendt sagligt hensyn.

Et eksempel på salg som følge af værdispildsbetragtninger er, at staten kan sælge træ fra statsskove til markedspriser, selvom salget giver underskud. Formålet med skovdriften er således ikke træproduktion og salg, men at bevare skovarealer ud fra miljømæssige hensyn. Ved at opretholde skovarealer, som er en lovlig opgave, kan der opstå værdispild, hvis overskudsprodukterne ikke sælges.

I eksemplet er der ikke tale om, at det besluttet at støtte overskudssalget. Støtten er et resultat af, at den samlede aktivitet giver underskud, hvilket kan være velbegrundet og nødvendigt for at opfylde det grundlæggende formål med den pågældende aktivitet

Hvis overskudsprodukterne sælges, er det endvidere en væsentlig forudsætning, at produkterne sælges til markedspriser, fordi salget ikke må forvride konkurrencen på det pågældende marked.

Staten og kommunes afgrænsede lovlige salg af overskudsprodukter eller biprodukter til markedspriser for at undgå værdispild er således ikke konkurrenceretligt betænkeligt.

Ved værdispildsbetragtninger forudsættes, at produktionskapaciteten under alle omstændigheder er tilstede og at formålet ikke at producere

og sælge til et marked. Ligeledes må værdispildsbetragninger ikke anvendes til at fastholde produktionskapaciteter, der er større end nødvendigt for at varetage den lovlige aktivitet.

- *Når støtten er hjemlet i lov eller anden lovlig offentlig regulering*

Legalitetsprincippet medfører som nævnt, at forvaltningen skal have hjemmel fra lovgivningsmagten til at udøve deres virksomhed eller til at træffe en afgørelse. Offentlig støtte er således forbudt med mindre det udtrykkeligt er tilladt ved lov, jf. dog ovenstående punkter.

Herudover er det en almindelig retsgrundsætning, at hvis forvaltningen i kraft af en hjemmel overlades et skøn ved tildeling af støtte, er det som udgangspunkt ikke lovligt at give offentlig støtte til enkeltpersoner eller virksomheder, jf. magtfordrejningslæren, med mindre der ligger saglige og objektive hensyn bag beslutningen.

Kapitel 6. Indgrebsbestemmelser mod konkurrenceforvridende støtte i andre EU-lande

6.1 Indledning

Kapitlet beskriver statsstøttere regler og mulighederne for indgreb over for konkurrencebegrænsende erhvervsstøtte til offentlig erhvervsvirksomhed i andre EU-lande. Herunder hvordan andre lande definerer og løser problemet med at konkurrencelovgivningen kan kollidere med anden lovgivning (svarende til den danske konkurrencelovs § 2, stk. 2).

6.2 Nationale statsstøttere regler i andre EU-lande

Portugal

I Portugal har en statsstøttebestemmelse været en integreret del af konkurrenceloven, der blev vedtaget i 1993. Af bestemmelsen fremgår, at støtte ydet til virksomheder af staten eller andre offentlige organer ikke må begrænse eller have betydelig virkning på konkurrencen i markedet eller en del heraf.

På opfordring fra en interesseret part kan handelsministeren (som ressortministerium for konkurrencemyndigheden) undersøge støtten med henblik på at foreslå den relevante minister foranstaltninger, der har til formål at opretholde eller genoprette konkurrencen. Generaldirektoratet for konkurrence og priser har til opgave at iværksætte de relevante procedurer vedrørende støtteordninger. Herunder har konkurrencemyndigheden hjemmel til at kræve alle oplysninger fra private virksomheder og offentlige myndigheder tilvejebragt, som er nødvendige for, at myndigheden kan opfylde sine opgaver.

Støtte, der har til formål at tilvejebringe public service eller er tilvejebragt under ordninger, der er godkendt af regeringen eller den lovgivende forsamling, er undtaget fra den portugisiske regel.

En forskel mellem den danske og portugisiske lovgivning er, at der i Portugal ikke er en bestemmelse, der svarer til den danske konkurrencelovs §2, stk. 4, om, at den myndighed eller minister, der har fastsat en reguleringen, skal vurdere, hvorvidt konkurrencebegrænsningen er en følge af offentlig regulering.

Det fremgår af drøftelser med den portugisiske konkurrencemyndighed, at der endnu ikke har været tilfælde, hvor statsstøtteforbuddet har fundet anvendelse, fordi portugisiske støtteordninger skal have hjemmel i lov. Ifølge generaldirektoratet anvendes statsstøttebestemmelsen primært til at føre en effektiv kontrol med, at støtteforanstaltninger ikke begrænser

eller har betydelig virkning på konkurrencen. Støttebestemmelsen har således været med til at sætte fokus på statsstøtte og har medvirket til en bedre kontrol af støtteordninger.

Spanien

I Spanien har konkurrencemyndigheden (Domstolen for konkurrencebeskyttelse) ifølge konkurrencelovens artikel 19, stk. 1, sanktionsmuligheder over for støtteordninger. Konkurrencemyndigheden kan efter anmodning fra domstolens ressortministerium, som er Økonomi- og Finansministeriet, undersøge en offentlig støtteordnings konkurrenceforvridende effekter.

På baggrund af konkurrencemyndighedens udtalelse kan ministeren foreslå offentlige myndigheder at fjerne eller ændre støtten og eventuelt andre foranstaltninger, der kan medvirke til at opretholde eller genskabe konkurrencen. Endvidere kan konkurrencemyndigheden gennem økonomi- og finansministeriet fremlægge begrundet forslag til regeringen om at ændre eller afskaffe den konkurrencebegrænsende situation, der er indført ved lov.

I henhold til stk. 1, kan konkurrencemyndigheden kræve oplysninger af såvel virksomhederne som offentlige myndigheder. Konkurrencemyndigheden kan kræve, at de offentlige myndigheder skal informere konkurrencemyndigheden om den offentlige støtte eller økonomiske fordele, som er tildelt virksomheder.

Sanktionsmulighederne finder ikke anvendelse på støtte, der har hjemmel i lov. Derimod finder de anvendelse på anden administrativ myndighedsudøvelse, der ikke har hjemmel i lov og som er konkurrencebegrænsende.

I Spanien kræver støtteordninger også hjemmel i lov og derfor har bestemmelsen ikke fundet den store anvendelse. Dette begrundes blandt andet i, at der sker en stor selvkontrol fra de offentlige myndigheders side. Bestemmelsen har medført større selvkontrol fra de offentlige myndigheder, og har ført til øget opmærksomhed omkring støtteordninger.

Finland

I Finland blev der i 1997 vedtaget en lov om generelle betingelser for erhvervssubsidier, der trådte i kraft 1. januar 1998.

Denne bestemmelse forbyder ikke konkurrencebegrænsende statsstøtte, men har til formål at sikre, at den støtte, der ydes af det offentlige, er så

lidt konkurrencebegrænsende som muligt. Loven kan således betragtes som en forebyggende og kontrollerende foranstaltning.

Loven gælder, medmindre andet er foreskrevet i lov, når direkte og indirekte støtte ydes vha. offentlige midler til en anden økonomisk aktivitet end landbrug, skovbrug og fiskeri. Loven omfatter ikke kulturelle eller fysiske aktiviteter eller aktiviteter af offentlig interesse.

Subsidiernes formål er at udrydde markedsfejl, og subsidierne skal primært gives til forskning og udvikling, uddannelse og internationalisering. Samtidig skal subsidierne være af begrænset varighed.

Der er nedsat et rådgivende udvalg, som skal høres om alle påtænkte støtteordninger. Såfremt udvalget er uenig med den støtteydende myndighed, skal subsidieforslaget forelægges statsrådet.

Den relevante myndighed eller embedsmand udpeget af den myndighed, der fører tilsyn med subsidierne, skal have adgang til alle informationer fra støttemodtageren. Den, der hindrer overvågning eller nægter at stille ønskede informationer til rådighed for det rådgivende udvalg, kan blive idømt bøde for at overtræde bestemmelsen om generelle betingelser for subsidier.

Det relevante ministerium overvåger gennemførelsen af bestemmelsens mål for subsidierne. Herunder skal subsidiernes effektivitet og funktion vurderes med jævne mellemrum for at sikre nødvendigheden af subsidierne samt vurdere behovet for at udvikle dem.

Det organ, der yder subsidierne, skal føre tilsyn med anvendelsen, omkostninger og effektiviteten samt opfyldelsen af andre betingelser, der følger af subsidiebeslutninger.

Holland

Hollands Lov om Almindelig Forvaltningsret indeholder bestemmelser om statsstøtte. Loven opererer med et bredt subsidiebegreb. Subsidier er ifølge forvaltningsloven midler ydet af en myndighed til bestemte aktiviteter, herunder som lån og garantier.

Af loven følger, at der kræves lovhjemmel for bevillinger af subsidier, hvori det bestemmes til hvilke aktiviteter, der kan ydes subsidier.

Der kan ifølge forvaltningsloven ikke kræves gennemsigtige regnskaber og begrundet omkostningsfordeling, og tilsynet er ifølge de hollandske

økonomiministerium ikke tilstrækkelig til at sikre stram efterlevelse af forvaltningslovens subsidiebestemmelser.

Udover forvaltningsloven er der i Holland en bestemmelse vedrørende statens markedsaktiviteter, hvor det fremgår, at staten kun må udføre økonomiske aktiviteter i konkurrence med tredjepart, hvis dette er pålagt ved lov eller en følge af internationale forpligtelser. Statsopgaver og opgaver forbundet med udnyttelse af overkapacitet er undtaget. Ministrene har ansvaret for efterlevelsen af bestemmelsen. Økonomiministeriet skal underrettes om alle klager og om, hvordan ministerierne behandler klagerne. Bestemmelsen er bindende for staten og gælder ikke for andre myndigheder, som kommuner og provinser.

I Holland er der nu nedsat en tværministerielt embedsmandsudvalg, der har til formål at udforme regler for konkurrencebegrænsende støtte til offentlige erhvervsvirksomheder.

Udvalgets konklusioner er blandt andet, at offentlige virksomheder i princippet ikke må beskæftige sig med kommercielle aktiviteter, men udvalget anfører 4 områder, der retfærdiggør undtagelser, hvilke er:

- hvis den konkurrerende erhvervsmæssige aktivitet er nødvendig som følge af sammenhæng med offentlig servicefunktion (beskyttede værksteder/fængsler)
- hvis der eksisterer et forskningsnetværk
- hvis uudnyttet kapacitet kan anvendes (ex. militære lufthavne, der anvendes til civile formål)
- hvis konkurrencefordelene fjernes (den offentlige virksomheds eksklusive position fjernes, så der ikke kan overføres fordele fra dens offentlige serviceforpligtelser til kommercielle markeder).

Udvalgets rapport af 1997 er godkendt af regeringen og nu sendt i høring.

Øvrige lande

Som i Finland og Holland findes der både i UK og Irland regler, der regulerer under hvilke forhold, der kan gives subsidier. I UK gives størstedelen af støtteforanstaltningerne med hjemmel i The Industrial Development Act af 1982. Tilsvarende lov i Irland fastlægger klare kriterier for modtagelse af støtte, herunder lofter for støtte til virksomheder.

I Sverige, Tyskland, Frankrig, Italien, Luxembourg, Belgien og Østrig er der ingen love om, der regulerer statsstøtte. Grækenland har forskellige

særlovgivninger om krydssubsidiering blandt andet for post- og telekommunikationssektorerne.

Den påbudsbestemmelse, som udvalget foreslår, svarer således i vidt omfang til, hvad flere EU-lande har indført, og som andre EU-lande arbejder på at indføre. Det er ikke tale om direkte forbud, men om mekanismer, der sætter større fokus på konkurrenceforvridende støtteordninger, bl.a. de relevante myndigheders mulighed for at få tilvejebragt oplysninger derom.

6.3 Indgrebsmuligheder overfor offentlig erhvervsvirksomhed i andre EU-lande

Indgrebsmuligheder overfor offentlig erhvervsvirksomhed

I de fleste andre EU-lande er konkurrencelovgivningen harmoniseret med EU's konkurrencelovgivning, hvilket indebærer at offentlig og privat erhvervsvirksomhed i princippet bliver ligestillet. Således gælder konkurrencelovgivningen for både privat og offentlig erhvervsvirksomhed i Finland, UK, Portugal, Østrig, Grækenland, Irland, Luxembourg, Italien, Spanien, Frankrig, Belgien, Holland, og Sverige.

Irland erkender dog, at der eksisterer en grå-zone, når der drejer sig om offentlig erhvervsvirksomhed, idet misbrug af dominerende stilling skal bevises, før loven finder anvendelse. Derfor er der i Irland nedsat en arbejdsgruppe, der skal re-vurdere konkurrence- og fusionslovgivningen, som forventes at have færdiggjort sit arbejde inden årets udgang.

I Sverige er offentlig erhvervsvirksomhed reguleret i henholdsvis kommunaloven og konkurrenceloven. For at konkurrenceforvridende offentlig erhvervsvirksomhed kan være omfattet af konkurrenceloven, skal det kunne bevises, at den offentlige erhvervsvirksomhed misbruger sin dominerende stilling i et forsøg på at ekskludere andre fra markedet.

Kommunalloven har til formål at sikre, at kommunen ikke overskrider sine beføjelser i forhold til skatteyderne. Loven giver mulighed for at afprøve de kommunale aktiviteters lovlighed, men ikke en bedømmelse af rimeligheden i kommunens beslutning.

Som det eneste land i EU omfatter Tysklands konkurrencelovgivning ikke offentlig erhvervsvirksomhed. Der er i øjeblikket stor diskussion i Tyskland om den manglende regulering, der blandt andet betyder at offentlig virksomhed reguleres forskelligt fra länder til länder og endda fra kommune til kommune.

Konkurrenceloven og anden lovgivning

I andre europæiske lande viger konkurrenceloven ligesom i Danmark for anden lovgivning. Der er dog forskel på fra land til land, hvordan dette konkret administreres.

Eksempelvis skal det ifølge den svenske konkurrencelov klart fremgå af lov, at indskrænkninger i konkurrencen tillades, eller at det skal være en ufravigelig følge af en lov at konkurrencen begrænses.

I UK er konkurrenceloven smal, idet loven indebærer, at en konkurrencebegrænsning kun er undtaget, når den opfylder en lovs krav.

Ifølge den italienske lov gælder det for både offentlig og private virksomheder og hvor staten har aktiemajoriteten, at konkurrenceloven ikke finder anvendelse, når en virksomhed ved lov opererer i en monopolsituation, som er ufravigelig for at virksomheden kan udføre pålagte opgaver, eller når virksomheden er betroet service af generel økonomisk interesse.

Den franske lov tillader, at en pris må reguleres efter Konkurrencerådet er hørt, når konkurrencen på pris er begrænset på grund af vanskelige forsyningshensyn eller -monopoler, lovgivning, regulering eller et statsråds akt.

6.4 Sammenfatning

I de fleste europæiske lande sidestilles offentlig og privat erhvervsvirksomhed som følge af harmoniseringen med EU's konkurrencelovgivning, hvorfor der er mulighed for at gribe ind, hvor det offentlige misbruger dominerende stilling på markedet.

Tabel 7.1 Indgrebsmuligheder overfor offentlig erhvervsvirksomhed i andre EU-lande - en oversigt

Lande	Statsstøttebestemmelse	Indgrebsmuligheder overfor offentlig erhvervsvirksomhed	Regler, der svarer til § 2, stk. 2 i den danske KL.
Belgien	Nej	Ja (KL)	Nej
Finland	Nej, men har lov, der overvåger støtte	Ja (KL)	Ja
UK	Nej, men har lov, der overvåger støtte	Ja (KL)	Ja
Frankrig	Nej	Ja (KL)	Ja
Grækenland	Nej	Ja (KL)	Ja
Holland	Nej, men der arbejdes på en	Ja (KL)	Ja
Irland	Nej, det diskuteres, men har lov, der overvåger støtte	Ja (KL)	Nej, men det diskuteres
Italien	Nej	Ja (KL)	Ja
Luxembourg	Nej	Ja (KL)	Ja
Portugal	Ja	Ja (KL)	Ja
Spanien	Ja	Ja (KL)	Ja
Sverige	Nej, men det diskuteres	Ja (KL)	Ja
Tyskland	Nej	Nej	Nej
Østrig	Nej	Ja (KL)	Ja

I flere lande er der dog igangværende diskussioner på embedsmandsniveau om, at der er behov for yderligere regulering af offentlig erhvervsvirksomhed, der kan forvride konkurrencen. I Holland er udvalgsarbejdet færdigt, og i Sverige og Irland arbejdes der på at finde en løsning. Samtidig er der i Tyskland stor debat om den manglende regulering af offentlig erhvervsvirksomhed.

Bilag 1. Rundskrivelse til tilsynsmyndighederne

INDENRIGSMINISTERIET
KOMMUNALAFDELINGEN

Til samtlige tilsynsråd

Dato: **24 AUG. 1998**
Kontor: 2. kommunekontor
J. nr.: 1998/1 1002-1
Sagsbeh.: fga
Fil-navn: fga/hyrdekonkur
+ bilag

Den 1. januar 1998 trådte den ny konkurrencelov i kraft, jf. lov nr. 384 af 10. juni 1997.

Med den ny lov er det konkurrenceretlige system i Danmark ændret fra et kontrolprincip til et forbudsprincip. Loven indeholder således et generelt forbud mod konkurrencebegrænsende aftaler og et forbud mod misbrug af dominerende stilling. Loven har på denne måde til formål at fremme en effektiv samfundsmæssig ressourceanvendelse gennem virksom konkurrence.

Den ny konkurrencelov omfatter enhver form for erhvervsvirksomhed, jf. lovens § 2, stk. 1. Dette indebærer en ligestilling af privat erhvervsvirksomhed med enhver offentlig virksomhed, der efter loven er omfattet af begrebet erhvervsvirksomhed, herunder således også enhver form for erhvervsvirksomhed, der udøves af kommuner, amtskommuner og kommunale fællesskaber.

Konkurrencerådet påser overholdelsen af konkurrenceloven og de forskrifter, der er udstedt i medfør heraf, jf. bestemmelsen i lovens § 14, hvoraf fremgår, at Konkurrencerådet kan behandle sager af egen drift, efter anmeldelse, på grundlag af en klage eller som følge af henvisning fra Europa-Kommissionen.

Da forholdet mellem de kommunale tilsynsmyndigheders kompetence og konkurrencemyndighedernes kompetence kan give anledning til tvivl, skal Indenrigsministeriet meddele følgende herom:

Det kommunale tilsyn omfatter kun den lovgivning, der særligt retter sig til kommunerne og offentlige myndigheder. De kommunale tilsynsmyndigheder kan derimod ikke tage stilling til spørgsmål om kommuners overholdelse af lovgivning, der gælder for både offentlige myndigheder og private.

Dette indebærer, at de kommunale tilsynsmyndigheder ikke kan tage stilling til spørgsmål om kommuners og amtskommuners overholdelse af konkurrenceloven. En kommunal tilsynsmyndighed, der modtager en henvendelse vedrørende en kommunes overholdelse af konkurrenceloven, skal derfor i overensstemmelse med forvaltningslovens § 7, stk. 2, videresende henvendelsen til konkurrencemyndighederne med henblik på konkurrencemyndighedernes behandling af de konkurrenceretlige spørgsmål.

Konkurrenceloven regulerer alene spørgsmålet om skadelige virkninger af konkurrencebegrænsninger. Loven regulerer ikke i øvrigt spørgsmål om lovligheden af kommuners og amtskommuners beslutninger og opgavevaretagelse, herunder spørgsmål om, hvorvidt en kommune lovligt kan varetage

Christiansborg Slotsplads 1
DK-1218 København K

Telefon: +45 33 92 33 80
Telefax: +45 33 11 12 39

e-post: x-400: C=dk; A=dk400; P=inm; S=inm
Internet: inm@inm.dk

- 2 -

en bestemt opgave. De kommunale tilsynsmyndigheder skal derfor, uanset om en henvendelse i øvrigt vedrører overholdelse af konkurrenceloven, som hidtil tage stilling til, om der foreligger en ulovlig kommunal beslutning som følge af, at beslutningen er tilvejebragt i strid med kommunalretlige og offentligretlige regler, eller fordi der er varetaget opgaver, som en kommune i henhold til lovgivningen, herunder de uskrevne regler om kommuners og amtskommuners opgavevaretagelse (kommunalfuldmagtsreglerne), ikke lovligt kan varetage.

I tilfælde, hvor det kommunalretlige spørgsmål om lovligheden af en kommunal beslutning indebærer, at tilsynsmyndigheden (også) skal tage stilling til spørgsmål af konkurrencemæssig karakter – som f.eks. om salg af overkapacitet er sket på markedsmæssige vilkår – skal den kommunale tilsynsmyndighed, når det som led i sagsoplysningen er nødvendigt, indhente en vejledende udtalelse fra Konkurrencerådet til brug for tilsynsmyndighedens vurdering af det kommunalretlige spørgsmål.

Forholdet mellem de kommunale tilsynsmyndigheders og konkurrencemyndighedernes kompetence, særligt for så vidt angår kommuners og amtskommuners udførelse af opgaver for andre offentlige myndigheder i henhold til lov nr. 378 af 14. juni 1995, er nærmere beskrevet i kapitel 3, afsnit 5, i rapporten fra det af indenrigsministeren nedsatte udvalg om revision af lov om kommuners og amtskommuners udførelse af opgaver for andre offentlige myndigheder (februar 1998). Der vedlægges et eksemplar af rapporten.

Med venlig hilsen

Per Hansen

Bilag 2. Liste over EF-rammebestemmelser, gruppefritagelse samt meddelelser om statsstøtte

Liste over EF-rammebestemmelser, gruppefritagelse samt meddelelser om statsstøtte.

A. Rammebestemmelser for horisontale statsstøtteordninger:

I. Statsstøtte til forskning og udvikling

EF-rammebetingelser for statsstøtte til forskning og udvikling
(EFT C 45 af 17.2.1996 ændret ved EFT C 48 af 13.2.1998)

II. Miljøstøtte

EF-rammebestemmelser for statsstøtte til miljøbeskyttelse
(EFT C 72 af 10.3.1994)

III. Statsstøtte til redning og omstrukturering

EF-rammebestemmelser for statsstøtte til redning og omstrukturering af kriseramte virksomheder (EFT C 368 af 23.12.1994)

Kommissionens meddelelse om udvidelse af rammebestemmelserne for statsstøtte til redning og omstrukturering af kriseramte virksomheder
(EFT C 67 af 10.03.1999)

EF-rammebestemmelser for statsstøtte til redning og omstrukturering af kriseramte virksomheder af 08.07.1999 (endnu ikke offentliggjort i EF-tidende)

IV. SMV

EF-rammebestemmelser for statsstøtte til små og mellemstore virksomheder
(EFT C 213 af 23.7.1996)

Kommissionen henstilling af 3.4.1996 om definitionen af små og mellemstore virksomheder

V. Beskæftigelse

EF-rammebestemmelser om støtte til beskæftigelse
(EFT C 334 af 12.12.1995)

Meddelelse om kontrol med statsstøtte og nedsættelse af arbejdskrafttomkostningerne

(EFT C 1 af 03.01.97)

VI. Uddannelse

EF-rammebestemmelser for støtte til uddannelse
(EFT C 343 af 11.11.1998)

VII. EF-rammebestemmelser for statsstøtte til virksomheder i dårligt stillede byområder

Kommissionens meddelelse af 14.5.1997

B. Regler om anvendelse af forsyningspligtydelser

Kommissionen meddelelse af 26.9.1996 om forsyningspligtydelser i Europa

Kommissionens meddelelse af 6.2.1998 om anvendelsen af konkurrencereglerne på postsektoren og på vurderingen af visse statslige foranstaltninger i relation til posttjenesterne

C. Rammebestemmelser for generelle regionale støtteordninger

De nationale lofter over regionalstøttedækningen i henhold til undtagelsesbestemmelserne i traktatens artikel 92, stk. 3, litra 1) og c), i årene 2000-2006
(EFT C 165/5 af 21.1.1999)

Meddelelse fra Kommissionen til medlemsstaterne om regionalpolitikken og konkurrencepolitikken STYRKELSE AF KONCENTRATIONEN OG SAMHØRIGHEDEN af 26.03.1998

Retningslinjer for statsstøtte med regionalt sigte
(EFT C 74 af 10/3/1998)

Multisektorale rammebestemmelser for regional støtte til store investeringsprojekter
(EFT C 107 af 7.04.1998)

D. Rammebestemmelser for støtte til bestemte industrier

I. Kunstfiberindustrien

Rammebestemmelser om støtte til kunstfiberindustrien af 30.3.1996

Kommissionen meddelelse om forlængelse af gyldighedsperioden for rammebestemmelserne for støtte til kunstfiberindustrien (EFT C 24/18 af 29.1.1999)

II. Motorkøretøjsindustrien

EF-rammebestemmelser for statsstøtte til motorkøretøjsindustrien (EFT 94 af 15.9.1997)

III. Skibsbygningsindustrien

Rådets forordning n° 3094/95 af 22. december 1995 om støtte til skibsbygningsindustrien

Rådets forordning n° 1904/96 af 27. september 1996 om ændring forordning n° 3094/95 om støtte til skibsbygningsindustrien

Aftale om overholdelse af normale konkurrencevilkår i den kommercielle skibsbygnings- og skibsreparationsindustri, 31.12.1995

Rådets forordning n° 2600/97 af 19.12.1997 om ændring af forordning n° 3094/95 af 23.12.1997 om støtte til skibsbygningsindustrien

Rådets forordning n° 1013/97 af 2.6.1997 om støtte til bestemte skibsværfter, der er under omstrukturering

Rådets forordning n° 1540/98 af 29.6.1998 om nye regler for støtte til skibsbygningsindustrien (EFT L 202 af 18.7.98)

IV. Stålintustrien

EF-rammebestemmelser for statsstøtte til visse jern- og stålsektorer, som ikke er omfattet af EKSF -traktaten (EFT C 320 af 13.12.1988)

Kommissionens beslutning n° 2496/96/EKSF af 18 december 1996 om fællesskabsregler for statsstøtte til stålsektoren

V. Kulindustrien

Kommissionens beslutning n° 3632/93/EKSF af 28 december 1993 om fællesskabsregler for statsstøtte til kulsektoren

Kommissionens beslutning n° 341/94/EKSF af 8 februar 1994 om gennemførelse af beslutning n° 3632/93/EKSF om fællesskabsregler for statsstøtte til kulindustrien
(EFT L 49 af 19.2.1994)

VI. Transportsektoren

1. Landeveje, jernbane og sejlbare veje

Kommissionens forordning No 543/97 af 17 marts 1997 om ændring af forordning No 1107/70 om støtte, som ydes inden for sektoren for transporter med jernbane, ad landeveje og sejlbare landeveje.

Kommissionens forordning No 2255/96 af 19 november 1996 om ændring af forordning No 1107/70 om støtte, som ydes inden for sektoren for transporter med jernbane, ad landeveje og sejlbare landeveje

Kommissionens forordning n° 1191/69 af 26 juni 1969 om medlemsstaternes fremgangsmåde med hensyn til de med begrebet offentlig tjeneste forbundne forpligtelser inden sektoren for transporter med jernbane, ad landeveje og sejlbare vandveje
(EFT L 156 af 28.6.1969)

Kommissionens forordning n° 1192/69 af 26 juni 1969 om fælles regler for normalisering af jernbanevirksomhedernes regnskaber
(EFT L 156 af 28.6.1969)

Kommissionens forordning n° 1107/70 af 4 juni 1970 om støtte, som ydes inden for sektoren for transporter med jernbane, ad landeveje og sejlbare landeveje
(EFT L 130 af 15.6.1970)

Kommissionens forordning n° 1473/75 af 20 maj 1975 om ændring af forordning n° 1107/710 om støtte, som ydes inden for sektoren for transporter med jernbane, ad landeveje og sejlbare landeveje
(EFT L 152 af 12.6.1975)

Kommissionens forordning n° 1658/ 82 af 10 juni 1982 om ændring af forordning n° 1107/70 om støtte, som ydes inden for sektoren for transporter med jernbane, ad landeveje og sejlbare landeveje, 29.6.1982

Kommissionens forordning n° 1101/89 af 27 april 1989 om strukturel sanering inden for indlandsskibsfarten
(EFT L 116 af 28.4.1989)

Kommissionens forordning n° 1102/89 af 27 april 1989 om visse gennemførelsesforanstaltninger til Rådets forordning No 1101/89
(EFT L 116 af 28.4.1989)

Kommissionens forordning n° 3572/90 af 4 december 1990 om ændring af visse direktiver, beslutninger og forordninger vedrørende transport ad vej, med jernbane og ad indre vandveje for at tage hensyn til Tysklands forening
(EFT L 353 af 17.12.1990)

Kommissionen direktiv 91/440/EEC af 29 juli 1991 om udvikling af Fællesskabets jernbaner
(EFT L 237 af 24.8.1991)

Kommissionens forordning n° 1893/91 af 20 juni 1991 om ændring af forordning n° 1191/69 om medlemsstaternes fremgangsmåde med hensyn til de med begrebet offentlig tjeneste forbundne forpligtelser inden for sektoren for transporter med jernbane, ad landeveje og sejlbare vandveje (EFT L 169 af 29.6.1991)

Kommissionens forordning n° 3578/92 af 7 december 1992 om ændring af forordning n° 1107/70 om støtte som inden for sektoren for transporter med jernbaner, ad landeveje og sejlbare vandveje
(EFT L 364 af 12.12.1992)

2. Skibsfart

EF-retningslinjer for statsstøtte til shipping virksomheder af 5.7.1997

3. Maritim transport

EF-retningslinjer for statsstøtte til søtransportsektoren
(EFT C 205, 5.07.1997)

4. Luftfart

Anvendelsen af artikel 92 og 93 [nu 87 and 88] på statsstøtte til luftfartsindustrien
(EFT C 350 af 10.12.94)

VII. Landbrugssektoren

Rammeordning for statsstøtte til reklame for landbrugsprodukter og visse varer, der ikke henhører under EØF-traktatens bilag II, men ikke fiskerivarer
(EFT C 302 af 12.11.1987)

Meddelelse fra Kommissionen vedrørende statsstøtte til subsidierede landbrugslån
(EFT L 336 af 16.2.1996)

Rammebestemmelser for statsstøtte til investeringer i sektoren for forarbejdning og afsætning af landbrugsprodukter.
(EFT C 29 af 2.02.1996)

Meddelelse fra Kommissionen vedrørende statslig medvirken ved salg fremmende foranstaltninger for landbrugsprodukter og fiskerivarer
(EFT C 272 af 28.10.1996)

Rammebestemmelse om støtte til redning og omstrukturering af kriserammede virksomheder af 19.9.1997

Kommissionens meddelelse om ændring af retningslinjer for forskning og udvikling (landbrugsdelen), 13.02.1998.

Kommissionens meddelelse om statsstøtte til redning og omstrukturering af kriserammede virksomheder af 7/07/1999

VIII. Fiskeri- og akvakultursektoren

Retningslinjer for gennemgangen af statsstøtte til fiskeri- og akvakultursektoren
(EFT C 260 af 27.3.1997)

Rådets forordning n° 2080/93 af 20 juli 1993 om gennemførelsesbestemmelser til Rådets forordning n° 2052/88, for så vidt angår det finansielle instrument til udvikling af fiskeriet
(EFT L 193 af 31.7.1993)

Rådets forordning n° 3669/93 af 21 december 1993 om kriterier og betingelser for EF-strukturinterventioner inden for fiskeri, akvakultur og forarbejdning af fiskerivarer og akvakulturprodukter
(EFT L 346 af 31.12.1993)

Rådets forordning No 2719/95 af 20 november 1995 om ændring af Rådets forordning n° 3699/93 om kriterier og betingelser for EF-strukturinterventioner inden for fiskeri, akvakultur og forarbejdning og afsætning af fiskerivarer og akvakulturprodukter

Rådets forordning n° 965/96 af 28.5.1996 om ændring af Rådets forordning n° 3699/93 om kriterier og betingelser for EF-strukturinterventioner inden for fiskeri, akvakultur og forarbejdning og afsætning af fiskerivarer og akvakulturprodukter

Rådets forordning n° 25/97 af 20.12.1996 om ændring af Rådets forordning n° 3699/93 om kriterier og betingelser for EF-strukturinterventioner inden for fiskeri, akvakultur og forarbejdning og afsætning af fiskerivarer og akvakulturprodukter

Rådets forordning n° 2636/95 af 13.11.1995 om fastsættelse af betingelserne for at give den særlige anerkendelse og yde finansiel støtte til producentorganisationer i fiskerisektoren med henblik på at forbedre kvaliteten af deres produktion

Rådets forordning n° 2374/96 af 13.12.1996 om fastsættelse af betingelserne for at give den særlige anerkendelse og yde finansiel støtte til producentorganisationer i fiskerisektoren med henblik på at forbedre kvaliteten af deres produktion

Bilag 3. Danske de minimis-ordninger de seneste 3 år

21. september 1999
Jnr.:
/cak

Retsgrundlag for de minimis støtteordninger

Ifølge ministeriers indberetning til Konkurrencestyrelsen er der inden for de sidste tre år sket udbetalinger fra 37 støtteordninger administreret i henhold til de minimis reglen, dvs. uden krav om forudgående anmeldelse til Kommissionen.

Retsgrundlaget for udbetalinger fra de nævnte støtteordninger udgøres af hhv. særlovgivning, finansloven og aktstykke i finansudvalget:

27 støtteordninger – Særlovgivning, heraf 10 ordninger under en rammelovgivning, der ikke giver bemyndigelse til udstedelse af bekendtgørelser (bestemmelserne for de enkelte støtteordninger herunder er derfor fastsat i pjecer, vejledninger og lign.)

9 støtteordninger - Finansloven

1 støtteordning - Aktstykke i Finansudvalget

OVERSIGT OVER DE MINIMIS STØTTEORDNINGER

Jf. Kommissionens meddelelse om de minimis støtteordninger, EFT C 68 af 6.3.1996, s. 9.

Støtteordningerne opregnes efter ministerium og anføres med ordningens betegnelse efterfulgt af en angivelse af den myndighed, der administrerer ordningen. Ordningens retsgrundlag angives i parentes.

Arbejdsministeriet:

Forsøg med økonomiske incitamenter til kompetenceudvikling i mindre virksomheder, Arbejdsformidlingen i Viborg og Sønderjyllands Amter (Aktstykke i Finansudvalget).

Isbryderordningen for etniske minoriteter, Arbejdsformidlingen efter Arbejdsmarkedsstyrelsens udmelding til AF-regionerne om ordningen fra 22. april 1998 (udmøntning af satsreguleringspulje på Finansloven).

Isbryderordningen for nyuddannede personer med et handicap, Arbejdsformidlingen (Lov nr. 293 af 22. maj 1998 om kompensation til handicappede i erhverv m.v. og Arbejdsmarkedsstyrelsens bekendtgørelse om kompensation til handicappede i erhverv m.v).

Puljen til forebyggelse af bevægeapparatsskader som følge af tunge personløft, Direktoratet for Arbejdstilsynet (udmøntning af satsreguleringspulje på Finansloven).

Puljen til fremme af et bedre arbejdsliv og øget vækst, Arbejdsmarkedsstyrelsen (udmøntning af satsreguleringspulje på Finansloven).

Puljen til fremme af seniorpolitiske initiativer, Arbejdsmarkedsstyrelsen (Finansloven).

Puljen til reduktion af arbejdsmiljøbelastninger ved skærmarbejde, Arbejdstilsynet (udmøntning af satsreguleringspulje på Finansloven).

Regionale forsøgsinitiativer med ansættelse af langvarigt uddannede ledige (LVU-projektordningen), Arbejdsformidlingen (Arbejdsmarkedsstyrelsens bekendtgørelse nr. 1015 af 17. december 1997).

Støtteordningen til indsats mod ensidigt, gentaget arbejde, Direktoratet for Arbejdstilsynet (Bekg. Nr. 659 af 27. juni 1996).

Tilskud til virksomheder, der indgår uddannelsesaftale med voksne, Arbejdsformidlingen (Arbejdsmarkedsstyrelsens bekendtgørelse nr. 3 af 6. januar 1998).

Uddannelsesplanlægningspuljen (UPL), (Arbejdsministeriet i samarbejde med Undervisningsministeriet) Arbejdsmarkedsstyrelsen (udmøntning af satsreguleringspulje på Finansloven).

By- og Boligministeriet:

Lov om statsgaranti til lån til forsøgsbyggeri, By- og Boligministeriet og Finansstyrelsen (lovbekendtgørelse nr. 34 af 21.1.1999).

Erhvervsministeriet:

Designisbryder ordningen, Erhvervsfremme Styrelsen (lov om erhvervsfremme).

Eksportmobilisering – Eksportfremmerådets program til hjælp for nye eksportører, Erhvervsfremme Styrelsen (lov om erhvervsfremme).

Eksportnetværk, Erhvervsfremme Styrelsen (lov om erhvervsfremme).

Gratis rådgivning før virksomhedsstart, Erhvervsfremme Styrelsen (lov om erhvervsfremme).

Kaution for lån til anlægsinvesteringer, Erhvervsfremme Styrelsen, Vækstfonden (Hypotekbanken efter udstedelse af kautionspolice), (lov om vækstfonden).

Innovationsmiljøer, Erhvervsfremme Styrelsen v/ resultatkontrakt med 6 innovationsmiljøer (selskaber), (lov om erhvervsfremme).

Isbryderordning for højtuddannede flygtninge/indvandrere, Erhvervsfremme Styrelsen (lov om erhvervsfremme).

Isbryderprojektet, Erhvervsfremme Styrelsen (lov om erhvervsfremme).

Lov nr. 456 af 30. juni 1993 om tilskud til iværksættere (Iværksætter Klippekort), Erhvervsfremme Styrelsen.

Miljøisbryder ordningen, Erhvervsfremme Styrelsen (lov om erhvervsfremme).

Projektrådgivning for opfindere (tidligere Projektfinansiering for opfindere), Erhvervsfremme Styrelsen med hjælp fra Dansk Teknologisk Institut/Innovation (lov om erhvervsfremme).

Tilbudsgivning på Internationale Licitationer, Erhvervsfremme Styrelsen (lov om erhvervsfremme).

Forskningsministeriet:

Rammeprogram for forskerparkerne, Forskningsministeriet (Finansloven).

Miljø- og Energiministeriet:

Aktionsplan for fremme af økologisk byfornyelse og spildevandsrensning, Miljøstyrelsen i samarbejde med Boligministeriet (Finansloven).

Aktiviteter vedrørende bekæmpelsesmidler, Miljøstyrelsen (lov om kemiske stoffer og produkter).

Den Grønne Jobpulje, Miljøstyrelsen, Det Grønne Sekretariat (bekg. Nr. 693 af 27. aug. 1997 om den grønne jobpulje, jf. lov nr. 434 af 10. juni 1997 om pulje til grøn beskæftigelse).

Fælles markedsføring af skovbrugs- og træindustriprodukter, Skov- og Naturstyrelsen, Handelskontoret (bekg. Nr. 193 af 25. marts 1998).

Lov om støtte til forureningstruede vandindvindinger (Vandfonden), Sekretariatet for Vandrådet, Vandforsyningskontoret, Miljøstyrelsen (bekg. Nr. 718 af 12. sept. 1997).

Statstilskud til produktrettede energibesparelser, Energistyrelsen (Finansloven).

Tilskud til renere produkter m.v., herunder tilskud til miljømærkefremme, Miljøstyrelsen (bekg. Nr. 724 af 9. okt. 1998).

Tilskud til renere produkter m.v., herunder tilskud til opbygning af miljøkompetence, Miljøstyrelsen (bekg. Nr. 724 af 9. okt. 1998).

Tilskud til renere produkter m.v., tilskudsområdet affald og genanvendelse. Kun en del af tilskudsområdet er omfattet af de minimis reglerne, Miljøstyrelsen (bekg. Nr. 724 af 9. okt. 1998).

Udrednings- og udviklingsprojekter vedrørende affald og genanvendelse under renere teknologi-ordningen, Rådet for genanvendelse og mindre forurenende teknologi, med Miljøstyrelsen som sekretariat (Miljøbeskyttelsesloven § 54).

Socialministeriet:

Etablering af revalidender i selvstændig virksomhed, administreres af kommuner (§ 65 i lov om aktiv socialpolitik).

Igangsætningsydelse for kontanthjælpsmodtagere, administreres af kommuner (§ 21 i lov om kommunal aktivering).

Undervisningsministeriet:

Uddannelsesplanlægningspuljen (UPL), (Arbejdsministeriet i samarbejde med Undervisningsministeriet) Arbejdsmarkedsstyrelsen (udmøntning af satsreguleringspulje på Finansloven).

* * *

Bilag 4. Konkurrenceloven

Konkurrenceloven.
Lov nr. 384 af 10. juni 1997

Kapitel 1
Lovens formål og anvendelsesområde

§ 1

Loven har til formål at fremme en effektiv samfundsmæssig ressourceanvendelse gennem virksom konkurrence.

§ 2

Loven omfatter enhver form for erhvervsvirksomhed.

Stk. 2. Reglerne i kapitel 2 og 3 gælder ikke, hvis en konkurrencebegrænsning er en direkte eller nødvendig følge af offentlig regulering. En konkurrencebegrænsning, som er fastsat af en kommunalbestyrelse, er kun en direkte eller nødvendig følge af offentlig regulering, når konkurrencebegrænsningen er nødvendig for, at kommunalbestyrelsen kan opfylde de opgaver, den er pålagt i henhold til lovgivning.

Stk. 3. Beslutninger truffet af bestyrelsen i et kommunalt fællesskab, jf. § 60 i lov om kommunernes styrelse, sidestilles med beslutninger truffet af kommunalbestyrelsen, jf. stk. 2.

Stk. 4. Afgørelse af, hvorvidt en konkurrencebegrænsning er omfattet af stk. 2, træffes af den myndighed m.v., der har fastsat reguleringen eller truffet beslutningen, eller, såfremt reguleringen er fastsat ved lov eller EF-forordning, af vedkommende minister.

Stk. 5. Hvis en konkurrencebegrænsning er omfattet af stk. 2, kan Konkurrencerådet rette henvendelse til pågældende myndighed, påpege mulige skadelige virkninger for konkurrencen samt fremkomme med forslag til fremme af konkurrencen på det pågældende område. Myndigheden skal svare på henvendelsen inden 3 måneder fra modtagelsen heraf.

Stk. 6. En myndighed m.v., der regulerer eller træffer beslutning om erhvervsvirksomhed, der udøves af myndigheden selv eller af en virksomhed, i hvis styrende organ myndigheden er repræsenteret, skal anmelde reguleringen eller beslutningen til Konkurrencestyrelsen, hvis reguleringen eller beslutningen har betydning for konkurrencen. Erhvervsministeren fastsætter efter at have indhentet udtalelse fra Konkurrencerådet nærmere regler om anmeldelsespligten, herunder regler om anmeldelsespligtens omfang.

§ 3

Loven omfatter ikke løn- og arbejdsforhold. Konkurrencerådet kan dog til brug for sit arbejde kræve oplysninger af organisationer og virksomheder om løn- og arbejdsforhold.

§ 4

Bestemmelserne i kapitel 2 omfatter ikke konkurrencebegrænsende aftaler, vedtagelser og samordnet praksis, der er meddelt fritagelse efter EF-Traktaten, eller som opfylder betingelserne i en forordning om fritagelse eller undtagelse af visse kategorier af aftaler m.v.

§ 5

Bestemmelserne i kapitel 2 finder ikke anvendelse på aftaler, vedtagelser og samordnet praksis inden for samme virksomhed eller koncern.

Stk. 2. Erhvervsministeren fastsætter efter at have indhentet udtalelse fra Konkurrencerådet nærmere regler om anvendelsen af stk. 1, herunder regler om, hvad der forstås ved aftaler m.v. inden for samme virksomhed eller koncern.

Kapitel 2

Forbud mod visse konkurrencebegrænsende aftaler

§ 6

Det er forbudt for virksomheder m.v. at indgå aftaler, der direkte eller indirekte har til formål eller til følge at begrænse konkurrencen.

Stk. 2. Aftaler efter stk. 1 kan f.eks. bestå i

- 1) at fastsætte købs- eller salgspriser eller andre forretningsbetingelser,
- 2) at begrænse eller kontrollere produktion, afsætning, teknisk udvikling eller investeringer,
- 3) at opdele markeder eller forsyningskilder,
- 4) at anvende ulige vilkår for ydelser af samme værdi over for handelspartnere, som derved stilles ringere i konkurrencen, eller
- 5) at stille som vilkår for indgåelse af en aftale, at medkontrahenten godkender tillægsydelser, som efter deres natur eller ifølge handelssædvane ikke har forbindelse med aftalens genstand.

Stk. 3. Stk. 1 gælder også for vedtagelser inden for en sammenslutning af virksomheder og samordnet praksis mellem virksomheder.

Stk. 4. Konkurrencerådet kan udstede påbud om at bringe overtrædelser af stk. 1 til ophør.

Stk. 5. Aftaler og vedtagelser, som er forbudt efter stk. 1-3, er ugyldige, medmindre de er undtaget efter § 7, er fritaget efter § 8 eller § 10 eller er omfattet af en erklæring efter § 9.

§ 7

Forbudet i § 6, stk. 1, gælder ikke for aftaler mellem virksomheder, vedtagelser inden for en sammenslutning af virksomheder og samordnet praksis mellem virksomheder, såfremt de deltagende virksomheder har

- 1) en samlet årlig omsætning på under 1 mia. kr. og en samlet markedsandel for den pågældende på under 10 pct., jf. stk. 3, eller
- 2) en samlet årlig omsætning på under 150 mio. kr., jf. dog stk. 2 og 3.

Stk. 2. Undtagelsen i stk. 1, nr. 2, gælder ikke i tilfælde, hvor

- 1) konkurrencen inden for samme branche begrænses af den samlede virkning af lignende aftaler m.v. eller
- 2) virksomheder eller en sammenslutning af virksomheder aftaler, vedtager eller på anden måde tilkendegiver, at der ved videresalg i efterfølgende omsætningsled skal overholdes mindstepriser eller -avancer.

Stk. 3. Erhvervsministeren fastsætter efter at have indhentet udtalelse fra Konkurrencerådet nærmere regler om beregning af omsætningen efter stk. 1, herunder regler om, at de nævnte omsætningsgrænser skal beregnes på grundlag af andre værdier for finansielle virksomheder.

Stk. 4. Undtagelsen i stk. 1 gælder, selv om virksomhederne overskrider de nævnte grænser i to på hinanden følgende år. Erhvervsministeren fastsætter efter at have indhentet udtalelse fra Konkurrencerådet nærmere regler herom, herunder regler om mindre overskridelser af de nævnte grænser.

§ 8

Konkurrencerådet fritager efter anmeldelse aftaler mellem virksomheder, vedtagelser inden for en sammenslutning af virksomheder og samordnet praksis mellem virksomheder fra forbudet i § 6, stk. 1, hvis rådet skønner, at de

- 1) bidrager til at styrke effektiviteten i produktionen eller distributionen af varer eller tjenesteydelser, den tekniske eller økonomiske udvikling,
- 2) sikrer forbrugerne en rimelig andel af fordelene herved,
- 3) ikke pålægger virksomhederne begrænsninger, som er nødvendige for at nå disse mål, og
- 4) ikke giver virksomhederne mulighed for at udelukke konkurrencen for en væsentlig del af de pågældende varer eller tjenesteydelser m.v.

Stk. 2. Anmeldelse af den pågældende aftale m.v. med anmodning om fritagelse efter stk. 1 skal indgives til Konkurrencestyrelsen. Rådet fastsætter nærmere regler om anmeldelse, herunder regler om brug af særlige anmeldelsesskemaer.

Stk. 3. Afgørelser efter stk. 1 skal angive, for hvilket tidsrum fritagelsen gælder. Fritagelsen kan tidligst få virkning fra anmeldelsestidspunktet. Fritagelsen kan meddeles på vilkår.

Stk. 4. Efter anmeldelse forlænger Konkurrencerådet en fritagelse, såfremt rådet skønner, at betingelserne i stk. 1 fortsat er til stede. Stk. 3 finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 5. Konkurrencerådet kan ændre eller tilbagekalde en afgørelse efter stk. 1 og 4, hvis

- 1) de faktiske forhold har ændret sig på et for afgørelsen væsentligt punkt,
- 2) deltagerne i aftalen m.v. ikke overholder stillede vilkår eller
- 3) afgørelsen er truffet på grundlag af urigtige eller vildledende oplysninger fra deltagerne i aftalen.

§ 9

Konkurrencerådet kan efter anmeldelse fra en virksomhed eller sammenslutning af virksomheder erklære, at en aftale, vedtagelse eller samordnet praksis ikke efter de forhold, som Konkurrencerådet har kendskab til, falder ind under forbudet i § 6, stk. 1, og at der derfor ikke er grundlag for at udstede påbud i medfør af § 6, stk. 4. Rådet fastsætter nærmere regler om anmeldelse, herunder regler om brug af særlige anmeldelsesskemaer.

§ 10

Erhvervsministeren fastsætter efter at have indhentet udtalelse fra Konkurrencerådet regler om fritagelse for forbudet i § 6, stk. 1, for grupper af aftaler, vedtagelser og samordnet praksis, som opfylder betingelserne i § 8, stk. 1.

Kapitel 3 Misbrug af dominerende stilling

§ 11

Det er forbudt for en eller flere virksomheder m.v. at misbruge en dominerende stilling på det danske marked eller en del heraf. *Stk. 2.* Misbrug efter stk. 1 kan f.eks. foreligge ved

- 1) direkte eller indirekte påtvingelse af urimelige købs- eller salgspriser eller af andre urimelige forretningsbetingelser,
- 2) begrænsning af produktion, afsætning eller teknisk udvikling til skade for forbrugerne,
- 3) anvendelse af ulige vilkår for ydelser af samme værdi over for handelspartnere, som derved stilles ringere i konkurrencen, eller
- 4) at det stilles som vilkår for indgåelse af en aftale, at medkontrahenten godkender tillægsydelser, som efter deres natur eller ifølge handelssædvane ikke har forbindelse med aftalens genstand.

Stk. 3. Konkurrencerådet kan udstede påbud om at bringe overtrædelser af stk. 1 til ophør.

Stk. 4. Konkurrencerådet kan efter anmeldelse fra en eller flere virksomheder erklære, at en given adfærd ikke efter de forhold, som Konkurrencerådet har kendskab til, er omfattet af stk. 1, og at der derfor ikke er grundlag for at udstede påbud i medfør af stk. 3. Rådet fastsætter nærmere regler om anmeldelse, herunder regler om brug af særlige anmeldelseskemaer.

Kapitel 4 Meddelelse om fusioner m.v.

§ 12

Fusioner, virksomhedsovertagelser og sammenlægninger af virksomheder skal meddeles til Konkurrencestyrelsen. Dette gælder dog ikke, hvis fusionen, virksomhedsovertagelsen eller sammenlægningen af virksomheder er mellem moder- og dattervirksomheder eller mellem dattervirksomheder i samme koncern.

Stk. 2. Erhvervsministeren fastsætter efter at have indhentet udtalelse fra Konkurrencerådet nærmere regler om meddelelsespligten efter stk. 1, herunder regler om, at visse fusioner m.v. ikke skal meddeles.

Kapitel 5 Offentlighed

§ 13

Lov om offentlighed i forvaltningen gælder ikke for sager efter denne lov bortset fra sager om fastsættelse af bestemmelser efter § 2, stk. 6, 2. pkt., § 5, stk. 2, § 7, stk. 3 og stk. 4, 2. pkt., § 8, stk. 2, 2. pkt., § 9, 2. pkt., § 10, § 11, stk. 4, 2. pkt., § 12, stk. 2, § 14, stk. 3, § 18, stk. 2, 2. pkt., og § 21, stk. 3.

Stk. 2. Konkurrencerådets henvendelser og vedkommende myndigheders svar efter § 2, stk. 5, anmeldelser efter § 2, stk. 6, 1. pkt., samt afgørelser truffet i medfør af loven kan offentliggøres.

Stk. 3. Konkurrencerådet kan offentliggøre oplysninger om Konkurrencerådets virksomhed og generelle redegørelser.

Stk. 4. Ved offentliggørelse efter stk. 2 og 3 kan oplysninger om tekniske forhold, herunder forskning, produktionsmåder, produkter samt drifts- og forretningshemmeligheder ikke offentliggøres, for så vidt det er af væsentlig økonomisk betydning for den person eller den virksomhed, oplysningen angår. Endvidere kan oplysninger om enkelte kunders forhold i virksomheder, der er under tilsyn af Finanstilsynet, ikke offentliggøres.

Stk. 5. Den, som skal afgive oplysninger til Konkurrencerådet, kan over for rådets formand begære, at oplysninger, som i medfør af stk. 4 ikke må udleveres eller gøres offentligt

tilgængelige, heller ikke må afgives over for rådets medlemmer. Formanden afgør endeligt, i hvilket omfang og i hvilken form oplysningerne bør afgives.

Kapitel 6

Konkurrencemyndigheden. Organisation og beføjelser

§ 14

Konkurrencerådet påser overholdelsen af denne lov og de forskrifter, der er udstedt i medfør af loven, jf. dog § 2, stk. 4. Konkurrencerådet kan behandle sager af egen drift, efter anmeldelse, på grundlag af en klage eller som følge af en henvisning fra EuropaKommissionen. Konkurrencerådet afgør, om en klage giver tilstrækkelig anledning til undersøgelse. Konkurrencerådet kan endvidere træffe beslutning om ikke at behandle sager, hvis Europa-Kommissionen har den samme sag under behandling efter EU-konkurrencereglerne.

Stk. 2. Konkurrencestyrelsen er sekretariat for Konkurrencerådet i sager efter denne lov og varetager på rådets vegne den daglige administration af loven.

Stk. 3. Erhvervsministeren fastsætter Konkurrencerådets forretningsorden og de nærmere regler for rådets og Konkurrencestyrelsens virksomhed, herunder regler om afskedigelse af rådsmedlemmer eller disses suppleanter efter indstilling fra Konkurrencerådets formand før en periodes ophør.

§ 15

Konkurrencerådet består af en formand og 18 medlemmer. Formanden udnævnes af kongen for en periode af op til 4 år. De øvrige medlemmer udnævnes af erhvervsministeren for en periode på op til 4 år. Rådet skal omfatte et alsidigt kendskab til offentlig og privat erhvervsvirksomhed, herunder juridiske, økonomiske, finansielle og forbrugermæssige forhold. Formanden og otte af rådets medlemmer skal være uafhængige af erhvervs- og forbrugerinteresser. Et af disse medlemmer skal have særlig indsigt i statslig erhvervsvirksomhed. Efter erhvervsministerens nærmere bestemmelse udnævnes syv medlemmer efter indstilling fra erhvervsorganisationer, ét medlem efter indstilling fra forbrugerorganisationer og to medlemmer med særlig indsigt i offentlig erhvervsvirksomhed efter indstilling fra de kommunale organisationer.

Stk. 2. Erhvervsministeren udpeger faste stedfortrædere for Konkurrencerådets medlemmer.

§ 16

De påbud, som Konkurrencerådet efter § 6, stk. 4, og § 11, stk. 3, kan udstede med henblik på at bringe de skadelige virkninger af konkurrencebegrænsninger til ophør, kan bl.a. omfatte:

- 1) Hel eller delvis ophævelse af aftaler, vedtagelser, forretningsbetingelser m.v.
- 2) At angivne priser eller avancer ikke må overskrides, eller at der ved beregningen af priser eller avancer skal anvendes bestemte kalkulationsregler.
- 3) Pligt for en eller flere af de pågældende virksomheder til at sælge til nærmere angivne købere på virksomhedens sædvanligt gældende vilkår for tilsvarende salg. Virksomheden kan dog altid kræve kontant betaling eller betryggende sikkerhed.
- 4) At give adgang til en infrastrukturfacilitet, der er nødvendig for at kunne udbyde en vare eller tjenesteydelse.

Stk. 2. Påbud efter stk. 1, nr. 2, kan fastsættes for indtil ét år ad gangen.

§ 17

Konkurrencerådet kan kræve alle oplysninger, herunder regnskaber, regnskabsmateriale, udskrift af bøger, andre forretningspapirer og elektronisk lagrede data, som skønnes nødvendige for dets virksomhed eller til afgørelse af, om et forhold er omfattet af lovens bestemmelser.

§ 18

Konkurrencestyrelsen kan efter retskendelse og mod behørig legitimation til brug for rådets virksomhed efter loven

- 1) på stedet gøre sig bekendt med og tage kopi af enhver oplysning, herunder regnskaber, regnskabsmaterialer, bøger, andre forretningspapirer og elektronisk lagrede data, og
- 2) få adgang til en virksomheds eller sammenslutnings lokaler og transportmidler.

Stk. 2. Politiet yder bistand ved udøvelsen af beføjelser efter stk. 1. Erhvervsministeren kan efter aftale med justitsministeren fastsætte nærmere regler herom.

Kapitel 7 Anke

§ 19

Konkurrencerådets afgørelser truffet efter § 2, stk. 1 og stk. 6, 1. pkt., § 5, stk. 1, § 6, § 7, § 8, stk. 1 og 3-5, § 9, § 11, § 12, stk. 1, § 13, stk. 4, § 16 og § 27, stk. 4, 2. pkt., kan påklages til Konkurrenceankenævnet.

Stk. 2. Klage efter stk. 1 kan indgives af

- 1) den, afgørelsen retter sig til, og
- 2) den, som i øvrigt har individuel, væsentlig interesse i sagen.

Stk. 3. Beslutning efter § 14, stk. 1, om at afvise at behandle en klage kan ikke påklages til Konkurrenceankenævnet.

Stk. 4. Klage over afgørelse truffet efter § 13, stk. 4, har opsættende virkning. Klage over andre afgørelser kan af Konkurrencerådet eller Konkurrenceankenævnet tillægges opsættende virkning.

§ 20

Konkurrencerådets afgørelser efter denne lov kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed end Konkurrenceankenævnet og kan ikke indbringes for domstolene, før ankenævnets afgørelse foreligger.

Stk. 2. Klage til Konkurrenceankenævnet kan indgives senest fire uger efter, at afgørelsen er meddelt den pågældende. Når særlige grunde taler derfor, kan ankenævnet se bort fra overskridelsen af klagefristen.

Stk. 3. Konkurrenceankenævnets afgørelse kan indbringes for domstolene senest 8 uger efter, at afgørelsen er meddelt den pågældende. Finder indbringelse ikke sted inden for fristen, er ankenævnets afgørelse endelig.

§ 21

Konkurrenceankenævnet består af en formand, der skal opfylde betingelserne for at være højesteretsdommer, samt to andre medlemmer, som skal have henholdsvis økonomisk og juridisk sagkundskab.

Stk. 2. Formanden og medlemmerne udnævnes af erhvervsministeren. De skal være uafhængige af erhvervsinteresser. Hvervet ophører med udgangen af den måned, hvori vedkommende fylder 70 år.

Stk. 3. Erhvervsministeren fastsætter nærmere regler for ankenævnets virksomhed, herunder regler om betaling for indbringelse af afgørelser for ankenævnet.

Kapitel 8 Bestemmelser om straf

§ 22

Undlader nogen at give de oplysninger, som Konkurrencerådet kan kræve efter denne lov, eller at efterkomme et påbud meddelt i medfør af denne lov, kan rådet som tvangsmiddel pålægge den pågældende daglige eller ugentlige bøder, der kan inddrives ved udpantning.

§ 23

Medmindre højere straf er forskyldt efter anden lovgivning, straffes med bøde den, der forsætligt eller groft uagtsomt

- 1) overtræder § 6, stk. 1,
- 2) overtræder § 11, stk. 1, hvis den pågældende virksomhed inden for de seneste 5 år har fået tilsvarende misbrug af dominerende stilling, jf. § 11, stk. 3,
- 3) undlader meddelelse efter § 12, stk. 1,
- 4) undlader at efterkomme påbud udstedt efter § 6, stk. 4, eller § 11, stk. 3, jf. § 16,
- 5) afgiver urigtige eller vildledende oplysninger til Konkurrencerådet eller Konkurrenceankenævnet af betydning for den pågældende sag eller
- 6) undlader at efterkomme krav efter § 17.

Stk. 2. Stk. 1, nr. 1, finder ikke anvendelse fra det tidspunkt, hvor en aftale m.v. er anmeldt til Konkurrencerådet efter § 8, stk. 2, og indtil rådet har meddelt sin afgørelse efter § 8, stk. 1.

Stk. 3. Der kan pålægges selskaber m.v. (juridiske personer) strafansvar efter reglerne i straffelovens 5. kapitel.

Stk. 4. Forældelsesfrist for strafansvar er 5 år.

Kapitel 9 Kontrolundersøgelser efter EU-reglerne

§ 24

Den bistand, som medlemsstaternes kompetente myndigheder skal yde EuropaKommissionen efter Det Europæiske Fællesskabs forordninger om monopoler og konkurrencebegrænsninger, ydes i Danmark af Konkurrencestyrelsen.

§ 25

Anmoder Europa-Kommissionen Konkurrencestyrelsen om at foretage en kontrolundersøgelse i henhold til artikel 13 i forordning nr. 17/62, artikel 20 i forordning nr. 1017/68, artikel 17 i forordning nr. 4056/86, artikel 10 i forordning nr. 3975/87 eller artikel 12 i forordning nr. 4064/89, kan styrelsen efter retskendelse og mod behørig legitimation hos virksomheder eller en sammenslutning af virksomheder

- 1) kontrollere bøger og andre forretningspapirer,
- 2) tage afskrifter eller lave ekstraktudskrifter af bøger og forretningspapirer,
- 3) kræve mundtlige forklaringer på stedet og
- 4) få adgang til virksomhedernes samtlige lokaler, grunde og transportmidler.

Stk. 2. Ved undersøgelsen skal der forevises en skriftlig fuldmagt fra styrelsen. Fuldmagten skal indeholde oplysning om Europa-Kommissionens anmodning og om kontrolundersøgelsens genstand og formål.

Stk. 3. Virksomhederne eller sammenslutningen har pligt til at underkaste sig kontrolundersøgelsen, hvis den foretages på grundlag af en Kommissionsbeslutning.

§ 26

Bestemmelserne i § 25 gælder også, når Konkurrencestyrelsen bistår Europa-Kommissionen ved kontrolundersøgelser i henhold til artikel 14 i forordning nr. 17/62, artikel 21 i forordning nr. 1017/68, artikel 18 i forordning nr. 4056/86, artikel 11 i forordning nr. 3975/87 eller artikel 13 i forordning nr. 4064/89.

Kapitel 10

Ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser m.v.

§ 27

Loven træder i kraft den 1. januar 1998. Dog træder bestemmelserne i § 14, stk. 3, og § 15 i kraft den 1. juli 1997.

Stk. 2. Ved lovens ikrafttrædelse ophæves konkurrenceloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 114 af 10. marts 1993, samt lov om kontrol med overholdelsen af Det Europæiske Økonomiske Fællesskabs forordninger om monopoler og konkurrencebegrænsninger, jf. lovbekendtgørelse nr. 449 af 10. juni 1991. En godkendelse, som er meddelt efter konkurrencelovens § 14, stk. 1, jf. lovbekendtgørelse nr. 114 af 10. marts 1993, bevarer sin gyldighed, indtil Konkurrencerådet måtte træffe afgørelse om at tilbagekalde godkendelsen. Afgørelsen træffes efter de hidtil gældende regler.

Stk. 3. Sager efter konkurrenceloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 114 af 10. marts 1993, der ikke er færdigbehandlede ved lovens ikrafttrædelse, bortfalder. Dette gælder dog ikke klagesager samt sager, der verserer ved Konkurrenceankenævnet.

Stk. 4. Konkurrencebegrænsende aftaler, vedtagelser og samordnet praksis, som består på tidspunktet for lovens ikrafttrædelse, og som er forbudt i medfør af § 6, stk. 1, kan, hvis de anmeldes inden den 1. juli 1998 med henblik på en fritagelse efter § 8, opretholdes indtil 3 måneder efter, at Konkurrencerådet har truffet afgørelse i sagen, uanset at Konkurrencerådet meddeler afslag. Konkurrencerådet kan forlænge fristen på 3 måneder.

Stk. 5. Offentlig regulering, som er omfattet af § 2, stk. 6, og som er gældende på tidspunktet for lovens ikrafttrædelse, skal anmeldes til Konkurrencerådet inden den 1. juli 1998.

Stk. 6. De administrative regler, der er fastsat i medfør af § 7, nr. 2, i konkurrenceloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 114 af 10. marts 1993, forbliver i kraft, indtil nye regler eventuelt fastsættes efter § 4, stk. 3, i lov om mærkning og skiltning med pris m.v. som affattet ved denne lovs § 28, nr. 1. Administrationen af de hidtil gældende regler som nævnt i 1. pkt. overføres til Forbrugerstyrelsen. Forsætlig eller groft uagtsom overtrædelse af de hidtil gældende regler som nævnt i 1. pkt. straffes med bøde. Der kan pålægges selskaber m.v. (juridiske personer) strafansvar efter reglerne i straffelovens 5. kapitel.

§ 28

I lov om mærkning og skiltning med pris m.v., jf. lovbekendtgørelse nr. 456 af 17. juni 1991, som ændret ved lov nr. 429 af 1. juni 1994, foretages følgende ændringer:

1. I § 4 indsættes som stk. 3:

»Stk. 3. Inden for vare- og tjenesteydelsesområder, hvor det må antages at være af særlig betydning som prisvejledning for forbrugerne, kan Forbrugerstyrelsen fastsætte regler om fakturering og anden dokumentation for prisberegningen.«

2. Efter § 9 indsættes:

»§ 10. På vare- og tjenesteydelsesområder af særlig betydning for forbrugerne kan Forbrugerstyrelsen gennemføre og offentliggøre sammenlignende undersøgelser af priser, rabatter og bonus m.v.«

§ 29

Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

**Bilag 5. Oversigt over Konkurrencestyrelsens sager om
offentlig støtte**

Oversigt over Konkurrencestyrelsens sager om offentlig støtte

År	Stat	Kommuner	Sager i alt	Direkte eller nødvendig følge af lov
1999	1	5	6	6
1998	3	8	11	11
1997	3	9	12	12
1996	4	6	10	8
1995	1	1	2	2
1994	1	3	4	3
1993	0	1	1	1
1992	2	1	3	3
1991	3	0	3	3
	18	34	52	49

Sager efter konkurrencelov af 1990

	Stat	Kommune
Erhvervsministeren		97 Privat virksomhed i forhold til offentligt støttet produktionshøjskole
Fødevareministeriet	97 Tilbageførsel af CO2 afgifter ved salg af sera og vacciner	
Indenrigsministeriet		97/99 Interkommunalt samarbejde om indkøb mv. af hjælpemidler (service-loven)
Indenrigsministeriet		97 Offentlig støtte til Læsø færgen
Indenrigsministeriet		97 Kommunes tilbud til private vandværker om at stå for forbrugsoptørringer mv.
Indenrigsministeriet		97 Kommunes drift af Café Gubben i medborgerhuset Gubben
Indenrigsministeriet		97 kommunal støtte til driften af lufthavnene i Thisted, Skrive og Sindal
Indenrigsministeriet		97 Driftstilskud til Åbenrå svømmehal
Indenrigsministeriet		96 Museum driver keramikvirksomhed
Indenrigsministeriet		96 Kommunes støtte til egnens museum, forudsat der uddeles fribilletter til museet til turister på den lokale campingplads.

Indenrigsministeriet		96 Kommunes oprettelse af motionscenter i tilknytning til svømmehal.
Indenrigsministeriet		96 Kommune tilbyder gratis bedrifts-undhedstjeneste til fx plejehjem
Indenrigsministeriet		96 Erhvervsråd modtager støtte fra Det Regionale Arbejdsmarkedråd til at skabe en internetside om Bornholm.
Indenrigsministeriet		96 Biblioteks salg af internet abonnementer
Indenrigsministeriet		94 Kommunes regler om tilskud til tandprotetisk arbejde favoriserer tandlæger fremfor tandteknikere
Indenrigsministeriet		94 Affaldsregion Nords produktion og salg af pudseklude
Indenrigsministeriet		93 Kommunes favorisering af tandlæger fremfor tandteknikere
Indenrigsministeriet		92 Kommunes salg af tandreguleringssydelser til Sønderhald og Langå kommuner.
Kulturministeriet	96 Kommunes biblioteker tilbyder internet gratis.	
Miljø- og energiministeriet	96 Gebyrregler for affaldsbortskaffelse	
Miljø- og Energiministeriet	94 Favorisering af offentligt ejede virksomheder som følge af miljøstyrelsens gebyrregler.	
Miljø- og energiministeriet	97 Statstilskud til omstilling af elopvarmede bygninger til fjernvarme eller naturgasforsyning	
Skatteministeriet	91 Forskel mellem udbydere af frokostkuponer og professionelle virksomhedskantiner som følge af Told- og skattestyrelsens beskatningsregler.	
Skatteministeriet	95 Private motionscentre skal modsat offentlige betale 25% i moms.	
Socialministeriet		95 Kommunal tilskudsordning i forbindelse med tandprotesebehandling afhængigt af om tandlæge eller kliniske tandtekniker behandler.
Sundhedsministeriet		94 Kommunes aftale med to klinikker om fysioterapeutisk behandling af idrætsskader.
Sundhedsministeriet		97Amts udlicitering af 725 operationer

Sundhedsministeriet	96 Tilskud, der favorisere tandlæger og ansatte tandplejere fremfor privat praktiserende tandplejere	
Sundhedsministeriet	92 Sygesikringsoverenskomstens regler om begrænsning af det absolute antal sygesikringspraksis	
Sundhedsministeriet	92 Distribution af veterinære sera og vacciner.	
Sundhedsministeriet	91 Offentlige og private producenter og forhandlere af lægemidler	
Sundhedsministeriet	91 Indirekte offentlige subsidiering af apoteker	
Trafikministeriet	97 Midler overflyttes fra overskudsgivende statshavn til konkurrenceudsatte og underskudsgivende statshavne	
Trafikministeriet		97 Krydssubsidiering mellem LF-Bus og A/S Lollandsbanen
Trafikministeriet	96 Kommunalt busselskab fik busmateriel til en fordelagtig pris fra et andet kommunalt selskab	
I alt 35	14	21

Sager efter konkurrencelov af 1998

	Stat	Kommuner
Erhvervsministeriet	98 Tilskud til teknologisk rådgivning kun til almennyttige selvejende institutter	
Erhvervsministeriet	98 Offentlig kursusvirksomhed dækker ikke selv omkostninger	
Indenrigs og erhvervsministeriet		98 Kommunes rentefrie lån til opførelse af konferencesal med restaurant.
Indenrigsministeriet		99 Kommunale tilskud til bygnings-og lokalefaciliteter
Indenrigsministeriet		98 Kommunes åbning af internetcafeer
Indenrigsministeriet		98 Kommunen driver offentlig finansieret cafe i et ældrecentre
Indenrigsministeriet		98 Kommunalt tilskud til biograf
Indenrigsministeriet		98 Kommunal støtte til Læse-færgen
Indenrigsministeriet		98 Kommunal udlejning af studepladser til personer, der modtager rehabiliteringsydelse
Socialministeriet		99 Tilskud iht serviceloven kun hos ørelæger med ydernummer
Socialministeriet		99 Rigets markedsføring af høreapparater
Socialministeriet		98 PC-er i institutioner
Socialministeriet		98 PC-tilbud i kommunal fritids-og ungdomsklub
Trafikministeriet		99 Statstilskud til tog- og busbilletter.
Trafikministeriet	98 Momsregler på Storebælt, indirekte støtte til togtrafik	
Trafikministeriet		99 Kommunalt tilskud til Århus Sporvejes drifts-og anlægsudgifter
Undervisningsministeriet	99 Offentlig støtte kun til offentlige PC-uddannelser.	
I alt	4	13

Bilag 6. Omfanget af statsvirksomhed

Omfanget af statsvirksomhed i mio. kroner

Statsvirksomhed	Udgifter	Bevilling
Økonomistyrelsen	258,7	-3,5
Danmarks Gasmateriel Prøvning	11,3	2,4
Slots- og Ejendomsstyrelsen	963,4	67,9
Kort- og Matrikelstyrelsen	304,2	163,4
Arbejdsskadestyrelsen	136,1	7,9
Lægemiddelstyrelsen	122	24,2
Statens Serum Institut	691,2	96,3
Forskningscenter RISØ	519,6	284,1
Telestyrelsen	118,7	14,8
Statens Information	201,8	14,8
UNI-C. Danmarks edb-center for uddannelsesordning	238,5	29,8
Den kongelige Teater og Kapel	393,6	299,1
Nationalmuseet	236,5	171,2
Statens Museum for Kunst	80,3	68,7
Danmarks Miljøundersøgelser	234,4	148,4
Forskningscentret for Skov og Landskab	66,4	32,2
Skov- og Naturstyrelsen	778,4	372,8
Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelser	244	149,7
Plantedirektoratet	196,2	120,8
Veterinær og Fødevarerdirektoratet	732	368,3
Staten Veterinære Serumlaboratorium	280,2	48,5
Patentdirektoratet	154,6	4,2
Statens Luftfartsvæsen	719,8	-53,8
Havne	177,1	-154,5
Bormholmstrafikken	391,4	10,9
Banestyrelsen	118,5	9,3
I alt excl. DSB	8368,9	2297,9
DSB	8727,5	1265,2
I alt incl. DSB	17096,4	3563,1

Note: Statsvirksomhedens udgifter kan betragtes som virksomhedens omsætning

Note: Negativ bevilling giver en indtægtsvirkning på Finansloven

Bilag 7. Omfanget af indtægtsdækket virksomhed

Omfanget af indtægtsdækket virksomhed i mio. kroner

Indtægtsdækket virksomhed	Indtægter	Samlet Resultat
Udenrigstjenesten	8,1	0,1
Danmarks Statistik	54,9	4,8
Forsvarskommandoen	31,8	4,9
Redningsberedskabet	5,6	2,6
Beredskabs-Forbundet	0,9	0,2
Dansk Røde Kors	0,4	0,1
Dansk Flygtningehjælps virksomhed	17,7	2,9
Statens Byggeforskningsinstitut	4,7	0,2
Socialministeriets Departement	10,4	0,8
Den Sociale Ankestyrelse	49,4	1,3
Socialforskningsinstitut	31,8	1
Døvefilm Video	1,4	0,3
John F. Kennedy Instituttet	6,3	0,6
Sundhedsstyrelsen	2,5	0,6
Dansk Institut for Klinisk Epidemiologi	0,7	0,1
Sekretariat for Internationalt samarbejde	2,4	0,4
Direktoratet for Arbejdstilsynet	9	-3,9
Arbejdsmiljøinstituttet	0,7	0,2
Arbejdsmarkedsstyrelsen	6,7	0,5
Rådet for uddannelses- og erhvervsvejledning	1,6	-0,5
Træningsskolen for unge	2,2	0
Den statslige arbejdsformidling	23,8	0
Byggedirektoratet	2,7	0,4
Center for Sprogteknologi	1,1	0,3
Center for Menneskerettigheder	0	0
INFOSCAN	0,1	-0,3
Det Administrative Bibliotek	1,9	-0,1
Københavns Universitet	68,1	0,4
Aarhus Universitet	24,1	0,5
Odense Universitet	5,6	1,2
Roskilde Universitetscenter	1,1	-0,2
Aalborg Universitet	2,4	0,5

Danmarks Tekniske Universitet	2,3	-0,8
Danmarks Farmaceutiske Højskole	0,4	-0,4
Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole	14,6	2,9
Handelshøjskolen i København	1,2	-0,9
Handelshøjskolen i Århus	0,2	0
Handelshøjskole Syd	1	-0,3
VUE-centret	1,6	0
Undervisningsministeriets departement	12,4	0,6
Ingeniørhøjskolerne	4,2	-0,1
Handelshøjskoleafdelinger	1,5	1,5
De Sociale Højskole	11,3	-0,1
Lærerseminarier	3,1	2,7
Pædagogseminarier	0,3	0
Danmarks Journalisthøjskole	4,2	0,3
Sløjdlærerskoler mv.	0,4	0,1
Socialpædagogisk Højskole	0	-0,1
Danmarks Lærerhøjskole	4,9	-4,4
Specialkursus i husholdning ved Århus Universitet	0,1	0
Skoler for videreuddannelse af medicinsk personale	0,5	0,2
Det Danske Filminstitut	0,9	-0,3
Det Kongelige Bibliotek	1,7	0,3
Danmarks Natur og Lægevidenskabelige Bibliotek	1,5	0,9
Statsbibliotek og statens avissamling i Århus	1,6	0,4
Danmarks Blindebibliotek	0,5	0,1
Statens Arkiver	6,8	2,1
Kunstakademiets Billedkunstskoler og Konservatorskolen mv	1	0,1
Arkitektskolen i Aarhus	0,2	0,9
Kunstakademiets Arkitektskole	0	0
Vestjysk Musikkonservatorium	0,1	0
Den danske Filmskole	2,3	3,8
Danmarks Biblioteksskole	4,9	0,4
Miljøstyrelsen	3,2	-0,1
Skovskolen	3,2	-1,3
Energistyrelsen	7,2	-0,2
Råstofforvaltningen for Grønland	1	-1,4
Strukturdirektoratet	2,6	0,6
Statens veterinære Institut for Virusforskning	22,5	9,1

Danmarks Jordbrugsforskning	28,8	6,5
Statens Skadedyrlaboratorium	3,4	2,2
Danmarks Fiskeriundersøgelser	6,8	11,9
Erhvervs- og Selskabsstyrelsen	10,7	3,1
Forbrugerstyrelsen	1,2	0,5
Erhvervsfremmestyrelsen	15,5	1,4
Søfartsstyrelsen	21,5	8,6
Tværgående vejsektorpågaver, overordnet sty. Samordning	66,3	1,7
Danmarks Meteorologiske Institut	21,6	4,3
Kystinspektoratet	0,3	0
I alt	681,6	76,7

Note: Den indtægtsdækkede virksomheds indtægter kan betragtes som virksomhedens omsætning

Bilag 8. Omfanget af statens aktiebesiddelser

Omfanget af statens aktiebesiddelser

Statslige aktiesselskaber (ekskl. privatbaner)	Ressort	Ejerandel
A/B Carl Gram	Trafik	100
Combus A/S	Trafik	100
Dansk Jagtforsikring A/S	Miljø og energi	51
Dansk Olie og Naturgas A/S	Miljø og energi	100
Dansk Tipstjeneste A/S	Skat	80
Det Danske Klasselotteri A/S	Skat	100
ETA Danmark A/S	Bolig	100
Københavns Lufthavne A/S	Trafik	51
Statens Ejendomssalg A/S	Bolig	100
Statens Konfektion under konkurs	Forsvar	100
Statens og Kommunernes Inkøbs Service A/S	Finans	55
Aktieselskabet Stekua i likvidation A/S	Erhverv	100
Sund og Bælt Holding A/S	Trafik	100
Danmarksbyrå AB, Göteborg	Trafik	100
Øvrige aktieselskaber med statslig ejerandel (ekskl. privatbaner)		
Bella Center A/S	Erhverv	15
CSC Danmark A/S	Forskning	25
Dan Hua A/S	Trafik	13
Danish Aerotech A/S	Forsvar	8
Dan Rail Consult A/S	Trafik	33
Dansk Bibliotekscenter A/S	Kultur	29
Det Danske Stålvalseværk A/S	Erhverv	30
EUROFIMA	Trafik	<1
Ferroviasped Holding A/G	Trafik	18
A/S Grønlandsfly	Stat	25
HIT Rail	Trafik	5
ICF, Intercontainer-Interfrigo	Trafik	1
Intercontainer Scandinavia AB	Trafik	20
Nordjysk Kombi Terminal A/S	Trafik	20
KOMBI DAN A/S	Trafik	33
Mobilix Holding A/S	Trafik	14

NORDUnet A/S	Undervisning	22
Nunaoil A/S	Miljø- og energi	50
Padborg Stevedore Kompagni	Trafik	<1
SAS Danmark A/S	Trafik	50
Scandlines AG	Trafik	50
Privatbaner		
A/S Gribskovbanen	Trafik	61
A/S Helsingør-Hornbæk-Gilleleje-Banen	Trafik	54
A/S Hillerød-Frd.værk-Hundested Jernb.selsk.	Trafik	57
A/S Hjørring Privatbaner	Trafik	57
Høng-Tølløse Jernbane A/S	Trafik	50
A/S Lollandsbanen	Trafik	50
A/S Lyngby-Nærum Banen	Trafik	35
Odsherreds Jernbane A/S	Trafik	50
A/S Skagensbanen	Trafik	67
Lemvigbanen, Vemb-Lemvig-Thyborøn Jernbane A/S	Trafik	70
Vestbanen A/S	Trafik	53
Østbanen A/S	Trafik	25

**Bilag 9. Regnskabsreglementet for Post Danmark, inkl.
bilag**

Regnskabsreglement for Post Danmark.

Kapitel 1.

*Formål, tilsyn, kompetence
og pligter.*

- § 1 Trafikministeren har i medfør af bekendtgørelse om koncession for Post Danmark § 18, stk. 1, udstedt nærværende reglement for regnskabsførelsen og regnskabsaflæggelse m. v. i Post Danmark og datterselskaber heraf.
- stk. 2. Regnskabsreglementet fastlægger supplerende regler til de bestemmelser, der er angivet i lov om visse selskabers aflæggelse af årsregnskab m. v. (årsregnskabsloven), i lov om aktieselskaber med de ændringer og tilføjelser til disse love, som er gældende i medfør af lov om Post Danmark § 8, samt angivet i bekendtgørelse om koncession for Post Danmark.
- stk. 3. Regnskabsreglementet skal endvidere ses i sammenhæng med de af trafikministeren fastlagte "Konkurrenceretlige retningslinier for Post Danmark".
- § 2 Formålet med regnskabsreglementet er at sikre, at der i Post Danmark udarbejdes sådanne regnskaber og etableres sådanne regnskabsrelaterede systemer, at det fornødne datagrundlag er til stede til at kunne vurdere om særlige vilkår for - og krav til Post Danmark er opfyldt, jf. lov om postvirksomhed §10 stk. 3, § 11 nr. 5 og § 14 samt lov om Post Danmark § 3, stk. 3, og § 8, stk. 4.
- § 3 Trafikministeren fører tilsyn med, at Post Danmark overholder reglementets bestemmelser, jf. koncessionens § 25.
- stk. 2. Trafikministeren har til enhver tid adgang til at få indsigt i Post Danmarks regnskabsforhold og kan herunder få oplysninger om de enkelte produkters økonomiske situation.
- stk. 3. Princip- og fortolkningsspørgsmål vedrørende reglementet afgøres af trafikministeren.
- stk. 4. Forslag til ændringer i reglementet kan af Post Danmark fremsættes overfor trafikministeren.

Kapitel 2.

Regnskab, årsregnskab.

- § 4 Post Danmarks årsregnskab omfattende resultatopgørelse, balance og noter opstilles i henhold til årsregnskabsloven, jf. dog § 1, stk. 2, og skal give et retvisende billede af aktiver og passiver.

- ver, den økonomiske stilling samt resultatet. Endvidere udarbejdes en årsberetning.
- stk. 2. Post Danmark udarbejder i tilknytning til årsregnskabet en finansieringsanalyse, der som minimum skal vise hvorledes og med hvilke beløb årets likviditetsstrømme er tilført virksomheden til drifts-, investerings- og finansieringsaktiviteter. Finansieringsanalysen kan udelades, hvis denne er indeholdt i et koncernregnskab, der omfatter Post Danmark, og der oplyses herom i årsregnskabet.
- Stk 3. I tilknytning til årsberetningen offentliggøres de i § 11 omtalte delregnskaber, i en aggregeret form, jf. de konkurrenceretlige retningslinier. Produktøkonomiopgørelser og delopgørelser offentliggøres ikke.
- stk. 4. Etablerer Post Danmark datterselskaber, udarbejdes et koncernregnskab i henhold til årsregnskabsloven.

Kapitel 3.
Regnskabsudarbejdelse.
Krydssubsidiering,
ikke-diskriminering,
intern udveksling af ydelser
kapital mm.,
Afskrivninger.
Moms, selskabsskat.

- § 5. . Post Danmark skal sikre, at der foretages en tilstrækkelig detaljeret dataregistrering, således at Post Danmarks regnskabsystem og statistiksystemer til enhver tid kan danne grundlag for de i kapitel 4 omtalte produktøkonomiopgørelser, delopgørelser og delregnskaber, der udarbejdes med henblik på en vurdering af, om reglerne for krydssubsidiering er overholdt, jf. Koncession for Post Danmark, § 18 stk. 2 og 3.
- § 6. Udveksling af ydelser mellem hovedområderne, jf. § 11, skal ske ud fra forretningsmæssige principper.
- stk. 2. Indgår de i stk. 1 nævnte ydelser i eneretsområdet eller befordringspligtområdet under konkurrence, skal disse ydelser under sammenlignelige forudsætninger leveres på samme vilkår og til samme priser, som gælder i forhold til trediemand.
- stk. 3. Priserne for de i stk. 2 nævnte ydelser skal være omkostningsbaserede med tillæg af en rimelig avance. Priskalkulationerne anvender produktøkonomimodellens omkostningsfordeling, jf. § 10, stk. 3 - 6, og § 11.

- stk. 4 Overførsel af kapital mellem hovedområderne, jf. § 11 skal ske på markedsøkonomiske vilkår i overensstemmelse med det markedsøkonomiske investorprincip.
- § 7. Post Danmarks bestyrelse fastlægger hvilke afskrivningsprofiler, der skal anvendes i regnskabet for de forskellige materielle anlægsaktiver.
- stk. 2. Overførsel af materielle anlægsaktiver mellem de områder, der er afgrænset i § 11, kan ikke ændre den værdi, som aktivet har opnået i forhold til afskrivningsprofilen, jf. årsregnskabslovens § 28.
- § 8 Moms-nettoomkostninger henføres til de relevante økonomiopgørelser for produkter under eneretsområdet og befordringspligtområdet under konkurrence, som er fritaget for momspligt. Moms-nettoomkostninger opgøres ved den endelige fastsættelse af momsfradragprocenten for regnskabsåret.
- § 9. Skat af årets resultat fordeles på produktøkonomiopgørelser, delopgørelser og delregnskaber, efter den skattemæssige fulde fordelings metode.

Kapitel 4.

Produktøkonomiske forhold.

Metoder, data, opdeling.

Kvalitetssikring.

Bladtilskud.

- § 10. I supplement til regnskabsføringen efter årsregnskabsloven udarbejder Post Danmark interne produktøkonomiopgørelser, delopgørelser for produktfamilier og delregnskaber i henhold til produkternes konkurrencestatus.
- Stk 2. Delregnskaber med tilhørende balance udarbejdes i henhold til årsregnskabsloven under anvendelse af samme regnskabsprincipper, som anvendes ved opstilling af virksomhedens årsregnskab, jf. dog stk. 3 - 5.
- stk. 3. Produktøkonomiopgørelser, delopgørelser og resultatopgørelserne i delregnskaberne udarbejdes efter "fuldkost-fordelingsmetoden" for indtægter og udgifter og med anvendelse af en dækningsbidragsmodel, som skal afspejle Post Danmarks omkostningsstruktur.
- stk. 4. Dækningsbidragsmodellen omfatter følgende poster:

Bruttoomsætning	
÷ Rabatter	
Nettoomsætning	
÷ Direkte henførbare stykom-	
kostninger	
Dækningsbidrag I	
÷ Særbestemte kapacitetsom-	
kostninger.	
Dækningsbidrag II	
÷ Indirekte kapacitetsomkost-	
ninger.	
Resultat før Ep., Fp. og S. å. r.	
Ekstraordinære poster (Ep.)	
Finansielle poster (Fp.)	
Skat af årets resultat (S. å. r.)	
Nettoresultat	

- stk. 5. Produktøkonomiopgørelser, delopgørelser og delregnskaber udfærdiges efter anerkendte og ensartede teoretiske principper og metoder for indtægts- og omkostningsallokering og baseres på en dokumenteret produktøkonomimodel.
- stk. 6. Indtægts- og omkostningsallokering til de enkelte produkter foretages med baggrund i regnskabskontering, løbende statistiskoptagelse, tidsstudier og samplingsanalyser og ved sammenstilling af disse. Allokeringen skal resultere i et retvisende billede af de enkelte produkters indtægtsgrundlag og økonomiske ressourcetræk.
- stk. 7. En statsautoriseret revisor udsteder en erklæring om, at produktøkonomimodellen overholder principper og metoder, jf. kravene i stk. 1 - 6.
- § 11.** Produktøkonomimodellen skal indrettes på en sådan måde, at der kan opstilles delregnskaber og delopgørelser for følgende hovedområder og delområder:
- Eneretsområdet.
 - Befordringspligtområdet under konkurrence; med en delopgørelse for:
 - * Godkendte dag-, uge- og månedsblade samt tidsskrifter.
 - Det rene konkurrenceområde uden eneret og befordringspligt; med en delopgørelse for:
 - * Ydelser omfattet af samarbejdsaftalen mellem BG Bank A/S og Post Danmark.

- stk. 2. Delregnskaber med balance for hovedområderne skal afstemmes med Post Danmarks årsregnskab.
- § 12.** Post Danmark skal sikre, at kalkulationssystemet, der omfatter fødesystemer og produktøkonomimodel, og hvorefter produktøkonomiopgørelserne, delopgørelserne og delregnskaberne for hovedområderne udfærdiges, kvalitetscertificeres efter en almen anerkendt international standard.
- stk. 2. Certificeringen skal sikre, at
- kalkulationssystemet giver pålidelige opgørelser baseret på ensartede principper og metoder fra det ene regnskabsår til det næste,
 - kalkulationssystemet giver ensartede opgørelser, der afspejler omkostningsstrukturen, samt de enkelte produkters indtægtsgrundlag og økonomiske ressourcetræk.
 - datafangst ved fødesystemer og databearbejdning er af ensartet høj kvalitet,
 - kalkulationssystemet og anvendelsen heraf vedligeholdes gennem regelmæssig kritisk gennemgang (audit), således at bestemmelserne i nærværende regnskabsreglement med tilhørende konkurrenceretlige retningslinier opfyldes.
- Stk. 3. Ved fremtidige ændringer i kalkulationssystemet, herunder ændringer i principperne for indtægts- og omkostningsallokering, skal revisorerklæringen, jf. § 10 stk. 7, samt kvalitetscertificeringen fornyes.
- stk. 4. Trafikministeren skal orienteres om, at certificering efter stk. 1 - 3, har fundet sted. Den fornyede revisorerklæring, jf. stk. 3 fremsendes af Post Danmark til trafikministeren.
- § 13.** Tilskudsordningen til compensation af underskuddet ved postbefordring af godkendte dag-, uge- og månedsblade samt tidsskrifter til særligt lave takster, jf. lov om postvirksomhed § 14 og bekendtgørelse om opgørelse af tilskud til Post Danmarks befordring af blade til særligt lave takster, baseres på årets delopgørelse for bladorrådet, jf. § 11.
- stk. 2. Ved beregning af underskuddet ved postbefordring af godkendte dag-, uge- og månedsblade samt tidsskrifter til særligt lave takster medtages de direkte indtægter, direkte henførbare stykomkostninger og særbestemte kapacitetsomkostninger. Opgørelsen omfatter posterne til og med dækningsbidrag II i dækningsbidragsmodellen, jf. § 10, stk. 4.
- stk. 3. Produktøkonomimodellens grundlag for opgørelse af underskuddet ved postbefordring af godkendte dag-, uge- og må-

nedsblade samt tidsskrifter til særligt lave takster skal godkendes af trafikministeren.

Kapitel 5.

Forelæggelse af årsregnskab.

Revisorerklæring om produktøkonomiske forhold.

- § 14. Trafikministeren meddeler inden 2 uger efter modtagelsen af Post Danmarks årsregnskab, om der måtte være bemærkninger at gøre og i bekræftende fald hvilke.
- stk. 2. Samtidig med indsendelsen af årsregnskabet, jf. stk. 1, foranlediger Post Danmark fremsendt en erklæring fra den af ministeren udpegede statsautoriserede revisor om, at Post Danmarks regnskabsførelse og forretningsvirksomhed er sket i overensstemmelse med nærværende regnskabsreglements bestemmelser samt med de tilhørende konkurrenceretlige retningslinier.

Kapitel 6.

Ikrafttrædelse.

- § 15. Nærværende regnskabsreglement, der afløser Regnskabsreglement for Post Danmark af 29. november 1995, har virkning fra 1. januar 1996.

Bilag til Regnskabsreglement for Post Danmark og Konkurrence-retlige retningslinier for Post Danmark.

Definitioner og begrebsfastlæggelse omkring “Regnskabsreglement for Post Danmark” med tilhørende “Konkurrenceretlige retningslinier for Post Danmark”

Audit (eller kvalitetsaudit): En gennemgang af arbejdsmetoder og kvalitetsstyring foretaget af en eller flere uafhængige personer, der undersøger, om kvalitetsstyringsaktiviteterne udføres som forudsat, og om den forudsatte kvalitetsstyring er effektiv. Audit og opfølgingsaktiviteter udføres efter en forud beskrevet procedure.

Befordringspligt: Betyder i relation til ydelser/produkter, at der enten er tale om eneretsområdet eller om befordringspligtsområdet under konkurrence. Der henvises til koncessionens kapitel 2.

Befordringspligtsområdet under konkurrence: Det hovedområde, hvor Post Danmark ikke har eneret, men er pålagt befordringspligt.

Delopgørelse: Udgøres af summen af produktøkonomiopgørelser inden for en defineret produktfamilie. F. eks. produktfamilien “dag-, uge- og månedsblade samt tidsskrifter til Danmark og Færøerne samt dagblade til Grønland”. Delopgørelser defineres med henblik på særlige formål.

Delregnskab: I den her anvendte sammenhæng er delregnskabet summen af produktøkonomiopgørelserne inden for et hovedområde (dvs. hvor ydelser/produkter har samme konkurrencemæssige status) i Post Danmark samt balanceposter vedrørende hovedområdet. (Det enkelte delregnskab kan ikke umiddelbart sammenlignes med den enkelte dattervirksomheds regnskab i en koncern).

I de offentliggjorte delregnskaber indgår evt. tilladt krydssubsidiering som særlige poster.

Det markedsøkonomiske investorprincip: Det princip, at der foretages investeringer på vilkår, som uafhængige private investorer under normale markedsøkonomiske vilkår ville finde acceptable ved kapitaltilførsel til en virksomhed af tilsvarende karakter, dvs. forretningsmæssigt uden elementer af subsidiering, præferencestilling eller godgørelse ³⁸⁾.

³⁸⁾ Der henvises til Kommissionens fortolkning af EØF-traktatens artikel 92 og 93 og af artikel 5 i Kommissionens direktiv 80/723/EØF/ om offentlige virksomheder i fremstillingssektoren. De Europæiske Fællesskabers tidende, Nr. C 273/2 til /7, særligt side /4 f., 18.10.91

Det rene konkurrenceområde: Det hovedområde, hvor Post Danmark hverken har eneret eller er pålagt befordringspligt.

Dækningsbidragsmodel. Modellen afspejler Post Danmarks indtægts- og omkostningsstruktur. Begrebsmæssigt må dækningsbidragsmodellen ikke forveksles med den såkaldte “dækningsbidragsmetode”.

Resultat:	Bruttoomsætning
	÷ Rabatter
	Nettoomsætning
	÷ Direkte henførbare stykomkostninger
	Dækningsbidrag I
	÷ Særbestemte kapacitetsomkostninger.
	Dækningsbidrag II
	÷ Indirekte kapacitetsomkostninger.
	Resultat før Ep., Fp. og S. å. r.
	Ekstraordinære poster (Ep.)
	Finansielle poster (Fp.)
	Skat af årets resultat (S. å. r.)
	Nettoresultat

Derudover indebærer modellen, at der udarbejdes en:

Balance: For hvert hovedområde

Modellen finder anvendelse på både ydelser/produkter, på produktfamilier og på hovedområder.

Dækningsgrad: Dækningsbidrag i procent af nettoomsætningen.

Eneretsområdet: Det hovedområde, hvor Post Danmark har eneret, jf. koncessionens kapitel 1, og hvor Post Danmark tillige er pålagt befordringspligt, jf. koncessionens kapitel 2.

Fuldkost-fordelings-metoden: Indebærer, at der foretages en fordeling på de enkelte ydelser/produkter af alle indtægter og omkostninger, som ud fra en driftsøkonomisk gennemsnitsbetragtning relaterer sig til ydelser/produktet.

Fødesystemer: Datafangst- og databearbejdningssystemer, som leverer data til produktøkonomimodellens beregninger.

Eksempler: Postens Økonomisystem (PØS), Produktstatistiksystemer (f. eks. brevstatistiksystemet), Real Estate Management-systemet (REM), Ad hoc studier (brevsamplingsundersøgelser, tidsstudier osv. til udarbejdelse af nøgletal).

Hovedområderne: Omfatter eneretsområdet, befordringspligtområdet under konkurrence og det rene konkurrenceområde. Summen af delregnskaberne for de tre hovedområder giver umiddelbart årsregnskabet.

Indirekte kapacitetsomkostninger: De kapacitetsomkostninger, der ikke éntydigt kan henføres til en ydelse/et produkt.

Fordelingen på ydelser/produkter er derfor fastsat ud fra nøgletalsfordelinger. Udgangspunktet er, at ydelserne/produkterne i princippet belaster de forskellige omkostningstyper (f. eks. løn, husleje) under de indirekte kapacitetsomkostninger i samme omfang, som ydelserne/produkterne belaster tilsvarende omkostningstyper under stykomkostninger og særbestemte kapacitetsomkostninger.

For de omkostningstyper, hvor der ikke findes en parallel under stykomkostninger og særbestemte kapacitetsomkostninger, anvendes i stedet som fordelingsnøgle den del af de indirekte kapacitetsomkostninger, som er fordelt ved den forannævnte metode.

Kapacitetsomkostninger: Omkostninger, hvis samlede sum ikke til enhver tid er bestemt af vare- og ydelsestransaktionernes art og mængde. Afhængig af, om disse omkostninger éntydigt kan henføres til en ydelse/et produkt eller ikke, anvendes her udtrykkene henholdsvis “særbestemte kapacitetsomkostninger” og “indirekte kapacitetsomkostninger”.

Konkurrenceretlige retningslinier: Et regelsæt, som fastsætter særlige retningslinier for Post Danmarks adfærd vedrørende konkurrenceforhold med det formål at sikre imod konkurrenceforvridning. De konkurrenceretlige retningslinier fastsættes af trafikministeren efter samråd med Konkurrencerådet.

Krydssubsidiering: “Ved krydssubsidiering forstås, at en virksomhed overfører samtlige eller nogle af omkostningerne vedrørende sine aktiviteter inden for et [forretningsområde] til aktiviteterne inden for et andet [forretningsområde]” ³⁹⁾.

Krydssubsidiering indebærer i relation til Post Danmark, at der ydes tilskud fra et hovedområde eller ydelse/produkt til et andet -. Nærmere regler om krydssubsidiering er fastlagt i de Konkurrenceretlige Retningslinier.

³⁹⁾ Cit. “Retningslinier for anvendelse af EF’s konkurrenceregler på telekommunikationssektoren” (91/C 233/02). Det anvendte udtryk “[forretningsområde]” hedder i den originale tekst “produkt eller geografisk marked”. På baggrund af det samlede regelsæt omkring Post Danmark findes det anvendte udtryk mere hensigtsmæssigt.

Kvalitetscertifikat: Et dokument, der bekræfter, at en virksomhed anvender et kvalitetsstyringssystem til løbende overvågning og fejlkorrigerende påvirkning af en fremstillingsproces, samt at dette kvalitetsstyringssystem lever op til et bestemt sæt standardiserede krav.

Post Danmark: Selvstændig offentlig virksomhed, der er etableret ved lov nr. 88 af 8. februar 1995.

Produkter: Se under ydelse.

Produktøkonomi-kalkulationssystemet: Systemet består af fødesystemer og en produktøkonomimodel.

Produktøkonomimodel: Et sæt af ydelses-/produktdefinitioner, regnearter, omkostningsfordelingsmetoder m.m., som udgør en samlet regnemodel til opgørelse af de enkelte ydelser/produkters økonomiske stilling.

Produktøkonomiopgørelse: En opgørelse af de enkelte ydelsers/produkters økonomiske resultat inden for en afgrænset periode. Der skal i Post Danmark foreligge en produktøkonomiopgørelse for hvert regnskabsår.

Regnskabsreglement: Regelsæt, som i forhold til årsregnskabslovens bestemmelser fastsætter supplerende krav *til* måden at føre virksomhedsregnskaber på, *til* de oplysninger, som kan hentes fra regnskabsmaterialet, og *til* en supplerende produktøkonomisk opstilling af regnskabet. Regnskabsreglementet fastsættes af trafikministeren.

Revisorerklæring: En af en revisor afgiven erklæring vedrørende økonomiske eller andre forhold, afgivet på begæring af en offentlig myndighed.

Statsrevisorernes supplerende betragtninger ⁴⁰⁾ lyder: “Ved erklæring forstås, at revisor erklærer, at nogle givne oplysninger/dele af et regnskab er korrekte eller gennemgået på en særlig måde”. “Erklæringen er udtryk for, at revisor med en vis grad af sikkerhed kan indestå for oplysningernes/materialets beskaffenhed”. “En sådan erklæring bør kun begæres, når den offentlige myndighed skønner, at en erklæring fra institutionens ledelse om forholdet, eventuelt kombineret med revisors efterfølgende blanke påtegning på institutionens årsregnskab, ikke tilgodeser den offentlige myndigheds begrundede informationsbehov i tilstrækkeligt omfang”.

⁴⁰⁾ De af Folketinget Valgte Statsrevisorer. Vejledende retningslinier for revision af statsstøttede institutioner mv. (rigsrevisorlovens §4), side 92, København 1993.

Revisorpåtegning: Påtegning på et regnskab, jf. årsregnskabslovens § 61i. Formålet med revisorpåtegningen er at give regnskabet en troværdighed hos regnskabsbrugeren. Resultaterne fra fødesystemet PØS revisorpåtegnes ved aflæggelse af årsregnskabet.

Skattemæssige fulde fordelings metode, Den -: ⁴¹⁾ Idet de enkelte ydelser/produkter opfattes som “sambeskattede selskaber” fordeles Post Danmarks selskabsskat som efter TSCIR 1995-9: “Nettoskatten ... fordeles forholdsmæssigt på de.. selskaber, hvis indkomst er positiv, men ... selskaber ..., som har opnået en skattebesparelse som følge af overførsel af underskud fra andre af sambeskatningen omfattede selskaber, .. , refundere[r] disse andre selskaber et beløb svarende til den opnåede skattebesparelse ...”.

Stykomkostninger, Direkte henførbare -: Variable omkostninger, der er direkte henførbare til en ydelse/produkt. Stykomkostninger består dels af personaleomkostninger til behandling af produkterne, dels af eksterne stykomkostninger i form af f.eks. internationale afregninger. Personaleomkostninger er beregnet på grundlag af det anvendte tidsforbrug til de enkelte arbejdsfunktioner multipliceret med en timelønsats. Arbejdsfunktionerne består primært af omdeling og ankomstbehandling, postindsamling, opsamling/spredning, kundeekspedition m.v.

Særbestemte kapacitetsomkostninger: De kapacitetsomkostninger, der éntydigt kan henføres til en ydelse/produkt. Som eksempler kan nævnes arbejdsledelse, transportomkostninger, afskrivninger, markedsføring og husleje.

Ydelser: Herved forstås det, som Post Danmark sælger til virksomhedens kunder. I daglig tale anvendes ofte udtrykket produkter om de fleste af de ydelser, som Post Danmark sælger.

⁴¹⁾ Der henvises til Told- og Skattestyrelsens cirkulære TS-Cirk. 1995-9. “Emne: Sambeskatning af selskaber m. v.” under afsnit 2.5 er nævnt tre metoder til fordeling af skat på sambeskattede selskaber. Den anvendte metode er beskrevet under punkt 2.5.2.